

5

Disac Tróčakalič

16 listova o antonima (40 milika, 50 specija)

10 antonolik emblema
(128.000 specija)

48 listova (98 stranic) ^{specija} = 192 000

$$\underline{94 \text{ str.}} \times \underline{40 \text{ milika}} = \underline{3760 \text{ milika}}$$

NZ 124^b
38 str

Svatorski Običaji

Kad Otac i Majka odluču ženiti sina oni se savjetuju medjuse i pitaju sina čuli ga ženiti On bi oborio oči i sulio jer bi bilo stid kazati da bi. A u srcu je čutio želju da bi se volio oženiti Otac i mati dogovore se iz koje će kuće i od koje obitelji uzeti djevojku jer je bila poslovice „Uzmi od kolina pa makar bilo do kolina“ i opet ona „Uzmi kolinu po hodu a djevojku po rodu.“ A tko razumije ta zna da što to sve znači Uzeti djevojku od poštenih i radnih roditeljah. A ne kao sad uzme curu pa makar kakova bila. Hako kaže ona jedna stara pisma „Uzet ću ju makar kaka bila. Samo neka za njom suška svijet.“ I ond samo gledaju da ima tala miraža pa makar kakva bila pa se mlogi ljuto pokaju jer kaže poslovice „Uzmi vruga radi blago Blago nestat a vrug osta.“

I onda bi se već dojavilo onoj kući u koju misle da dođu i u određeni dan došlo svekrva i još koja od rođica

U Prošnjju

i ponile bi u potenim torbama kolače tako xrvane. Perece i u to čuturu vina i čuturu rakije. A ti kolači ili pereci bili su od pšeničnog odsijanog brašna na gusto sito i samo sa jajima zamiješeni. A kad bi došle u kuću rekle bi na primer ovako. Evo mi smo čule da kod vas ima jedno čeljade više a to bi baš nama trebalo. ili drugčije kako slično već kako žene znaju izvesti. A to se je već znalo kud to smira. I stavile bi buklicu na trpezu. I ako su domaći za dati djevojku onda bi uzeli i nazdravili i pili. A ako ne bi hteli piti znak je da neće dati djevojku. I ako su za dati spremili bi im jisti i podvorili. I tom bi zgodom pitali djevojku jeli i ona hoće pa kad sa stidom promrca da bude onako kako roditelji oću onda bi se pogostili i onda bi se dogovorili kad će i u koji dan doći na „Prsten Svekrvin.“ A to bi se obično uzela koja nedilja ili koji blagdan. Ali momak tu neli bio

Svekrvin Prsten.

(Tako se zove ta večera)

Onda bi od kuće spremili dobru večeru i to pečeno kome pa kolače pa pogачu pa tepsi i žegj pod crpinjom pečenu pa dobru bukliju bure vina pa burence rakije i kad bi bilo za užitkom kad dojde kupus onda imaju razgovor i svekrva bi dala u jagluku ili u marami u novcu dukat ili koliko bi već mogue na bila i kad bi to na pripravljeni tanjur metnula onda bi divojka ustala i sve redom sa topezom izljubila najprije svekra ako bi tu bio pa svekrvu i dalje sve redom Ali bi i divojka morala darivati svekra i svekrvu sa peškirima. A to zato da svekrva kad dojde kući ima se pojaliti prid ženama u kući kakvi je dar dobila i sad opet nastave dalje sa pilom i pri tom bi se razgovarali kad ču obaviti kućni „Prsten“ i onda svrše i cura veselo izprati goste ali zaprije nije ko nikad sidilo sa topezom. A li ni momak tu nije smio doći.

Kućni Persten.

U odredjeni dan od momkove kuće spremi se više nego li prije i onda dojde skolima Svekra ili kuće gazda i svekra i kum snijma koji će biti u svatovima i povezu pečeno kome velikog pogачu i perice i to koliko je duša u kući svakomu po jedan peretac uz to još na pogачi komad slanine i pleće i još burence rakije i bure vina. A drugo ostalo što treba za tu gozbu spremi se kod curine kuće. I kad dojde u avliju najprije se pozdrave cura pritrči i sve izljubi i onda spremi konje ali i svaki ju dariva. Zatim idu u sobu i za topezu i najprije se troše sve ono što je dovezeno od momkove kuće a onda iz kolivojačke. A kad izajde Kupus ili Salma onda ustane svekar ili kuće gazda od momkove kuće i javno reče što je došlo i tom se zgodom ugovori što mora kuća da kupi kuru. A to je obično bilo jedne cipele jedan veliki kudmen mali jednu svrlu to jest jednu veliku svrlenu maramu i jedan iste boje svrleni fertun i jedan „Bajoder“ to jest marama rida. A ako ugovore sve koliko to vidi onda dadu curi to u novcu nek si sama to kupi njene roditelji. U prastara vremena kupovali su curi Curak pa posli veliki žuti kožuk i još niki stvari. I kad je to sve uređeno divojka sve izljubi i dariva redom sa peškirima i onda uzinaju dalje i nastave razgovor.

I to kad će praviti drugu večeru zvanu „Jabuku“ i kad se razgovore spremaju se kući a divojka mora izpratiti i sisti u kola i ogrliti svekra i tako izpratiti izvan sela. Ali je morala kad bi posli kući na konje staviti jagluke ili maramice domaće tkanje na konje svakom konju sa vanjke strane po jednu da konji ne idu snšati. I kad se razstaju opet bi divojka izljubi svekra dariva snaju novcem i oni se razstaju oni odu a divojka svojoj kući. Ali momak tu nigdi nije smio biti.

Častiti divojku

I kad dojde u večeru onime na koji će vošar doći i kupovati robu što je već običajno divojki. Tu ona sakupi i svoje rodbine da dojde. I kućni gazda opet poveze i jilo i jilo pa kad pokupuju onda traže zgodnu kuću ili ako im je u tom selu kakva rodbina a ako nema tako onda posidaju gdje je dobra zgoda u ladu i tu bi prostrli i posidali i blagovali. I divojka i na početku i na sversetku opet mora sve u lice izljubiti a oni opet osobito muškarci morali su ju darivati.

„Jabuka“

I sad već imaju ugovoreno kad će obavljati večeru „Jabuku“ A to je opet sve vrlo slično kao i kućni prsten. Samo bi sad pozvali i jedna stranka i druga svu svoju rodbinu što hoće doći a i kum je opet tu moro biti. I tu bi onda ostali do noći i u kasnu noć ili u jutro bi vraćali kući. A tu bi ugovorili kad će činiti „Zamke“ Ali bi se momkovi roditelji morali sad pobrinuti da što prije pošalju molbu u Budimpeštu na ministarstvo jer momak nije još navršio 18. godina. Jer onda nije se čekalo da se momak pobeeani i pokvari koro sada što se nedajnu ženiti dok iz soldačije ne dojde. Pa sada im logi posli i teško oženit jer se pokvari.

Stanati valja da su se momci u staro doba zaručivali i na jednu godinu pa i na tri pa čak i na tri godine. I kroz to vreme morala je svekrva svake nedilje doniti veliki divojački kolač velik kao koleso i upolak supalj i namu i mesa i bukliju i koji peretac. Kolač je obično od pšeničnog brašna odsijanog na gusto sito i posolit a pečen u krušnoj peći sa krmom.

4
A u kasnije vreme ušlo je u običaj da se je od kuće
misto velikog kolača davalo curi mirov žila. A kroz to
vreme morala je divojka gdi god bi koga srila ili kuola
došla morala svakog poljubiti od momkove rodbine a
oni bi ju morali darivati divojku muški novcima a ženske
jabukama. Zadnju godinu nije divojka udavala morala
ići na vanjski posao ni na kućni rad jer je morala seli
pripravljati darove i sve što joj treba odvesti. I sve perje
kroz godinu dana što se kupi bilo u zadruzi pripradalo bi
udavalači.

Još je u prastaro doba bila i treća večera a zvala se
je, Uručica ali je i to davno već pristala.

Još dok bi divojčine zaruke trajale do svatova od
sve rodbine momkove morala je svaka rođakinja
doneti curi divojački kolač kao Teti. Vjere. Bake. Seke.
Kume i to kao milošću ali bi morale i dar dobiti peškire.

Spremanje

I sad bi kad bi se upisali kod župnog ureda gdi bi
moro biti Otac i jednog i drugog i onaj kum što će biti
kum u svatovi. Onda bi se i navršćali međjutim već
bi stigla i molba ili pismo iz Budimpešte dozvola od
ministra. I sad bi se dogovarali kad će svatove
činiti. A to je uvijek obično bilo u jesen i sridom. A pone-
dičak bi prid svatove klali marvu i to prema mogućstvu
kako tko more. A staro doba po jednog ugojenog brava
pa goveće pa od ovaca a od živadi slabo bi klali.
Ponedjeljkom bi išli po ruvo i to ako je cura mogućna po
troja bi kola išli i to jedna kola Domaćinova. Druga ku-
marova a treća od divojke. I kad bi pošli morali su i dobru
bukliju povesti. I kad bi ruvo potovarili onda bi u solu za
trpezu pa bi blagovali i pili. I dok oni jidu u solu mora
la je divojka na konje povezati na ogjavine sa vanjske
strane svako konju po jednu crvenu maramicu ili jagluk
da ne idu konju šusati. Divojka bi seli ostavila samo
ono što joj je nužno za vinčanje. A što više pošalje tim je
više dično. Obično bi od momkove kuće došla i jedna
mladja ženska. I jedna iz crvine kuće da pazi na strani
i ako što za razbiti. I kad bi pošli opet bi im nadotočiti
uzput buklije. I kad idu obično bi na pol puta malo
stali pogledali kola i jeli u redu sve u kolima a uz to

5
malo i popili. I kad dojdou k momkovo kući iztovare
ruvo u pripravi kjer i hajd u solu jisti a ženske rede
kjer i namisćaju ruvo a onaj od kući od divojačke kuće
a maramice jagluci budu onoga koji je vozio ruvo.

Zapoj.

Drugi dan sprema se kola od momkove kuće i voze
divojki. "Zapoj". A to sve ono u pomoć divojčinaj kući
i to polak kmetla za kuvanje polak za pecenje već prema
tomu kako mogu povezati i pića i Divojački kolač za
vinčarice a i na kolaču još koješto. A nikim je selima
oko Požege bio običaj povesti onoliko kila mesa koliko
misle duša u svatove povesti. I kad to oni pridadu onaj
kući zapoj sprema se kad su malo jili u solu pili i hajd
kući da ih ne ufat u vinčarice jer bi im pripivale.
"Šikajte gosti odkale ste dosli". To jest idite brzo
ne smetajte nam.

Vinci

I sad počinjaju vinci a to izaberu jednog dobrog momka.
I taj ide od kuće do kuće kroz selo gdi ima divojka. On
nosi bukliju i vino i rakije ali na svakoj posudi mora
biti mali vinac od ružmarina svezan crvenom vrpcom.
A kad u kuću dojde bukliju metne na trpezu i rekne
"Druga drugu u vince poziva. Druga drugi vino se odziva."
i daje redom piti i svi piju ako imaju čim nadotočiti.
A gdi piju i koliko odpiju to moraju nadotočiti da ima
kad u drugu kuću dojde. I

I sad u prvo sumračje skupre se divojke iz sela. A
divojka već pripravi ružmarine. I one se svrstaju na
dva kraja ili dvije skupine. I u svakoj skupini jedna prid-
njači a druge njoj polažu. I kako prva skupina izpija
jedan red onako piva druga skupina isti glas i pismo.

Pisma na dvorištu

Golubovi golubovi gori prijezdo
K lipoj N... K lipoj N druge dojerdo. Već kako
Izlar na dvor lipa. Maro druge te xom. Toj je ime
I pogledaj k vedru nebu na misjećinu
Gdi se vije tanka žica oko miseca
Take čes se i ti Maro oko dragog svog
Vozala se ovdobica tanka ko vranj.

6
U njoj sidi lipa N... grozna biserjok

I dok su cure ove pismu pivala i kolo vodile A buklijaš
je bio u nutri u pol kola okicen ružmarinom i dok su pivala
i kolo vodile Divojka udavača izajde iz sobe podvezane o glave
I u jednoj ruci drži u jagluku gornicu svicu a u drugoj u ma-
rami ružmarine i baci to maramu sa ružmarinima u kolo
A kad tu pismu gornju izpivaju Udavača ih vodi u sobu
A u sobi je trpezna prazna samo pokrivena sa čistim belim
lanenim stolnjakom Divojke posidaju na prva mesta za
trpezom i to u tri skupine u svakoj skupini jedna koja
prijateljci a druge tri ili četiri već pramo tomu koliko ih
ima i ove onoj počimaljki polažu a druga skupina isto tako
kako prve izpivaju onako i one druge u skupini A buklijaš
sidne na čelo trpeze i kraj njega je okiceni divojački
kolač i izkičen A druge curice manje koje ne pivaju one
sede dalje za trpezom I kad posidaju Udavača donese
ružmarine u rešetku i vunicu s čirne ču vezati vince
I one zapivaju prvu pismu i savijaju vince

Pomози Bože i Gospo
I ovaj danak današnji
I ovaj sadak sadašnji
I ovaj kolač bieli
I ovo vince rumeno
I ova N... Divojka
Koja se suda udaje
Baje joj doma neima
Otišoj je baje za morje
Kupovati seki darove
Davi su skupi da skupi
Svaki je končac po novčac
Bielo platno po dukat.

Onda kad to izpivaju pivaju odma drugu pismu

Za onom gorom zelenom
Crveno cvrće i modro
Bere ga N... s diverom
Sipa ga Majki u krilo
Majka ga skrila na zemlju
Ni moja N... ni cvrće
N... je tudja zamina
Tudjeg će čaku čakom zvat
Svoja će žalnog ostavljat

7
Za onom gorom zelenom
Crveno cvrće i modro
Bere ga N... s diverom
Sipa ga Majki u krilo
Majka ga skrila na zemlju
Ni moja Mara ni cvrće
N... je tudja zamina
Tudjeg će majku majkom zvat
Svoja će žalnu ostavljat

I ako ima brata tako bi i bratu pripivale
I ako nema Oca ili majke onda nebi njih spomi-
njali kojih nema A znati valja kad bi tu pismu pi-
vale da malo čije oko nebi zaplakalo A majkov i
stac najviše Zatim bi pivala čansu ili Gospodinu
kad njemu vinac vile

Veseli se čajo moj
Vije ti se vinčac kraj
Da svakake pluge
Ponajviše tatule
Kamufila stupatog
I nevena puljatog
I rutvice sitnoper
I tričice bocike smričice
I vilice dvoroge
I nožice malene
I peruške lagene.

Pa tu bi se i malo nas mijaoli Ali nebi to se baš sve
metalno čaji na vinac samo ružmarin i vilice i noži
će i peruške.. A vilice to su od drveta pravili čobani
kod marve prid to vreme i nožice

Kad bi to svršile pivala su

Poleti sivi sokole
Od bila dvora N... naprili Martinog
Do bila dvora Marina
Ovo pesi N... divojko
Poručila tvoja svekrvo
Da joj metes dvore brez praha
Govori N... divojka
Ovo pesi sivi sokole
Ti poruči mojoj svekrvi
Nek pripravi metlu Borovu

8
Mesti ću joj dvore brez prahoj
Poleti sivi sokole
Od bila dvora N....
Do bila dvora N....
Ovo jesi N.... divojko
Poručila tvoja svekrva
Da joj nosiš vodu brez tranja
Govori N.... divojko
Ovo jesi sivi sokole
Ti poruči mojoj svekrvi
Nek pripravi vedro lageno
Nositi ću joj vodu brez tranja
Poleti sivi sokole

Od bila dvora N....
Do bila dvora N....
Ovo jesi N.... divojko
Poručila tvoja svekrva
Da joj ložis vatru brez dima
Govori N.... divojko
Ovo jesi sivi sokole
Ti poruči mojoj svekrvi
Nek pripravi drvo lučevu ^{Lučevu} od Dragoga
Ložit ću joj vatru brez dima

Zatim su pivala u prastaro doba pismu

Trani se konji igraju
Pod sobom jame kopaju
Dobru se putu nadaju
Po lipu N.... divojku do ove pisme

dalje nikad nisam mogao doći premda sa propitivo
niko mi nije znao dalje reći jer su pomrli oni koji
su ju znali. A nije se pivalo ni onda kad sam se još
ženio samo se spominjalo. (još bi pivali ova pismu

U stara para ndara
Ho ona bara u litu ho ona stara ko prava
U mlada para mirise
Ho onaj stručak boziljo Ho ona sto
U stara zubi groiču
Ho ona tikva o plotu
U mlada zubi zvekeču
Ho onaj biser pod vratom

U Kaptolu su rekli onaj ^{reputu} redak
dneju

9
Najzadnju pismu pivala

Vincac vismo i savismo i opivismo
Doved te nam tu divojku kojoj savismo
Da nas hrani blim hrankom dokle moremo
Da nas poji ružnim vincem dokle hoćemo

Kad to izpivaju onda dojde divojka k topezi podvezana
i pokupi vince Ali dok su ova pismu zadnju pivala
ufatile bi se divojke za ruke i triput i to topeze
obisile ona divojka skupi vince i odnese. Tonda se
ocisti topeza i nosi se na topezu tanjur i sve što tu
triba pa se večera nosi najprije čorba rizaneci pa i
piće ali čuje slabo su pile takiju iz čorbe kuvano
meso pa zatim salma ili Kupus i kad kupus stave
Buklijaš uzme divojacki kolač razvazan po polak ali
ne sasvinu i ne gotu rukom nego u lipom peškiru
i ajsle redom divojke i na svaku tucne tim kolačem
po glavi i na kojoj glavi oće na toj glavi razstavi taj
kolač na dri pole a kažu da na koje glavi razstavi
se kolač da će se ta do godine udati. Pa i ja koji ovo
pišem kad sam bio mladić dvaput sam bio buklijaš.

I kad se to svršilo ond se iznosi dalje pače zatim
pecenke pa kolači i piju pomalo vina ali divojke slabo
bi pile. Kad bi se svršila večera buklijaš bi iznio onaj kolač
divojacki na komade i komadiće. I svaka bi divojka sa
sobom ponila po komad toga divojackog kolača a diti
i curicama bi dali po mali komadić od toga kolača da
svaka znade da je bila u vinci i da dobre vincerškoga
kolača

Ali i iz sela bi svatko rado išo u tu kuću gledati i da
slušaju vincerške pisme. Pa kad se svrši večera tu zavedu
i kolo jer bi došli i mladi momci i snaše i gajdaš pa
zaveli kolo ali nebi se to baš dugo otiglo osobito ako je
i momak u selu koji se ženi otišli bi k njegovoj kući i tu
bi se duže zadržali. I kad kod divojke se razidu oni
ostanu sami kućani sa rodbinom pa večeraju posebno i
odn na početak

Dok divojka je što no se kaže još pod prstenom
to jest prije vinceranja ona seli pripravi i navise više
poculica za na glavu podvezivati da ima gotovo kad
dojde k svekrvi i postane snasa

Udala se i postala žena. Više nema curina imena
kažu stara pisma

Još prije svatova bi one djevojke koje su njezine drugarice a osobito dvije ili tri koje su joj "kice-nice" one bi navezle po 4. ili 5 pvezanih jabuka u runicu sarenu na zvano "jabuke" i kad su svatovi one to daruju kumu Djuvegiji Starom svatu Diveru ili baš još komu i metnu pried svakoga po jednu sa utaknutim razmarinom ali onaj svaki to mora platiti po sekser.

Kupljenje svatova kod monkove kuće

Tsu večer kad su i vinici kod djevojke Još zarana onog dana kupe se odbrina i koji su pozvani u svatove i to svečano odiveni svaki muškarac ponio bi seli i za buklju praznu čituru a kasnije kad nije bilo čitura flasu plosnu a kasnije kakvu blo flasu I kad je sve gotovo priprema i večera prirede tubani ili kreani trpeze i sve sto na trpezu ide trpeza e su pokrite bilim lanenim stolnjacima a na svakom tanjuru po jabuka i u jabuki zaboden mali razmarin samo ondje gdje je Čausovo mjesto pried njega u njegov tanjur bi metnuli jabuku i u njoj utaknuto guzje pero a to sve za šalu a običaj je bio taj A svaki je svat svoju buklju posudu stavio na trpezu A kum je obično sidio na čelu trpeze a njemu sa desne strane Djuvegija a do njega Diver a do Divera svatovice po dvije i baš po tri A kumu sa lijeve strane bi sidio prikumak a do njega bi sidio Stari Svat a do njega barjaktar pa svirač pa do njega Čaus ili Gospodin a dalje bi sidili kočijaši a do njih pustosvati. A Čaus ili Gospodin On bi bio opremit da o vratu mu visi veliki dugi šareni peškir pa gjerdan nanizan od vrese desetina slično krunici i to deset kestena pa jedna jabuka a na dnu šupalj veliki kolač suvi od brašna i jajov i još uz njeg šupalj suvi sir tvrdi i papreni a u jednoj ruci buzdovan i sa jaglukom a na drugoj ruci čituruca fine bolje rakije imalo bi vrlo malu čašicu komu će on od toga ponuditi U prastaro doba bi Čaus u svatove nosio i veliku kabanicu Sa sirom i sa onim kolačem bi Čaus davo snasama ako bi koja htela zagristi kolač ili sir Hom bi za šalu tucnio u zube i tako bi bilo veselja Čausu ili Gospodinu bi gazda pried kljnceve u znak vlasti ali bi svejedno opet kljncevi u gazde bili Čaus je uvijek imo posla sa kuvaricama svako jilo ogledati i prvi na trpezu nositi

Čaus za trpezom nije imo stalnog mjesta jer je on moro sad amo sad tamo i u svem salu i veselje da vodi Čausovoj ženi ako je tamo zvali su "Gospoju" Diver bi dobio na vrat veliki lijpi peškir i to je mure uvijek na vratu nositi A sviraču odma na glavu jagluk Čaus i Svirač su se zvali medju se "braća" I tako se je večeralo najpri čorba ili rizanci pa kuvano meso pa tako redom Šupus ili salma A kad salma dojde i Čaus nosi zdilu prvor pried kuvaricama On bi zapivo u staro doba O.O.O. Šupus meso pod vincom djevojke O.O.O... I onda bi izišla izgorila baba ili kuga

A to bi se uzela koja spretna žena ili mlad čovik pa bi se u kuhinji umotalu u veliku sarenicu tako da bi samo jedva oči da vide i jedna gola ruka sa šeflenkom A druga opet žena tu izgorila balu vodi i one idu redom oko trpeze i pried svakim po tanjuru tuca sa šeflenkom išćuci milodar i svako bi joj dao po krajcaru A ona koja vodi ona bi kupila novce A niki su pravili i šale pa bi joj u šafrenku metnuli i košćicu ili što drugo a ona bi iztresla pa ako bi opet metli tako što drugo ona bi bacila u lice dok ne metne krajcaru A Čaus dobro na izgorilu balu pazi makar ona kaže da je nastradala kod vatre kuvarjuc i da su joj xato ruke izgorile I kada sve obreda ona bi parila da utekne iz sobe Ali Čaus dobro pazi kad će pojeti da snje sunce pozu i tu bi bilo trznanja i smijanja A one novce što baba skupi to su kuvarice medju se podilile A komu bi prodavali tko vise dade A kad bi se to svršilo onda se je dalje večeralo i jilo iznosilo pače pečenka i kolači Ali dakako vina i rakije na trpezi nebi nikad smilo da popali jer su to dužni tubani ili kreani uvijek paziti da na trpezi ima

Tu bi došli i seljani i stariji i mladji I mladji bi zaveli kolo a svirač bi svirao sviro i tako tu bilo do oko 10 sati i onda bi se pomalo i razišli a svaki bi svat ponio kući i svoju buklju punu ako je koji i druge kuće u selu Reduse bi spremale trpezu i tubani i svi bi otišli spavati

znati valja da staro doba pa kad sam se
ja ženio da onda nije bilo šćernik kolača ni
nikakvi fini sitni nego samo u kvas i od odsijanog
pšeniceog brašna. Nije onda bilo finoga posudja
kao sada nego zemljeno ili baš nisto lemeno a u
prastaro doba bile drvene zdile i tanjuri sto drveni
sto zemljeni. Nije onda ni znalo se za kavu kod nas
da li tko kavu kuvo. Nije onda kad sam se ja ženu
premda iz bogate zadružne kuće nije onda nitko
rakiju kuvo nego baš ako tko imo meda pa ako bi
maliko zamedio ali to samo malo a ne kao danas sto
piju samo kuvanu slatku rakiju. Nije onda bilo koje
kakvih izliranih jila pa kojekakvi salata pa stakle
nog i porculanskog posudja pa je narod bio adrasiji
i jedriji. Nisu u staro doba ni najveći gazda kupio
više kola inego obično troja a dana po 7. po 10. i
više kola. I nakupe sveg sela u svatove.

A i to u staro doba bi kuće domaćin nabavio
jednog gazdaša i njega bi platio. On bi uvijek sviro
u svatovi u veselju bez ike posebne plaće i za glavnim
trpezom bi sio i gior. Adana nakupe po četiri ili pet
tambravaša pa moraju imati posebna kola i u sobi
poselnu trpezu. I još kad trla da sviraju onda
tko zahtiva mora njima platiti i tu oni dvojstruki
put novce беру. Jeli to nije luksuz i velika razsipnost
pa se mlogi i u dag uvale a posli sirotinju trpe. I
još kažu da su stari puno trošili a što se sada čini
I to sve gospoda vide pa kažu vidi kako se razkosi
seljak i more on pa i ne žale.

Stari su na trpezu metnuli u kvas kolača „Kvasaru“
pa je dobro bilo. A sada samo sećer i svake mrodiže.
Stari bi na trpezu metnuli mesa kuvanog ili pečenoga.
A sada mora biti sve faširano i što ja sve znam
u staro doba tko je došo u svatove nije nitko ništa
prinosio osim samo kum i malo manje. Stari svat
A danas tko ide svatko mora pridoniti sveg i svatko
tako da ona kuća gdi su sad svatovi više dobije
nego što potroši.

U staro je doba bilo sramota nepozvan doći

U staro doba u svatovi nije smio nitko nikog
zvati ni krstnim imenom ni roditeljskim imenom
Nego samo onako kakvi čin obnaša u svatovima.
A ako rekne imenom odma bi morao platiti globu.
A to bi išlo u korist dobilku onaj novac onda su
bili krajevari petaci ili groši pa sekseri a najviše
su bile krune pa forinte a u prastaro doba kvanice
i drugo.

Onaj dan prid vinčanje morali su i momak i divoj
ka ići izpovidi ti se i pričestiti a i prije vinčanja više
nediljov k župniku na nauk ići da znaju kuda se
spremajju. Još je bilo u običaju svako od mladinaca
prije vinčanja župniku dati svako po tri rabotali.

Drugi dan kod divojke

U jutro u rane i spremaju za svatove a divojka
u jutro jide samo malo mlika to zato da kad bude
došla dite da ima više mlika. Opravila bi se u bilo i
dobro bi se perćine počeshjala to su joj već čemu uvredile.
A niko lude babe bi joj svega u nidra natrpale ali i
to svaka nije htela. Vinac bi joj na čelo stavile a
šlaera onda nije bilo a koja divojka nije bila posve
čista nije vinac na glavu smila staviti a to je je već
znalo. Ljudi bi kola pripravljali i kad je sve goto
vo. Roditelji bi dali sv. blagoslov ona bi klećala. Kad
bi ustala sve bi redom izljubila i roditelje i kućane
i komšije koji se tu nalode. I ide u kola sa svojim
drima kićenicama. A one bi ponile vince muški
ma na kape a ženskim na prsa ružmarini naki
ćeni sa malim pantljikama. Divojka je obično vozio
na vinčanje brat ili ako ga nema koji od ukusa
na mladji čovek a povezli bi i bukliju. Naprida
bi sio kolicaš i još tko snjime a straga. Divojka sa
kićenicama. A uvijek se je vinčavalo ondom i do
podne a nipošto posli podne. Ako ona dojde prije
k crkvi oni čekaju dok i oni sa djuvegiom dođu.

Kod momkove kuće

U jutro bi rano pounstajali i spremali za taj dan i za rani ručak. A svatovi se kupe koji su iz sela a koji su iz drugog sela oni su ovdi i noćili. Tubani i kočijasi spremaju kola i sicove i umiju se i piju rakiju i ručaju za trpezom i svaki stavi na trpezu svoju praznu bukliju da tubani natoče i mitnu na trpezu i svaki svoju vaze. A kad ručaju spremaju se u kola. Običajno je uvijek u staro doba bilo troja kola i to jedna kumova druga domaćinova a treća kola Starog Svata. U prva bi kola bio naprid kočijas i prikumak a straga kum i djuvegija u druga domaćinova bi bio kočijas i barjaktar a straga Stari svat i još koji. U treća kočijas i koja svatovica a straga Svirac i Čauš a. Ako ima još koja svatovica ili još koji pustosvat oni bi posidali gdi u kolu ima mista. Svatovi na konje mora dati maramice. Kad je sve pri pravno onda se daje blagoslov i to mladić klekne na pol sobe a roditelji ga blagoslivaju već kako znaju. I kad je sve gotovo i buklije uzete i Čauš ili Gospodin dobije u torbu od kuvarica u slatko pogacicu i mesa da ima kod djevojčine kuće scim se povaliti onima kuvaricama. I barjak priprave nije to kao pravi barjak bio nego slično kao zastava. Tu bi navršali tanki lakši svilenik marama a na krajevih bi natakli jabuke i na vrhu kasnije su počeli nositi narodne barjake. Kad bi posidali u kola ako ima oprasili bi koji put iz kakve kulure a i seljani bi se skupili gledati kad svatovi polaze. I sad svirac zasvira a drugi zapivaju i pojdu veselo. A kum mora poniti onu doxvolu što je došla iz Budim-Pešte i pokazati župniku.

I svatovi pojdu

Ako je u drugu župu moraju rano poiti jer nije nikad vinčavalo posli podne već uvijek do podne. I kad idu k crkvi obično bi stali na pol puta i prigledali kola i malo popili. Kad bi došli prid crkvu tu bi stali i ako nije djevojka još došla čekali bi. Kada dojde ode kum i djuvegija k župniku i jave mu i plate vinčanje. A svatovi prid crkvom vesele se obično bi bilo u staro doba po više svatova po čak kadno i po 7 ili osmori a i kadno i više a djevojke vinčale stavljanu na kape.

15
Sviraci bi svirali a čaušovi bi jedan s drugim šalu vodili. A javoj onomu koji bi bio tular i nespretan i dakako pili bi u zdravice. A kad je sve kod župnika gotovo svi svatovi idu u crkvu samo kod kola ostanu kočijas i Sviraci i Čaušovi... Za čauša uvijek se biralo onaj koji je zato spretniji brz i seljivdžija. A kad se sv obred u crkvi svrši izlaze redom van a djevojka bi pazila na crkvenim vratima da prva izađe ali koji je momak spretniji taj neda priča se. A to djevojka bi rada da ona bude u kući starija i njemu gospodar. Kad izađu van sidaju opet u kola svako na svoji msto i malo sačekaju. A djevojka na svojim kolima otišla bi naprovo da se sakrije dok svi svatovi ne dojdju. Onda oni sa njom kasnije. Obično kad u selo dolaze pivojci daju znak pod selom iz kulure da idu svatovi.

Kod Djevojke

Svatovima u selu iznose rodbina i dobri komšije bukliju medenu rakiju i vino. A kad svatovi dojdju prid kapiju ili lisu Obično kum je prvi ali na kapiji zatvorenoj stoji dičacić i kaže "nedam sestrice brez desetice" i to mora kum platiti i onda bi otvorili. I svi ulete veselo u avliju. Kad bi u avliju uleteli pivajci odma se pozdravljaju rukuju izprežu konje i tubani spremaju konje kola orme sicove i idu u sobu. A diver odma bi išo tražit djevojku i kad ju gdi u kuću najde ne samu već sa kojom rođjakinjom. Ali je djevojka bosa pa nemore van (samo jedna noga). A to onda diver mora platiti cipelu već koliko traže obično i kruni kad plati onda ju vodi u sobu za trpezu na već njeno msto. A trpeze već budu uredjene i u svakom tanjuru po jedna jabuka sa utaknutim malim auzmarinom. A čauš ili Gospodin kad izađe iz kola prvo mu je ići upoznat se sa kuvaricama i pokazati što ima u torbi. A svirac on svira i tko će igrati. I zatim iznose jelo i pilo i svaki svat stavi svoju bukliju na trpezu. Tu se skupe seljani i mladež pa zavedu lipo vito kolo. Ali se jelo sporo iznašalo tako da do vremena kad će cura poiti sa svatovima bude već iznešeno. Djevojka bi samo malo posidila za trpezom kraj svoga djuvegije i onda bi izašla k materi i kućanima sve dok nebi imala poiti.

A kad već pridi mrak opet se skupe njezine druge
vinčarice u sobu A narod njima bi dao plac i one za-
vedu kolo. kao i prije polako i u tri skupine i zapiraju.

Stari Svate dragi brate kreći svatove
Sunce nisko blato šklisko vaš dvor daleko
Kada bi Vam lipa N... rano u dvor dojt
I poznati svoja sestra Čaku N... (Malinec)

Stari svate dragi brate kreći svatove
Sunce nisko blato šklisko vaš dvor daleko
Kada bi Vam lipa N... rano u dvor dojt

I poznati sestrovice Majku (N...) (Irina u)

Ako ima brata i njemu bi tako priprivalo
A za čaku anati vađa da su kod nas u staro doba mlik
svi zvali Ota i sestra i Čako. "Onda zapiraju drugu
gasmu. Pripravaju Divem i Svatovima ma

Oj Divere blimber ne ponosi se
A na tebi je tudje ruvo troje komšije
Molio si ti komšiju da ti ruvo da
Komšinicu zamolio da te ne oda
Oj svatice kusatice ne ponosi se
Na tebi je tudje ruvo troje komšince
Molila si komšinicu da ti ruvo da
A komšiju zamolila da te ne oda
Oj svatice kusatice kam ti preslica

Na tavanu za odžakom puvom popola

Zatim pivaju drugu pismu (grotom)

Ja izgubih tavanu noću i beli dan
Našem kumu vinčac vismo da nas daruje
Ako li nas nedaruje i zamjenjuje
Skinit cmo mu skonja uzdu i adet nam je
I iz kola našu drugu i naša boje

A tako isto pivaju i starom svatu pa opet i djuve =
giji I opet u obće svim svatovima isto ovako kako
gore ova pismica a xati svojoj drugu

Ja izgubih tavanu noću i beli dan
Našoj drugu vinčac vismo da joj na poklon.

I zatim pivaju još koju od onih sinoćnih pisama
kao onu U stara para udora
Ho ona bara u litu
U mlada para mirise

Ho onaj stručak bosilja
U stara zubri groicu
Ho ona tikva oplotu
U mlada zubri svekeću
Ho onaj biser pod vratom

i zatim još koju onu Poleti sivi škole il i onu
Za onom Gorom zelenom. "A na svršetku ovu
Djuvegiju dragi brate poslušaj i to
Kada dojdeš dvoru svomu i za večerom
Ponući nam našu drugu i sa večerom
Druga nam je studna voda stid je kod tebe

A kad svrše te pis me pristane kolo divojačko i tu
već stoji koja snaša koja se znade pogadjati i treže
da im kum plati prvi vince i kako se pogode one
traže više cure su stidne za snoše govore A obično
je mlik vinac bio po sekser i kad se pogode onda
kum plati prvi na pripravljeni čisti prazni tanjur
a za njim plaća stari svat i redom drugi A za
djuvegiju plati kum A koji plati natoči čašu vina
i daje divojkama da popiju a one se mekaju ali i
mogu roraju Kad popije koja reknu E živa i zdra
va bila kad to svrše divojke prokupe novce i odlu
i te novce medju se podile

Zatim kćenice stave pridi kuma i Strarog Svata
Djuvegiju i divera pridi svakog na čisti tanjur
po jednu veženu jabuku sa vunicom svake boje i
sa utaknutim ružmarinom I to bi one dve ili tri
kćenice tražile plaću obično po 2 ili 3 seksera i
kad im plate one odu a za djuvegiju opet plati kum.
A zatim svatovi mirno side za kpezom i piju i
jedu a svirac svira u gajde i zavdu veliko kolo
i svatovi i seljani Ako počne i veselje je veliko i puna
kuca naroda. Ako lipo vreme i lipa večer a u sobi
tuno onda izajdu na avliju i tamo se vesele
A čim izvođa šule i međjutim izajde izgori la
baba ili "kuga i to koja spretna žena ili miškerac
ogrnut sa šarenicom da im samo gole ruke se vide
i jedora da na oči vidi i ona nosi šaflenku (veliku
kajiku skojom traži milodar Ali nju vodi opet
jedna spretna osoba jer kuga sama ne vidi

18
Sad kuga sa šeflenkom ide redom i prid svakom za
trpezom šeflenkom tuca po tanjuru i traži milodar
obično krajcaru ali kuga ili izgorila baba suti a ona
koja ju vodi govori da ona kod ognjišća nastradala
i da su joj ruke izgorile A u sali bi joj metnuli
u šeflenku i kost ili što drugo ona mirno iztrese
a ako ponovi ona mu breme baci u lice dok ne
metne krajcaru dok takr sve ne obreola A Čauš
pari kad će poiti da joj svuče kožu onu sarenicu
i ako joj svuče to je sramota a njemu dika a
narod se smije a ako sretno umakne onla tu kožu
prodaju medju svatovima tko da više obično krajcaru
i to ide u korist dobitku A ono što je skupila
izgorena baba ono kuvarice podile medju sebe.
Dalje se narod veseli igra i pivo dok ne dojde
vrijeme za odlazak a to je obično bilo oko 9.
ili bas 10 sati i još tko će jide i pije jer se
najposli izneze pečenke na drvenih tanjuri i uz
to kolači u kvasac ili kvas jer nije onda bilo fini
ni šćerni kolača

Razstanak

Sad se već dogovore kum i stari Svati da se
mora ici I onda bi otišo diver sa svicom u
jaogluku i doveo bi divojku za trpezu i ona bi sila
kraj djuvegije a diver s lije strane Onda Čauš
dozbo svu doblinu da dade blagosov kolo bi pri-
stalo a narod bi ušutio Na trpezi bi pripravili čist
tanjur za darove Najprije bi otac dao blagosov
gli bi svi svatovi ustali kad bi se to činilo. Kum
bi natočio punu čašu vina i otac bi držo i naxdravio
već kako znade Naposlku Tajen Taus kume i
stari Svate za zdravlje moge zeta i moje kćerke i
svih svatova za ovim stolom pod ovim krovom
i dalje nabraja već kako zna i kad izgovori
čašu ispije ali prije na tanjur metne dar već
koliko je mogućan A narod u sobi suti i sluša
Onda mora majka isto tako pa ako ima braću
pa sestre, strice, tetke, ujake, neviste, bake, pa
i kume i sve redom dalje kućane je čauš sve

19
potraži i privede na makar tko i nehtio pa ko-
liko tko more toliko dade ali prije mora ispi-
natočenu čašu nego što dar dade. dakako mora bi
svatko i naxdraviti I kad se to sve svrši onda kum
uzme tanjur s novcima i dade djuvegiji i on metne
sebi u torbu I još metnu u torbu djuvegiji dva kaisike
dva noža i dvoje vilice i dva tanjura tobož da imaju
mladinci izceg i s cim gisti A buklije već moraju biti
sve natočene i prid svakim svatom postavljene
Onda upale svicu diveru i on svicu umotan u jaqluk
drži i povede od trpeze rukom divojku a ona opet
djuvegiju i tako redom svatovi A svatac svira za
odlazak na rastajanje žalostno A na avliji već
čekaju kola pripravna i konji upreženi za ići
Diver doveo divojku sa svicom do kola a ona već
dotle pripravi jabuku i u jabuki zabijenu krajcaru
i ona siolne u kola domaćinova sa diverom i
sa jednomo svatovicom na traga u kola a tako i svi
svatovi svaki već na svoje mjesto Ali prije neg je divoj-
ka sila u kola izjubila se roditelje ukucane i kom-
sije A Čauš uzme iz sobe jedan tronožni stolač
tobož da ima mladla u jutro na sto sisti i taj
stolčić baci u kola i doveru kući A kuvarice ča-
šu natrpuju u torbu i mesa i kolača tobož da
ima se s čim posoliti kuvaricama kad dojde kući
A koji je sebičan ili lakom o taj dade svojoj ženi
ako ju ima Kad pojdu Čauš ili Gospodin za pivo
Nisam došo da kućine predem već sam došo da
N... odvedem. I kad je sve spremljeno i kad će
poiti koji najju opiraše koji put iz puške ili iz
kakve kulture, za znak da odlaze A svatovi za pivaju
S Bogom ostaj divojačka majko
Vama žala a nama divojka
Nemoj nam se žalostiti prije
Što si drugom odbranilo ti lo
Da ga drugi ugojeno ljubi

I tako pivaju iz leta iz avlije Ali bi se pazilo
Da se nebi gdi svatovi prošli sa drugima svatovi
Jer da bi onla jedan mlada od njih drži do
godine umrla Na pol puta do kuće obično bi
malp stali i popili i kola prigledali jeli sve u
red.

10
Kad svatovi odu seljani se razidu i ostoenu sami
tubani i u kućama i oni onda večeraju i pospremaju
i odu na počinak.

A kad se svatovi približavaju svoje selu pivaју
i dođu z nak pucanjem da idu. A kod momkove
kuće već je sve priprano i narod iz sela čeka na
avliji da vide djevojku. A kroz selo komšije i rodbina
iznose buklije jer se svi tomu nadaju. Kad u
avliju dođu ona kola sa djevojkom stanu pred kuću
I djevojka u kolima ustane i iz mladara baci onu
jabuku među narod gdje je najveća grupa. E onda
kako se otimaju tko jabuku ugrabiti. Zatim dođe
tu diver ili svekar i skine djevojku iz kola. A diver
opet sa svicom u jagluku vodi djevojku najprije u
kuću (to jest u kuhinju gdje je ognjište) I tu joj ocladi
Ožeg i povatrolj i ona prolupa vatru pa ako je i
saljiva ona raztepe svrdl žirom da bude i po nogama.
Zatim ju diver vodi u sobu i svi svatovi i njih za
trpezu pokraj dvorogije već kako i pripada. Njoj mjesto
Trpeza je uređjena i u svakom tanjuru jabuka i u
jabuki utaknut mali razmarin i priid časom je
u jabuki utaknuta gušje pero a to sve za salu.
A seljani napune sobu sobu od radoznalosti jedni da
da vide curu a jedni da promotre svatove.
A svirac svira pa tko oće nek igra. A čas ima velike
razgovore sa kuvaricama a one gledaju da ga pri-
vare i zatvore. E onda jao njemu čudne mu sramote.
Jaznosi se opet jilo najprije čorba pa meso kuvano
pa pače pa kupus a kad dođe kupus onda je vrijeme
da vode mladince na slaganje. Ali prije nego su
pojti moraju se prid svima poljubiti i nazdraviti i čas
popiti svako svoju. I ovo je bilo za stidnog momka kao
i za djevojku najteži čas. I onda opet diver povede sa
svicom djevojku izav trpeze i momak i kum i redom
svi svatovi a svirac svira zgodno na spavanje i tako
idu svi u kijež gdje već svekrva pripravila i uređila
postelju. Jer je to bila i dužnost svekrve.

Kad u kijež dođu tu djevojka izuva dvorogiju
čame da skine pa koji je pametan lako mu skine.
A koji ukoči nogu pa jedva skine. I kad skine svaka
čizmu sa noge udari ga malko čizmom po glavi i
rekne „To me se više ne ući“

21
A momak djevojki skine vinac sa glave i stavi
već na odredjeno mjesto (A ne ko sada što čine neke
ceremonije kad skidaju vinac a možda ga je davno
već skinula djevojački vinac kad nije nitko vidio.)
Momak bi se razpremio a djevojka samo malo i
motala su leći prid svima jedno kraj drugoga.
I ovo je bilo vrlo neugodno za stidnog momka i
za stidnu djevojku. Ali eto tako to kod nas običaj
bio (sad to nije). Kad bi mladinci legli pokrili bi
ih i otišli svi u sobu. I tu bi opet išli za trpezu ali
eto neprilike kad svatovi u sobu ali za trpezom side
dvi ili tri bule umotane u brle ponjave a to mogu
biti ili žene ili ljudi i oni pivaју.

S Bog tebe se kola taru diko gospojo.

S Bog tebe se blato gazi diko gospojo.

S Bog tebe se brašno melje diko gospojo.

S Bog tebe se branci kolju diko gospojo.

S Bog tebe se vino troši diko gospojo.

I tako su nabrajali svega što su više znali. Ali bi
brudale izvunile onaj diko na drugije što nije na
kako valjalo. I sad nemogu svatovi za trpezu jer
oni neću van dok im ne plate ono mjesto. A kad
plate bule odu. Svatovi posidbaju svaki na svoje
mjesto i dalje ako oću piju i večeraju. Ali slabi bi
i večerali jer nebi nitko bio baš gladan.

A kad bi se u sobi svatovi smirili onda bi svekr-
va odnula u kijež snaji jilo večeru i ona bi ustala
i malo jila pa bi se razpremila i legla kraj svoga
mladoženje.

Kad bi svatovi večerali svit bi se već razišo i oni
bi otišli na počinak. Tubani i kuvarice bi sve po-
spremali i otišli bi na počinak.

Ali u nikim selima imaju lud običaj pa bi se
ostri mladici na mladinceva vrata navukli za sobu
drva klada ili što drugo da nemogu mladinci
izajti van. Ali bi to opet do jutra ko bi imo na
to brigu sve to uklonili.

Ali svaki svat ako je u komšiluku ili u tom selu
kad pojde kući spavati ponio bi kući i punu bukliju.
Ako mora u toj kući moćiti gdje je u svatovima onda
nebi nosio.

Još kad bi svatovi pošli od divo ke dali bi Čanšu
jednu žirnu kokoš i to on uvijek drži uza se svezanu
i onjom lakodije izvodi da to njegov Sokol I koji je
čajo nezadusao jao je onaj kokoši jer ju čak i raki on
napajaju. A kod svatovi prođu kokoš pusti među dru
ge kokoši kao toboz da je to snašna dio I kad
čauš sa svatovi dojde k momkovoj kući rekne „Evo
ja dojde i dovedo“. A kod momkove kuće kad čekaju
pivaju ovo Čija grudva poljem jezdi čije veselje
ženi majka sina svoga pa se veseli
Isav mu se rod veseli majka najbolje
Što će dobit zaminicu u domu svojem

Treći dan.

Treći dan u jutru kad svanjava dojde svekrva
i luoli mladince Ustan rano izišlo je zarano
Ustan puce izišlo je sunce

Mladinci ustanu tu bi došla koja jedna ili dva
snaše od rola i naredile bi joj na glavi poculicu
i podvezu i kad ju urede onda izajde van kao
snaša. I onda sve redom ljubi kućane i svatove
osobito muškarci bi ju darivali po sekser ili groš
Onda bi se umivali redom ona bi polivala po rukama
a diver drži peškir za obrisati se. Zatim ide
mlada soln mesti I tu joj bace u smeće po koji
groš ili sekser da vidi jeli ona vidi Ona to polako
uzme i sebi spremi i dalje mete. Ako je kum ili stari
svat u selu na konaku ili kod svoje kuće onda ide
Čajo i svirač i još koji po njega. dakako sa bukljama
Kad se svi svatovi po hupe onda za trpezu i blaguju
i piju jilo se redom iznosi A diver stalno čuva
mladu da ju ne ukradu ili se sama sakrije jer on
ako je nemo on mora platiti globu obično krunu
a to sve u korist dobitku A barjaktar on čuva
barjak da ga ne ukradu Obično bi barjak metnili
gdi kod plota a ako ga privare eto njemu globe
opet u korist mlade A mladu obično zvali dobitak
a roditelje „Pirov otac i Pirova mati“

Onda bi tako prid podne išli na vodu i to redom
svi svatovi svirač svirajuć a snaša sa posudom za
vodu a diver o vratu sa velikim gradavim peškirom
i u ruci opet obični peškir za prti ruke Obično bi išli
kroz selo malo i dalje na potok I kad bi dosli na
potok snaša bi zagrabila vode i polivala redom po
rukama Ili bi i tu sale vodili pa bi izmakli ruke pa
bi bilo i po nogama šafivdžigama tu se malo prove
selbi poigrali i pivali i polako pivajuć idu kući
ali i svaki ima u ruci ili džepu buklju pa komu
oči dade a komije iznasaju svatovima buklje i
to kuvanu rakiju vino i kolacice (Ovaj običaj još i
sada drži.)

Kad se vrate kući idu za trpezu i uzima se a posli
podne se spremaju pa idu sa valovi kumu ako on je
poziva a ako je u drugom selu kum onda upregnu
konje i kola i opet svi posidaju već na ona misla di
tko pripada da sidi i tu idu opet sveseljem I kad
dođu kumu tu je već sve priprano trpeza puna pa
tu za trpezu pa jedu i piju već kako je kum mogućan
I kad se smračiva idu opet natrag kući pivajući
Kod kuće je opet sve priredjeno za večerati
I tu se opet iznosi jilo po red I diver i snaša uvijek su skupi
i obično kod vrata u sobi stoje pa tko dojde iz sela u kolo
on pokaze jer ona nepozna je još seljane i one svakega
poljubi tko u soln dojde Amuskarci su obično davali
po sekser ili po groš (groš od pet krajcara) A ženske
su za poljubac davale jabuku

Dok bi se svatovi vratili od kuma tu bi već došli i
pohodjani ako iz daljeg na kolima i to obično otac
majka pa brat i soka već prama domu koga mlada
ima od rodbine i tu ako su daleko dođu na kolima
a ako su blizu dođu pišice. I oni sile za trpezom
te večeri Kad izajde kupus onda obično čauš prid
kuvanicama prvi nosi zdilu a one za njim I on opet
zapivo O.O.O Kupus meso O.O.O i tako dalje sad opet
izajde izgorilo baba ili kuja kao obično već kako
sami opisu I sad dojde vreme da se dar dili Sada
snaša sidne na svoje mesto za trpezu pokraj svoj
djuragije

Sada metnu na pol sobe klupnu ili gaki stolac
 I čaus stane na klupnu a jedna zenska drži na
 rukama darove i njemu slodaje po redu i kaže što
 je za koga. A on to podigne u vis i pokazuje svima
 svatorima kako je to dobro i vrijedno. Obično bi
 kumu i djuvegiji davali košulje od toranca ili
 usnoca. Ona bi čaus reko: "Gledajte svi svatori i
 seljani kako naš dobitak danva kuma. E pa to je
 nju puno truda stajelo dok je ona to otkala i
 uređila. Ali i ti kume, gledaj pa to platiti. I to čaus
 baci pred kuma a on plati u novcu na već
 pripravnih čisti tanjur i popije čašu vina u zdru ože
 pa i tako i djuvegiji gaće i košulju ali on nije
 plaćao. Pa i svekru košulju on bi moro platiti pa
 starom svatu Diveru u po do bar peškir i on ga
 moraju platiti po vrijednosti. Pa i redom svima
 svatorima sve manje darove po malih peškiric
 ili po jagluk pa i svekrvi i ukućanima i svej
 rodu. A svatko bi dao koliko tko more. A narodi
 bi rapeto u sobi slušao dok bi se dar dilio. Kad
 bi se to svršilo Mladoxenja bi pokupio novce i
 otišao iza trpezice. Sada bi morala snasa za
 krajevanu igrati sa diverom. Svirac bi svirao a oni
 bi za svakoga tko bi dao krajevanu malo poigrali
 tobož da svi vide kako snasa znade igrati ali
 prije nego će iza trpezice izaći ona kaže da ne
 more da je bosca. A ona bi potajno izvla jedru
 nogu. I diver bi moro platiti tu cipelu obično
 jednu krunu. Ona bi isla igrati. Ako nebi
 ona znala onda koja od svatorica nju zamijenila.
 Djuvegija bi opet pokupio novce. Ali i tko bi platio
 igru krajevanu svaki bi moro ispići i čašu vina.
 Kad bi to bilo gotovo mladinci bi se razjubilili otišti
 bi spavati. Narodi bi se pomalo razišli a tako
 i svatori spavati. Tubani ili krcani i kuvarice
 Sve bi pospreмали i otišli bi svi na počinak.
 Taj bi dan i kum doveo prinos obično pečeno kome
 veliki kolač suplj i to jest pogacju pa granu sa žajima
 pečenu na tepsiu pa bure vina pa i bure roškije i na ko-
 laču i slaninu. A Stari svat bi donio mali prinos
 u drogi nitko ništa.

Četrti dan

U četvrti dan u petak bi se svatori razišli.
 Kad bi ujutro ustali mlada bi sve redom izljubi-
 la i svaki bi joj platio poljubac. Ona bi se umirala
 a snasa bi došla sa peškirima za otirati lice. Ona
 bi išla po kuma ako je u selu na konaku. Kad bi
 se svi svatori sakupili onda bi išli ručati a taj bi
 ručak trajo do pried podne. Ona bi prodavala obično
 čaus i to ključice od podruma pa trpezu pa tepsiu
 pa buzdovanu pa barjak i jos niske druge stvari.
 I tko da više a bično bi dali po redu na primer tepsiu
 po groš ili krajevanu pa opet drugu stvar i tako
 dokle bi htjeli. Dok se je to prodavalo Kuće gazda
 bi i tubani pripravljali buhljije natočili i milošću
 za svakoga što će posniti kući da oni kod kod kuće
 znaju gdje je bio. A tako i roditelji snasini spre-
 maju se kući. Kuma isproste svi svatori a a Čaus
 ili Gospodin ostane najposli. Gospodinovu bi ženu
 ako tu dojde svi zvali Gospoju i tako i svi drugi
 svatori i roditelji. Za svatove svatova moralo se amiti
 onako kakovu tko službu vrši kum Stari Svati, Diver i
 Prikumak Svatorice, Gospodin, Svirac, Pirci. (tj. pirci
 mati). Ako bi se tko pitao to pa reko imenom ili ko tko
 ili roditeljskim pa ga čuju taj bi moro platiti globu
 sekser ili groš-petluk. I kad se svatori razidu ostane
 snasa sa svojim drugom i s njemim roditeljima pa u
 šali reknu "Što tko dobio nek ono i drži". Snasa bi
 bilo malo i stid ali bi se naučilo.

Običaji snasini

U stari doba sve do godina 1900 bio je običaj
 u našem kraju i našim starim zadrugama da je
 snasa kroz cijlu godinu dana morala doći kod
 trpezice bukl i uvijek stojati i ako što treba dopuniti
 jer znati valja da su onda u našim starima
 zadrugama ili družinama kakose je kod nas reklo
 posebno za glavnom trpezicom stajali samo ljudi
 a zene posebno s dicom na niskoj trpezici ili
 po bosanski reći "Sofri" a dica svako pokraj matere
 svoje.

u to je morala snaša kroz godinu dana davati stolnjak na tepihu i peškir za otir iz umivanja. Kroz to vreme je morala vodu za piti nositi i svitlo crp ili lampu zapaljavati. Svekra strica kućegazdu izuvati i obloge spremati nositi i opanke očistiti. A u jutro pred svakog njegovu obuću postaviti. I obloge izotri da nisu okorne. I kroz godinu dana morala je ručak težacima nositi. Ali kao onoj koja nebi znala na glavu veliku družinsku korpu nositi. Tako ima dobru svekrvu ona bi je zaminila još je u Seocu Lukaču bio običaj da mlada kroz godinu dana svakog poljubila kad išla u putu u crkvu ili iz crkve. Kroz godinu dana nije u crkvi stila sesti nego stalno stajati. Do godine dana nebi snaja imala svomu momku nike bage za kosulje. To svekra imala brigu a kad prođe godina dana onda bi svekra snaju pridala kosulje nek se dalje ona brine. Obično bi svekra i snaja u družinskoj kući one skupa red u kući redile. Jer kad prođe godina dana onda bi snaja dobila red kao i druge žene u kući kuvati peći i sve svršavati ali i to sa svekrvom ako je svekra dobra, a ako nije još njoj.

U prastara vremena

Kazivali su mi moji roditelji kad se moj otac ženio da su osam dana činili svatove i to u petak bi se razišli a u nedelju bi se opet skupili svi i u jutro rečeno po naški ručali i svi svatovi skupa hajde u crkvu k sv. misi i na podne opet obilna uzina i istom u večer ili u jutro bi se razstali ali taj je običaj pristao davno tamo oko godine 1870. Ali znati valja da su to činili samo gazdasi a mi su u ono doba bili glaso viti gazde danas je to sve propalo.

Pohode

I danas je to iza svatova u prvu nedelju ide snaša na "Uvod" u crkvu sa još kojom rodicom. A u drugu bi nedelju išla sa svojim mladim čovikom k materi u pohode. Još se to i sad vrši

staro doba kad bi majka došla u pohode ćerki donila nike stvari potrebne kao Stan, ćerk pa konto da ima u referu to jest u skup sa drugim ženama za krutu metali. Pa konice za umivati. I u kizer potrebne stvari. Pa posudu za vodu i t...d... Ako bi snaša do godine ponila dete onda bi bila od onih dužnostih za svršavanje oslobođena.

Prpovidanje

Kad sam bio mladić bio sam u seocu Lukaču kao sam za marvom na žalost jer mi otac nije bio dobar zivota premda na velikom imetku. Prpovido mi je jedan stari dido a mogao bi mu i ime zapisati zvao se je Pavo Pavić. On mi je prpovido kad je došlo na vinčanje a u staro doba se je vinčavalo samo siidom u jesen tako da bi bilo više pari na vinčanju pa i on iz kuće mogućine i kad je došlo pred crkvu a tu više par svatova i divojaka. On mislio o Bože kojw ćw sad kmeni privesti jer ju nikad ni video nije. Pa je opet snjom dobro živio (I danas to se sve čini).

I još mi je jedna stara baka prpovidala kad sam bio mladić kod svojih Njaka. To može njna majka a zvala se Jula Jakusić iz Votova a rođena u Lukaču u velikoj zadnji Pavić a u selu Lazić. Da je u ona prastara vremena majke snasama ljude splitali jer da su nosili onda ljude perćine i snasom mlada kroz godinu dana morala je ljude perćine splitati to je bilo vrlo dano ali to to baka čula a morala da je i splitala.

Moja mi je majka prpovidala da kad je ona bila mala da je videla da su u ono staro doba nosile cure nike kao perćanice za perćinom na glavi a moja majka kaže da je to bilo od niki svilenih pantljika kazivala je moja majka a moja je majka poželela da bi i ona tako nositi volila ali dok je moja majka došla do divojke to je već ispalo iz mode i nije se više nosilo.

Još je bio u prabara vremena običaj da je mlada
morala svake subote ljudima noge prati Svekru Divem
Kince gazdi Stricevima ali i to je davno pristalo.

Sva tovske pismice i pišpivi
Stari svate oženio kuma
Kum divera kod novih kigera

Stari svate i debeli kume
Peče vam se od godine june

Zenio b se nedaju mi stari
Još mi jedna godinica fali

Zenio b se al mi neda mamu
Moj mama voli biti samu

Putovat ću i drumom i starom
Potražiti ću curu sa mirazom

Ide jesen ide mala Gospa
Ženit ću se ima cura dosta

Ženog meni ja se oledeni
Oledeni kako se oženi

Uzet ću je makar kakva bilo
Samo neko za njom suška svila

Udala se i postala žena
Više nema curina imena

Da sam znao da je tako šala
Od tri bi se godine udala

Alaj sam se po volji udala
Svekar dobar svekrva ko raja
Djuvegija ko rodjeni baja
Udala se mila materina
Od trideset i sedam godina
Još se kaže da o mlada udaje

Mila majko svekrva me kara
Što joj nisam dotirala tala
Oj svekro da ja imam tala
Ne bi ovom sinu ni dopala

Svi svatori veselo pivaju
Samo mlada nemore od jada

Alaj sam se po volji udala
Gazdarica od prvoga dana

Das udati čeda ne imati
I umriti smrti ne viditi

Vinčaj propo mene i dragoga
Makar više nevinco nikoga

Gospodine i gospodski sine
Čini mi se da ćeš curat svinge

Sviraj svirče i meni je milo
Do mene se milo ufatilo

Sviraj svirče tako ti nebesa
Črklo prase pa ćeš jisti mesa

Sviraj svirče u taj mali trubanj
Žena ti se napela ko bubanj

Sviraj svirče ako ćeš do zore
Ti ne pazi što me noge bole

Sviraj svirče ako ćeš do dana
Ti ne zali moguću tabana.

Perčin kika divojačka dika
Poculica do smrti tavnica

Kako je u staro doba bilo

Evo ja kad sam se poriput ženio u seocu Lukacu. I to su me ujaci oženili iz Boga te starinske kuće. I su u ono doba imali 100 jutara zemlje 8 volova čopor svinja stado ovaca pa dosta goveda i puna kuća družine. A tast mi je bio kućni gospodar i seoski knez. Mi nije bilo ovakog luksuza i ovakog razkosa kao što se sada čini. Onda je bilo samo troja kola svatova a i moji su ujaci mogli biti. Nije onda bilo šecerni kolačića niti foršanova mesa niti se je kuvala rakija. Niti je bilo fino posudje niti najloni na trpezi. Nit li nakupili ne brojno mnoštvo svatova nego jedan kum i Stari svat jedan diaver i po dva svatovice. Jednog Čanša. Jednog svirača - gajdaša pa prikupka i barjaktara i kočijaši a na trpezi tkanu stolnjaci i drvene i zemljene zdile i tanjuri i bukare i čuture za piće i sve je bilo po seljačku po seljačku se igralo i pivalo i svatovi se kitili i veselili.

A gle danas

sve gospodska moda svi su momci po gospodsku obučeni a ženske su prave dame nakudrane u kratkim i uskim suknjicama pa što je još gore one ženske u lačama (o Bože odvratnosti). Nepivaju više one stare pisme ni napive nit se više igra ono naše divno seljačko kolo. Na trpezi moraju sada biti najloni a posudje sve od stakla i porculana. A jila kakva sve kuvaju sve što će bolje. I nakupe po 7 do 8 kola pa čak i po deset kola. O Bože čudnog razkosa pokupe po selu i tko rod i tko nije i nameću dice u kola da samo fire im glave. A tamburaše mu = kupe po 5 ili šest ljudi pa njima poselna kola i poselna trpeza. I još ih plati a oni neće svirati opet dok im opet poselno ne plate i oni dobro zaradju = vaju. Zar to nije luksuz a u staro doba jednoga svirača i njega bi gajda platio i on bi uvek svirao u svatovi bez ikakvog više troška i pitanja da svatovi igraju i vesele se koliko tko će.

I još kad tamburaši pojedu pokupe sve kolače s trpeze

U staro bi doba žene izpekale u kvas kolača i bilo je dobro a danas kupe po 50 kila šecera a neki i više i nabave strane kuvarice i peku naprvo po 4. dana i napetu čudo toga a zar to nije luksuz a u kvas kolače nitko i ne gleda. U staro doba se nije rakija kuvala nego su ju pili kakva je osim ako bi imali malo meda pa bi malo zamedili. A danas skuvaju lonce po 20 litara i to za šecere. U staro su doba naše žene same kuvale i bilo je dobro a sad izbiraju kuvarice i dobro im moraju platiti.

U staro bi doba svatovi oko 10 ili baš 11 sati na večer otišli spavati i opočivati a danas po cilu noć pjančuju i sutra dan spavaju i to nevalja.

U staro su doba u svatovih nosili barjak načinjen od tankih manjih svilenih marama a dan nose tobože narodni barjak.

U staro doba nije nitko kitio sobe a danas eto kad su svatovi pokupe iz sela bolje slike i svilene peškire velike i ogledala i kite sobe i to nije prije bilo.

Jednom mi je zgodom rekla iz komšiluka jedna moja rođakinja jednog dana kad su bili svatovi u dobroj kući kako su trpeze naredjene i kakvi je sve razkoš na trpezama. A svatovi su bili nov vin = čanji. I ja joj nebi htio da vinujem a ona mi kaže. Idi baji pa vidi. I ja i ocu i neću ipak otići. I kroz pendžer pogledam. O Bože imam što i viditi. Samo što se od trpeza noge ne polome. To je na trpezama svega i svačega i jila i pila i fino posudje pa od šecera janjci kao snig bili pa one Torti i drugo kojšta a i fino piće. Kad sam to vidio začudio sam se i odhrenio i otišo kući čudeći se.

Čuo sam da su u jednoj kući za svatove napekli šezdeset i dva vrste kolača pa oko 6 ili 7. Torti jeli to nije razsip. I eto to sve gospoda čuju i vide pa kažu gle kako se seljak razkosi nije ga xaliti kad ovako more neka plati poreze. A ima dosta i takvih koji se i zaduže radi svatova da se jedva izduži. A ima koji izadnju kravicu za to proda.

Još da opišem naše seljačko kolo ka gajdaš
zasvira i mladež zaigra. Mili Bože kad bi mladi
momci i mladi ljudi zaigrali a tu bi bilo i snaiši i
devojke ka pla bi im tresla krila na njima a momci
odskakali cizmana i križali nogama da bi se tresla
zemlja i pendžeri domali u prašina digla pa kad bi
zapivali jedni s jedne strane a drugi s druge strane
Kad bi jedni odpiivali sa svojom skupinom pa malo
poigrali onda drugi sa svojom skupinom. Pa kad
bi mlad momak zavuko kolo i sa sobom povuko
oko desetak osoba i opet natrag ali se kolo ne bi
pokvarilo to je onda bilo za viditi i čuditi se da
bi se mlogi i uznojili

Kumstvo

Kad bi mlada snaša ositila da je čedo ponila ono bi
se već dogovorilo sa sverkom gdi i koga će za kuma i li
kumu uzeti i to bi se pazilo iz posteni obitelji i pri
porod bi spremili perece kao milošću i otišla bi buduć
koj kumi na dogovor i ustanovili bi ponovo kumstvo. I
kad bi mlada rodila već bi bilo sve pripravno. I kad bi
rodila i radjala skupile bi se žene koje razumiju i sve bi
kod roditelja dobro bilo nije u staro doba bilo učenih
babica nego domaće razumne bakice i dobro je bilo
A danas kad ositi odmo u spitalj i tamo rodi ali
ni tamo ju nemogu od onih boli zaštititi

Kad bi mlada rodila kao i svaka žena u zadružnoj
kući odma bi ju žene ogradile u zapećak sa velikim
ponjavama da ju muškarac nevidi a sverka bi
ju služila ili koja druga u kući ako sverke nema
I tako bi ona ostala za ponjavama u zapećku sve
dok neli balinje prošle tu bi joj i hranu donosile
Jer da ona tobože nesmije na van da joj neli što
naškodilo. (Sad toga kod nas više nema) Kuma
bi došla jedanput i donila ništo malo za priprut
Uvik se je odma čedo kerstilo. I kum ili kuma bi došli
i malo pojili prije negoli cu pogli na krštenje. Ali
kum ili kuma su morali ići ići da nesmiju ići na
dvor dok nedozolu sa kerštenja. A to zato da bude
slite uvik čisto. A ako bi na krštenju kum ili kuma
zabunili se u molitvi u virovanju značilo bi da će
to diti do godine umrti.

Kad bi došli sa kerštenja kum bi ili kuma stavili
ditetu pod glavicu milošću u novcu i naxdravili bi
I po običaju bi morala biti već pripravna kajgana
i drugo još što. A tu bi se dakako i naxdravljivalo
U prvu nedilju iz toga bi došla kuma i donila bi
male balinje a tako i majka. Ali istom u drugu
nedilju bi se spremalo za velike balinje. Tu bi kuma
ispekla veliku pogaču pa granu ili perece pa mesa
pa rakie pa vina i drugo kojesta. A tako i mati
i sestre i tetke pa njaci, strici, kumovi drugi i
mloga rodbina. Tu bi došli iz daljega na kolima

i dovezli po više babinjara. Kad bi došli kuće-gazdarica bi razprenalala one velike korpe i spremala a ljudi bi spremali konje i kad bi se pozdravili ajde u solnu i za terpezu. A domaći su već pripravili svega ne čeka jući što će tko doneti. A roditelja nark za ponjavama ne pokazuje se. I kad se pozdrave idu svi u solnu za terpezu i blaguju redom. A kad izađe kupus onda onda daju darove novorođenčetu najpri kum pa redom svi roditelji. Ali i kumu bi davali dar u peškirima tkanik kako ko more kad se to sveriš novce pokupi i odnesu i dalje uzinaju piju i jidu i nazdravljaju djetetu. Kad se jilo svari počnu se razilaziti. Ali babinjari nisu smili nikad prinociti. A gazdarica bi opet svakom u formu dala po komad pogače i malo kolača. Kad bi babinjari otišli drugi bi dan žene skinule ponjave i roditelja bi se pokazala za to vreme u onu kuću dok je roditelja za ponjavama ako bi došo muškarac u kuću skinule bi mu žene kopu s glave da ako je muško plite pla kupi i plati za kupu ako žensko maramu. Roditelj bi se curvala kako bi joj već stare žene rekle od pogleda muškaraca od uroka i drugo što. Sad toga više nigdi nema taj je običaj svud pusto. Danas se više roditelje ne sakrivaju niti se stide nadložiti dte što više i ne daju djetetu sisati nego odma ga rane sa životinjskim mlikom.

Božićni Običaji

Još bi rekli kad dolazi sveti Andrija Apostol Sveti Andrija Zavezanija, I pristalo bi svako veselje i kolo i pivanje. I Bože sačuvaj da bi se gdi čula pisma i popivka to bi se svi seljani rugovali. Ali žene i snoše bi se u adventu u mrko oblačile.

Na dan sv. Barbare bi u nekim selima bio običaj da su bake u pendžere za staklo zatakale grancicu smrike i u nju zatakale češanj bilog luka. Ali u mojoj kući gdi sam se rodio to nije nikad bilo a to su neki činili tobož da se očuvaju od vištica. Na dan sv. Barbare bi išli i u polorajstvo ali samo muškarci a sačuvaj Bože da bi žensko u kuću došlo jer da bi se onda kvarile sikiere. A i još bi rekli da će žensku ako dojde nasaditi na sikiern. A reklo bi se Sveta Barbara lice Božića. U posljednje vreme su počeli sijati žito na jutro svete Barbare u tanjurn. Još su rekli, Prvi dan Bara drugi dan Sova treći dan Nikolj dan rekli su stari.

Na dan svete Lucie nisu žene prele. A ljudi nisu prezgli zadržilne koble. A žene bi na dvorište bacile veliki obruč i u njem sipale kukuruz kokošima tobož da ne idu one godine u tudji katar nesti. Ali Luciom plašili biču. Od svete Lucie počle su brojnice. I to su naši stari jako pozvali kakovo će biti vreme one iduće godine. Od sv. Lucie bi pripravljali drva za Božić. A bilo je i drugih čaranja od sv. Lucie plo Božića. A rekli su stari i to sveta Luca svinje luca jer bi dotle već svi poklali bravce osim zaobllice. Na dan sv. Lucie žene nebi ni šile tobož da nebi rašile kokošima da mogu nesti jajca a bilo je i drugih praznovirica.

Naši su stari uvijek u adventu išli rado na zornice osobito kad su koji svetčaci kao sv. Barbara sv. Nikola sv. Lucia sv. Franjo Isaver pa sv. Toma. Rekli su Sveti Toma na vrati gloma jer je blizu već Božić a i pomalo se i svetkovalo Tominja.

Badnjak

Još u oči badnjaka ljudi napripravljaju drva za peć za pećenku peći za Božićne noći i dan i pripremili bi pećenku i na razanaj natakli i sve spremili za jutro. A tako bi i žene prosižale brašno i kvas privedile za jutro. A u rano jutro još za tarna bi ljudi počeli da peku pećenku i do ranog ručka već bi morala biti izpečena. A tako i žene do dana bi morale u peć kruh pometati da do ranog ručka bude pečen. A peklo su obično osim kruva i Božićnu kicenu pogacu koju bi iskitili sa raznim znakovima osobito najpri kao križ na pogaci pa tu sve od tista kao plig, brnace, bure, ticu, srp, klas, mjesec, zvijezde, svinju kao zaoblicu i drugo koješto kako već tko zna. Još su pekli male kruhove za marvu, za krave na kruhu kao četiri sise, za ovce dva sise za koma više ali za komaće bi samo kao uščipili na kruščiću po više uščipotaka. I to sve od tista od kojeg je i kruh. I to bi se spremilo u komoru i kad bi prošlo Božić tebi se sise za krave dale kravama za ovce ovacima, za komaće komaćama a kruhove bi družina popila (sad toga više nema). Kad bi kruvarice kruh izpekile one ako nisu reduse one se ne binu za večer. Znati valja da u staro doba nitko nije htio na badnjak ništa kuvano jisti. Nego bi malo popili čašicu rakije i malo kruva i tako se je strogo postilo. Kad bi ljudi spremili pećenku onda bi dalje svraćavali poslove na priliku čistili stале sišali se brižali se i još koješto priredjivali. A žene bi koje nisu reduse redile svoje kijere pripravljale odicu za ljude i dicu košulje i drugo koješto. Još bi ljudi i drvo badnjak pripravili za noć u peć u glavnoj sobi. Taj dan na badnjak bi sve ranije poslove posvećavali. Ali svatko se je izpovidio prid Božić. U večer bi sva vrata svud po pojatama pozatvarali a tako i kapije i lise i vrata svud. Slamu bi pripravili u amu od kobile koja je zadržkinja. I ka bi sunce zašlo domaćin bi uzeo novu svicu i prid sobe vrati bi započeo i pokuca bi na vrati. A iz so

37
Treko bi Fajem Isus i Maria kad bi oni iz sobe od govorili „Slobodno“ on bi stvorio i rekodri rekli bi. Uvrik bio Fajem Isus i Maria i Čestita ti duša kod Boga on bi stavio svicu na tpezu i još bi dalje vršili poslove ako još nije sve svršeno i svi bi se umivali i lice i noge i svatko bi se priobuko u čistu košulju i gaće a tako i žene da svi dočekaju Božić u čistoj odici.

Badnja večer

Kad je sve svršeno i svi obučeni Redušci već prostrla čisti stolnjak na tpezu i izvili iz sobe sve tronožne stolčice (tobož da ne bude marva šepa va na tri noge). I pod tpezem već pripravnno u posudi kukuruzi i kraj toga lemeš i cotalo. A na tpezi u novom lončicu žitarica svake vrsti ozdol kukuruz pa ječam pa raži ali najviše pšenice. Još na tomu tri svijeće od muketa (zvano „Trojstvo“). A i pogaća je donešena na klupu kraj tpeze u cestu i pokrivena sa lipim šarenim peškirom na pogaci jabuka a u jabuku utaknut tužmorin. I kad još tu mora biti i onaj žitni vinac na tpezi pod stolnjakom goli zdila stoji. I kad je sve pripravno od gazda ili koji drugi i unese slamu u sobu ali najpri pokuca na vrati a iz sobe odgovore „Slobodno“ i on unašajući slamu reke Fajem Isus i Maria Čestit nam Bog i Božić i Isusovo porođenje a svi odgovore Čestita ti duša kod Boga a gazdarica ga odma pospe kukuruzima da sve sipa a dica su puna veselja. A ima kuća gdi su unosili slamu posli večere. U mikim kućama je bio običaj onaj ham kad iztrese slamu da ga pribace preko grede šibe i na hamu se mladi svit ljulja.

Kad bi sve pripravno na tpezi i večer donešena na tri svicu bi upalili onaj muket Trojstvo. I gazdarica bi tamjanom okadila tpezu. A družina bi svi ustali. I molili bi Otčenáš i Zdravo-Mario. A ona bi triput kadionicom tpezu okadila a svatko bi čeljade malo rukom k sebi onog stima mahnulo. Onda bi ona kadionicu postavila pod tpezu na

I svi bi posidali i najprvo jili bili luk umočen u med
pa onda po čašicu rakije sa nazdravljivanjem i malo
kruva i kad se okuse tri jila onda bi garda ili koji
drugi utrnio muket „Trojstvo i to svaku onu svičicu
gornju zatako bi u žito i rekli bi kako bi se napitalo
žito na onaj muket da će onako ove godine uroditi
žito. A obično na trećoj bude po trojaku najviše žita
zrnja nakupito. I dalje večera. U staro doba bi žene
skuvale graha u jednom loncu svake vrsti. Pa čorbu
kiselicu u kojoj bi ribu kuvali pa bi kuvali na suvo
grah krupni tako zvan „Pilopu“ sa orasima i onda
Lokšu sa orasima. Pa dakako pili su i rakije i
vina i veseli bili. (Danas toga kod nas više nema
sad se sve čini po gospodoku i po modi sa šećerom.
Ali onda o šećeru nije bilo ni govora.)
Kad bi se odvećeralo zahvalili bi Bogu i niki bi
se spustili na slamu a niki u komšiluk na raz-
govor dok ne dojde vreme za „Polnočku“.

Još za večere bi kuće domaćin vreo pogaču i po
polak bi ju razvrio ali ne bi ju držo golim rukama
nego u peškiru i pod gredu šibru snijom prikrivio
i razpolovio i svaku polovicu poljubio i to bi se
za onih dana trošilo ali to je uvijek stajalo u čošku
na klupi za topezom. Kad bi se odvećeralo redišca
bi i poredišca bi spre male topezu i pripravljalje za
drugi dan kupus salmu i drugo što.
Dršica bi na topezi gorila do kraja a onda bi upa-
lili lampu. I to je moralo goriti svitlo celu noć
sva do izlaza sunca. Jer je na svit svitlo došlo.
A tako nije se smila ni vatra u peći zatrnuti. A
to zato da nam dragi mali Isus ne ozebe pa to
još i stada mi na selu dršimo. Do pol noći nije
nitko išo spavati. Kočijaši bi otišli konjima večerni
dati i pripravit sieno za u pol noći marvi u jasle
natopati da i oni znaju da se je. Spasitelj rodio
znati valja da su sve nase kuće u sokadiji morale biti
pod Božić okrecene. A žene u svetovitsko vreme i eni e
i snase sve su je popravljalje u mrko odilo i čak i na
prvi dan Božića nisu se gizzdale u crveno znak veselja
istom na drugi dan Božića gizzdale su se više.
Na badnjak su reduse što više put sobu me za veću čistoću
kuće.

Kad bi došlo vreme za na polnočku ići jako su
nas radošno išli. Dooluse bilo je i nerado ali to bi se sve
protrepilo bilo bi pijani ljudi gdi su ih bolji izbijavali.
Jedne je go dine dovela majka svoga sinčića u crkvu na
badnjak. A kad su orgulje zasvirale. A on kraj matere
povike glasno „Majko šta to svira na tavarnu.“ Svit se je
dakako i nasmija.

Kad bi s polnočke dolazili kući koji će brže doći da
misleć porje svari bitinu. A bilo tu puno i čarke što nije
vidno nabrajati. Kad bi došli kući u nikim kuća ma bi
odma jili pečenku paće i drugo što. Ali u onoj kući
gdi sam se ja odgojio kao bi došli s polnočke jili bi
samo one ostatke što su ostali izov večere (sad tog više nema).
Onaj grah što iz večere ostane to bi žene bacile u potok
za čistoću kuće. I onda bi otišli u kuhinje niki spavati
a niki bi se pružili na slamu onu noć. A žene su sve
pospremirale i otišle na počinak. U večer bi pripravile
od kupusa salmu i drugo što. A svitlo bi celu noć gorilo
i vatra morala uvijek uzderizana biti.

Druzi dan Božića to jest prvi dan Božića

U jutro ka bi se dizali niki su rado išli na
zornice mise. A niki su rado išli u komšiluk na
položajstvo. I to se je veći znalo tko će komu dojiti.
Kad bi došo u kuću i narvo Boga posuli bi ga sa
kukurizima i odma posadili na jastuk i on bi
moro ugrijati msto gdi sidi i nikud se ne micati. I
to zato da kvočke na jajima dobro side. Položaju bi
dali dakako i popiti i jisti založiti. U prastaro je
doba bio običaj da su položaju kad pojde kući obrisili
na vrat kobasicu ali je to davno pristalo. Na prvi dan
kad bi poustajali i umili se pa po naštici reći mčali
onda bi se dalje spre mali za sv. misu. Obično na Božić
svatko je išo na svetu misu. I to su se zvali Božićnjaci.
I bilo je i takih kuća gdi garda nebi dao uzimati ko nije
bio kod sv. mise. U podne za užinom opet se je kadjilo
sve onako kao i u večer na badnjak. Ali i užina se
obitna spremala kao ono što se kaže na Božić.
A uz to ima i ona narodna pisma koja glasi.

Stari su naši zapirivali

Oj Božicu dobro mi je na te
Ja bi dao tri Ukersa za te
Tri Ukersa i troje Pokloade
I Petrovo makar je u litru

Kad bi od užine ustajali iza terpeze žene bi povukle ispod stolnjaka slamku da vide kakvi će joj lan biti jeli dug vlakana ili jeli ima klas i oće li rodan biti. A znati valja da su u starima zadrugama uvijek na trpezu pod stolnjak metnuli slame toga više nema. Kad bi se od užinale svatko ode sebi a redusa mora terpezu razpremiti i očistiti. A družina kud koje išli bi u komšuluk. Ali gazda ne bi dao nikomu da na slami spava onaj dan jer da će onog lita u polju na žetvi pokisnuti radota. Ali taj dan na prvi dan Božića nikomu se nije ništa od kuće davalo ni rodbini ni čobanom ako nebi svoga imali. A nebi ni u goste nikud išli jer se je reklo da valda svatko kod svoje kuće ima što da uživa. Na prvi dan nebi se cure ni snale u veselo jake oblaćile a ni veliku igru igrale. Istom bi drugi dan.

Drugi dan Božića

u jutro kad bi poustali umili se spremali se na rani ručak pa onda bi se spremali u crkvu na svetu misu. A niki bi opet išli čestitati Svetoga Stipana jer toga je dosta bilo makar se koji rodio i prid Stipana Kralja. Ali na Božić se je slavilo jer je „Stipo“. Na drugi dan Božića opet se je spremala obilno dobra užina u zadrugama. Ali se nije taj dan kadilo kao prvi dan. Posli užine bi izvukli slamku da vide kakvi će biti lan ispod stolnjaka. A posli podne kud tko zna niki u goste niki u kolo niki u igru. I kolo bi bilo obično dugo u večer. Onda zajednička večera pa tko oće u kolo a tko oće ode spavati niki ostanu u sobi na slami a niki u svoje kijeze na svoje postelje a niki svčera u kolo.

Treći dan Božića

To se je već manje svetkovalo ali kod nas nije se na treći dan ništa radilo ako tko oće u crkvu ako ne zabavljali bi se na slami i veselili a niki u goste niki bi išli čestitati Ivana jer toga imena najviše je u našim selima bilo pa bi išli na čestitanje a niki bi rekli kad bi došli u kuću „Fajen Jaus i Mana Čestit vam Bog i Božić i Sveti Ivan“ a prije na drugi dan i Sveti Stipan. Na treći bi dan Božića niki i slamu iz sobe iznasali. I taj bi se dan u crkvu i vino blagosivalo kod svete mise (Ali je taj običaj davno pristo). Na večer bi mladji svi u kolo išli do niko doba večeri. A niki bi i brže večere ostali.

Četvrti dan Mladinaca

Još prid taj bi dan redusa pripravlila novu metlu i omotala bi u čisti peškir za u jutro izmitati iz sobe. I to kad dojde zora stanu kupiti slamu i to najviše u koju šarenicu i li ponjavu i to muškarac. A žene bi osobito redusa mele sobu. A kad bi odnio iz sobe slamu u bašću pod vočke tu bi na mlogu vočku ne bio svaku jer ih je puno bilo. On bi stavio malo slame medju stupove ili grane od vočke osobito od sljive. I odkinio bi sivu šibu s vočke i kad bi došo natrag u sobu svakog bi malo udario sa sa onom šibom i pri tom bi rekao „Živ i zdrav bio“ ili zdrava bila. A dica bi se sve uvlačila pod pokrivače bojeći se šibe. Novu bi sivu slamu žene već odnile u kokošinac u kokošjo gnizda a prašinu bi bacile u potok. Onda bi malo popeli rakije dok bude zajednički obrok ili „ručak“. I zatim bi mladi ljudi išli po selu u „šibare“ ali znali su oni već u koju će kuću doći. I tu bi se mlogi i spili. Taj dan nije opet mlogo i teško radilo. A žene bi osobito Redusa morala što više put sobu mesti da ne ostane one slamke tobož kažu „buva“. A u večer bi mladež opet u kolo išla i do niko doba kolo zavodili. A taj bi dan na Mladince i niki i u goste odlazili. A posto je Božić to bi i na Mladince dobru užinu spremali. Is prijašnjim pozdravom nazdravlja.

I dalje medju Božici nisu žene htile niti poslove raditi kao motati predju i onovati.

Obično bi medju Božici bio blagosov kupa a bilo je praznovimih žena pa kad bi svećenik napisao na vrata ona slova svetih trih Kralja da su odma što brže to abrisale i radi kokosi.

Na stani bi godinu obično za večeru kuvali staro meso tko bi ga imo a slicu bi varali da ču u daniti u večer sino msto slame. A i svicu bi zapalili već o zahodu sunca. Na večernicu bi uvijek svi rado išli. A meso se je kuvalo ako nebi bio petak.

Nova Godina

Na novu bi godinu svi rado išli u crkvu i čestitali jedni drugima. Ali bi se i dobra užina u zadrugama spremala. A i ostavilo bi se po žisto i od Božica za tako zvani „Mladi Božić“ ostavili bi pecenke i pogace a dalje bi drugo već pripravili što treba za taj dan. U večer bi mladji svrt u kolo otišao. i t dalje

Sveta Tri Kralja

Još u oči sv. Tri kralja rado su naši išli po sv. vodici. I bio je nezgodni običaj da su nosili velike i krhke posude kao velike Testije ili koršove pa glase pa ču pove pa čak i ampere. Pa kad bi svećenik blagosovio jedva bi dočekali već bi se tiskali i vodu grabili i pritom bi polupali one krhke posude. Sad to više nije tako sad nitko više ne nosi velike posude. I kad bi došli kući sa svetom vodom onda svud redom škropili dvorove štale sobe. i drugo sad je to sve slabije. A kad u jutro bio je običaj da bi garda ili koji drugi rano uzeo malo popiti i popijati i zatim u posudicu svete vode i hajde u polje na žito redom na svaku zemlju gdi je žito škropiti i Božici blagosov zazivali. Ali i to već pomalo pristaje. Na dan svetih trih Kralja rado su svi išli u crkvu. Ali i užina se je dobra spremala. A i svaka bi žena u kući uzela sri malo sv. vodice u flašicu da to ima u svoje kijeru.

Vincelovo

Kod nas su vrlo rada u jutro na Vincelovo ljudi uranili malo založili pa spremili Torbu a u torbi malo mesa kruva pa rakie pa vina i bočicu svete vode pa hajde u vinograd blagosovati. A tu bi se sastalo više ljudi pa u veselju piju i pivovju i sidnu i blagovju. Kad pojdu kući ponesu vinovu lozicu i stave u vodu u posudici da vide kad potira loza kako će uroditi. Sad to već sve pristaje. A stari su naši rekli o tim damama

Agnes kraljica Vincelova sestrjica
A žene nisu htile presti u oči Vincelova ni na Vincelovo. Sad se to više ništa ne pazi. A ženske više ni ne predju jer stare umiraju a mlade se ne uče a i neću.

Svitlo Maringe

Kod nas se je vrlo svetkovalo. I na svetu misu bi nosile naše bake. Stoga dobro pamtim nosile bi svíce po više njih jer bi svake godine kupile drugu pa bi se one već slipile u grudju. A to bi one nakitile te svíce sa pantfikama sa djerdanima vunicom i crvicem svrim. I to bi one sve skupa metnule na altar da se ponovo blagosovi pa bi to zapalile i u procesiji oko crkve nosile. Sad toga više nema. I jedva ako tko jednu svivicu donese na blagosov. A u procesiju ne nose jer već ni procesije ne idu. A bilo je i običaja u staro doba da bi u večer na Maringe kad se smraći bake zapalile blagosovljenu svicu i prošle kroz arliju pa bi rekle da kuća dopre sjaj od one svíce da tamo neće moći ništa nauditi niti tko na čarati.

Na Maringe se je u zadrugama uvijek i dobra užina spremala. A i čestitali bi jer je to i me najviše kod na u kućama bilo.

Blagovist

U oči blagovisti bi u staro doba izlazili kada se smraći pa gledali Gdi „Blago gon“ i to više nitko na to ne pazi.

Pokladno Vrime

U četvrtak prid Pepelnicom na 14 dana dojde četvrtak koji kod nas zove „Potočki Zadušnjak“ a to zato da su u selu Potočani slavili Zadušni četvrtak prije nego spada na osam dana. Pa to kod nas tako spominju i ragažu se. Dok iza toga dolazi nedilja Serdesetnica. A to se svuda u našim krajevima zove prve „Poklade“. I na taj su dan obično samo dica išli u čorake. Ali dobra bi se užina spravljala. Ust Sridu iza te nedilje ta se je Srida zvala „Vrtičarica“. I na taj dan nisu žene prele niti tkale ni sukale i u obće ništa što se vrti radile a nisu ni ljudi taj dan na kolima nikud išli ni ista što se vrti radili sa svrdlom. Nego bi taj dan nasli poslove druge na pr. Kolje tesali ili što drugo što se ne vrti. A to sve zato da nebi one godine marva vrtoglavila. Jer pamtim kako je u momu selu bio Tkalac pamac a žene su k njemu išle da im nasnuže i navije na vratila. A one su rekle da na taj dan meću nikako dojtiti da je to vrtičarica. A on se je njima podrugivao. A šta to ta vaša vrtičarica te nije ništa. I on je dalje radio na taj dan. A kad one godine njegova dobra junica vrtoglavila. I on je onda odlučio da nikad više ni on neće na taj dan raditi. U selu Lukacu moje majke stricu došli čoraci iz susjednog sela njih citava grupa pa kad su došli u avliju zaveli kolo i pivanje. A on izleti i na njih strogo izviče što su došli na taj dan u njegov dvor i kolo zaveli i istira ih iz avlije. A on je bio puno uvaženi i pošten čovik u selu. I na taj dan bi u zadružnim kućama spremale d žene dobru užinu.

Zadušnjak

U četvrtak opet bi se spremala dobra užina. A ljudi bi radili ali taj dan nebi prezali kobile koje su zadržne ni koje su zadržkinje da nebi bila zadržad „zadušnjiva“. A i žene nebi prele ni tkale osobito mladje koje bi još mogle roditi da nebi dica im zadušnjiva bila. Na taj bi dan i mali čoraci išli to jest samo dica a veliki ne.

A kad bi prvi čoraci u kuću došli onda bi žene nzele „Rasak“ i kad iz sobe pojdu ispatale bi ih raškom da im bolje lan rodi. Sad nema više niti prelji niti Rasaka u kućama. Obično su dica i pro sila i ako ih ima više jednoga bi odredili za didaka koji kupi jaja i slaninu u svoju torbu i kad o bideu selo onda to medju se podile. A obično bi rekli kada dojdou u kuću „Dok malo poigraju i popiraju reku „Daj bako jajce za vizance Daj dido (gazdi) slaninke. Sada to već sve manje bude.

A ljudi bi opet oko kuće radili lakše poslove a žene osobito redušer pekle bi na masti kolače.

Drugi dan je Petak u nikim su selima taj dan zvali „Ramavi petok“ i nebi puno radili da nebi hromi bili. U momu kraju to se nije držalo. Iza toga je „Vitre na subota“ taj dan nebi opet u nikim selima ro dili da im vitar one godine ne otrese ječam ali u mom selu to nisu obdržavali. Na tu subotu u nikim selima peku žene kruh u peći da im one godine urode mesiravce ili bundeve.

Iza toga su u nedilju velike Poklade. I u staro doba su se tomu svi veselili. Jer se je na poklade jako spremalo dobro jilo i užine i večere. Žene nebi prele nego tkale a i šiti nebi tkale iglom. Jer da bi ih one godine prsti bolili. A ljudi bi se više okolo kuće bavili i to kolje tesali ili plo tove gradili ili što drugo a to u ponediljak i utorak. A u nedilju se nije ništa radilo. U nedilju su išli veliki Čoraci. Pamtim dobro kad sam bio mali kako sam se ih jako boje. Skupilo bi se sve što je mladje oženjeno i udato i opremito kako tko i išli bi sa gazdašem i kad bi došli u avliju zaveli bi kolo i pivanje. A gazde bi već pripremali pice a žene jišće pa hajd u sobu i tu za trpezu pa tu pećenku pače pa kolače a pice tko što oće. I tako sveseljem u drugu kuću. A nebi se tu baš puno potrošilo ali bi svatko bolji htio da se pokaže. A mi dica bi za njima samo prihodjali. Pri tome se nije nitko varao. A danas svi škrtlji pa opet ništa nemaju.

U večer bi pa i za dana zaveli kolo u večer za dugo noć
više do devet ili baš do deset sati.

Sutra dan u ponedjeljak bi opet isto tako se dobro spre-
malo. I dobro pamtim kako su u Raptolu u dobroj
bogatij kući u kući kraj sobe na masti svaki dan
pekli na masti kolače a u toj sam kući imo baku
rođenu pa sam iz škole uvijek baki dolazio i kolača-
jio premda je tu bila družina velika. A danas te
velike zadružne bogate kuće više nema jer je poru-
izumrla za vreme prvog rata kad je vladala ona
Španjolska groznica. Tamo su sad tužnjinci. I kad
onud proždem uvijek se sitim kako je davno bilo.

Na drugi bi dan opet skupili se seljani pa hajde
u čorake pa u drugo selo. A kad bi se gdi čoraci
sastali jedni s drugima. Eh da kako bi se onda
trognjali. Pa u večer opet mladi svrt u kolo.

U Utorak na tako zvanu „Ostali dan Poklada“
isto bi se obavljalo kao i prije u ponedjeljak i u
nedelju. Ima u kojima kućama se trošilo meso
i pivise. Zato su neki Svabe rekli da ljudi paur
ili šokaci. O božiću bi rada sva otva izsići a na
Poklade sve meso pojisti. A na uskrx sam sa
svojim bizi. U utorak nebi rano večerali. A
kad bi odvećerali onda bi založili najposli mali
komadić kruva. I a kad napone Rizačica da se
site i založe kruva i da će onda odma Rizačica
pristati. Na ostali dan poklada nisu nikad
htili pače jisti jer da bi onda svinje dobile
drhtavicu. Ali za cili Poklada tropera je
morala uvijek biti stolnjakom pokrivena zato da
bolje lan rodi.

Na Čistu Sridu

Uvek su naši stari strogo postili tako da nebi ništa
osim suva kruva jili ili baš skuvali kiselicu i na
to čašicu rakije i tako se strogo postilo. Bože sačuvaj
da bi jili mlično jilo ili jajci. A bilo je i takvih kuća gdi
žene kućanice imale i posebne lonce i zdile za korizmu
jer one prijašnje zdile i lonci bili su mašoni pa se nisu
htili snjema služiti. I to je u zadrugama brima pravo
bilo i zadovoljno pa bi baš još i koji kompirić a pretočli
pod žegu na ognjištu isto u petnjake u onu veliku peć
pekli i dobro je bilo.

Obično na selu u pol noći zvoni zvono u znak da
pristaje veselo i razkošno vreme i da nastupa korizma
od pokore vreme. U Velikoj imaju odjavu običaj neki pa
na čistu sridu u jutro idu u čorake ali i to već pristaje.
Na Čistu Sridu bi kod nas u jutro pazili da vide muru.
Pa ako vide kažu da će one godine biti lagan kano-
muva. Na čistu bi sridu kod nas u staro doba radosno
išli u crkvu na pepeljati se. Sad to više slabotko mari.
U staro doba korizma se je strogo postila da nebi mlogi
od poklada do Uskensa ni okusili ništa masno. A to se
i more jer sam i ja u mlade dane to činio premda je to
dosta teško. Ono od jila što bi ostalo od poklada pojilo
bi se u četvrtak posli Poklada. A u staro doba nebi ni
to velika čeljad hteli uzeti nego to samo doci dali.
A danas kao da više korizme nema i troše svoje sve
dok imaju i kažu kad nebudem imo onda cin postiti
ali kad dojdou teški poslovi onda jadan više ništa nema.
Reko je jedan stari čovik iz sela Golobrd da mu nije
teška ova prva korizma nego ona u jesen ka ništa
već nema. I kako sam slušao kako su naši u staro
vreme postili to sad nebi ništa htio. To pet bili su svi
adurari. Jer kaže stara poslovice „Post Krivost“ ili
ona „Post po post osta golo kost“ jer duga je godina
i da se s vremenom sve potrošiti. Učila me je baka
moja „Sve sinko tanko po tanko čuvaj. A kad ti dojde
na malo nećeš više moći sačuvati.“ I to je istina
jer se sve dađe lako potrošiti.

za vreme korizme saćuvaj Bože da bi se kod nas u staro doba čuo igoli glas od pisme i pivačja. I da bi se naše cure snasle i žene u crkvi zahodile. Ako bi to koji učinila svi bi joj se rugali.

U staro bi doba naš narod nasušio voća za korizmu pa bi to kuvali.

Kad bi bilo u pol korizme a to je srida u Sridopostnoj nedelji onda bi žene morale spremati malo bogju vžini. A to su zvali „Pijbaba“. Danas toga više nema kao i onih drugih običaja. Pri kraju korizme su kod nas u staro doba pomali 3 petka 3 svetka. Prvi je petak prid Glušnicom kad nisu žene prele jer je dan „Pet sv. Rana Spasiteljevih“. Sad za to nitko i nezna. A rekli su da je dosta jedna rana lopiti a kamoli ih pet. Drugi petak je prid Crtnicom Sedam žalosti Gospini. Na taj dan u staro doba kod nas ne samo žene što nisu htile pristi nego nisu ni ljudi taj dan hteli teški poslo raditi i to kao Orati, u sumu ići drva voziti nego bi se bavili lakšim poslovima oko kuće. Jer su rekli stari da je dosta jedna žalost a kamoli sedam. Dan taj su mlogi rado u crkvi išli. Danas na to nitko ne pazi.

Na Crtnicu su svi rado u crkvi išli i grančice od cvatueg Drinka nosili a stare bake bi uz to i bosiljak i češnjakovinu nosile i na blagosov metale dakuku u kitu složeno i sa prantifikama ukrašeno. A grančice su stare bake jako čuvale i snjima kadile kad bi im što u boli tribalo. Sad ni toga više nema.

Na crtnicu bi počele moliti „Zlatni Očenaš“ i to na crtnicu 40 očenaša i 40 Zdravih Maria na uspomenu 40 dana koje je naš dragi Spasitelj u pustinji postio. Na veliki Ponedeljak bi molili 33 očenaša i 33 Zdravo Marie na uspomenu 33 godine koje je naš Spasitelj na zemlji živio. Na veliki utorak 30 očenaša i 30 Zdravih Maria na uspomenu 30 Srebrnjaka za koje je naš Spasitelj prodan bio. Na veliku Sridu 15 očenaša i 15 Zdravih Mariah na uspomenu 15 oštih trnja za koji su svetlu glavu Isusovu probole. Na veliki Četvrtak 12 očenaša i 12 Zdravih Mariah na uspomenu 12 Apostola. Na veliki Četvrtak nisu naši stari hteli ništa saditi kad se zvana zavežu.

Na Veliki Petek je bio običaj je još od starine da bogoljubne duše urane i pod vedrim nebom izmole sto Očenaša i sto Zdravih Maria i za svakom zdravom Mariom rekne „Jezus Kriste smiluj nam se.“ A kad to sve svrši onda rekne svu priporuku „Dušo dušice kadla pojdeš s ovog sveta na onaj susrist će te nevinnik i kazat će ti Ti si dušo moj drug a ti njemu reci. Jeli od mene nevinnice odkud bi ja bio Tvoj drug kad sam ja na veliki petak na veliki svetak izmolio sto očenaša sto Zdravih Maria sto Jezusa sto Kristusa moja duša očišćena Amen i zatim se pozdravi Gospa. I još tri dan izmolila bi svaka duša po pet očenaša i pet Zdravih Maria na poštenje pet sv. Rana Isusovih.

Na veliki petak se je uvek strogo postilo. I to većinom u konju i vodi. A Bogoljubne duše u staro doba neli ništa od jila okusile niti bi spravati htile. Od četvrtka kad se zvana zavežu pa do u veliku subotu dok se zvana neodvežu. Na veliki petak na veliki Svetak nije nitko ništa radio samo ako bi žene jaja farbale ili perca pekle.

Na veliki petak je bio običaj u crkvi iza sv. obreda da se je opirvala ona dugačka pisma Muka Isusova iz knjige Vinea O. Mariana. Jaića Skupile bi se bogoljubne duše i to je dugo trajalo. Sad toga više nema jer su se u crkvi obredi promijenili a i svi su oni pomirali koji su to zavedili. Na veliki petak u zemlju neli dirali a žene bi se u crkvi zahodile i svatko je rado u crkvi išao.

Velika Subota

Na veliku bi su botu mi dica donosili svete Vatre od crkve. Znam kad sam bio diti pa bi me bake iz kuća sastavljale i svete vatre uzimale. Sad toga više nema. Na veliku subotu bogoljubne duše bi izmolele 36 očenaša i 36 Zdravih Maria na uspomenu 36 sati koje je naš dragi Spasitelj u tavnom grobu počivao. Na Veliku Subotu je sad prosvetljenje jila ali naravno neću svi snid već da idu dok u staro doba svi su seljani išli. Sad župnik dojde u svako selo pa blagosiva. A u staro doba svi su župljani išli u Kaptol u rano jutro gdi bi se blagosivalo. I to je bio nezgodan običaj jer su ljudi na uskr još u rano jutro redili konje kola sicove i na kolima vozili jilo na blagosov. Pa je tu bilo i utrke i mlogi su pri tom nastradali.

Ali kad je naš pok. župnik J. Kunović vidio nered što se je zbivalo On je to ukimio i odredio da u svako selo u župi dojde i kod krčara ili ako ima kapelu da tamo obravi blagosov žila jer je vidio kako su ljudi na Uskrs na našu napuću svetkovinu vrlo zaposleni bili. A ja dobro pamtim kad sam bio diti i u školu pošlo kako su u crkvenom cionu bilo sve poredano korpe do korpe i to ovane velike korpe u kojima se je nosila uzina na žetvu u velikim zadružnim kućama Pa u korpama one velike pogace u tepsijama pečene pa tu sunke pa jaja pa oni lipi pereci pa pečenke kobasice i čuture vina pa sol i Ben ili po novom hren. Sićam se da sam vidio u Haptolu iz bogate kuće gdi nose žene korpe žila pune a mlad' momak na roimenu još na razinju do brv pečenku a u saljama pečenke Jabuka A ne samo taj nego ih je bilo i više takovih prama tomu kako je tko bio mogućan A kad bi župnik blagosov sveršio onda da vidiš kako se je sve brzo žurilo u kola i tko će prije doći kući da će taj prije žetvu sveršiti Pa tu je bilo utrke da su se mnogi privolili i žilo razsuli I ja to dobro pamtim A bilo je zadružna kuća gdi nebi išli na blagosov u jutro već na podne I taj je narod u kući postio je gazda nije dao ništa jisti dok ne dojde blagosovljeno žilo (to nije bilo dobro ali eto imali su taj običaj.) i to je bilo baš u mom komsiluku. Danas kako rekoh na velikom subotu to se blagosovi i ljudi imaju mir Znam da je u staro doba dosta ljudi i nastradalo pri toj utrci.

Običaj je još i sada kad dođu sa korpom sa posvećenja da onaj peškir obise u dvorištu na voćku koja rodi i da ostane na voćki do zahoda sunca. Blagosovljeno žilo nitko nije htio dati ni psima niti mačkama A pogaca ka prije rekoh u svim zadružnim kućama pekla se je od pšeničnog brašna u tepsiji a orgor bi je nabocale žene sa civiljom što se tka i po tomu bi pomazali gljetoj. Ali eto sad to više već slabo tko peče osobito polace izmišljaju sve po gospodski samo ako koja baka još zna ispeći perece. I sve ide na nesrećnu modu koja nas i ulija Na Uskrs svi kažu da je Uskrsno jaje u jutro najsladje Na sve dane Uskrsne topeza je morala biti pokrivena na lanenim stolnjakom kano i na Božić

Uskrs

Na prvi dan bi svi rado išli u crkvu pa i oni Božićnjaci i Uskrsnjaci Ali bilo je i takih kuća gdi gazda nije dao uzinati tko nije one korizme bio na sv. izpovrdi Na uskrs bi se spremala dobra uzina A posli uzine kud tko ali od kuće se nije nikom ništa davalo Jer se je reklo da taj dan svatko volda ima kod svoje kuće što jisti pa niti čobanom Na Uskrs nebi se mlade jako nagizdale istom na drugi dan bi bolje Na Uskrs gazda nebi sloo u kući opet do mraka spavati da im rabota ne pokisne. Na drugi bi dan uskrsa opet svetkovali kao i na prvi dan i više bi išli kud tko u goste ili milošće komu tko što dati rodbini ili čobanom Na treći dan Uskrsa već bi se pomalo radilo ali od misnog doba i to nije nitko išao orati nego okoli bi djubre vozili ili vinograde kopali ili što drugo. Za mladi bi uskrs uvijek ostavili blagosovljeno žilo i pekla bi reduse kajganu takvi je bio običaj.

Markovo

Na Alberta u oči Gjurođeva bio je običaj istinirati marvu sa Miloduvom pa tako i na Gjurođevu pa tako i na Markovo. Na Markovo je iz svake kuće išo makar tko u crkvu na blagosov žila Od misnog doba bi opet koješta radili kao Djubre vozili ili vinograde kopali ili što drugo ali orati na Markovo nisu išli Sad to više nitko ništa ne pazi niti više one trave Miloduka gdi ima samo još kod mene ima nije baš ugodna mirisa

Nema lita brez Gjurođeva dan ka
Ni sestrice što ne rodi majha ili
Gjurođev danak momački sastanak

Stare igre kako su bile

u staro doba skupili bi se na pol sela na travi i prutu sva mladež i muški i ženske mladi ljudi pa i snase osobito u korizmu kad se nije kolo igralo i tu bi bilo veselja kad bi se firizali ta bi bio jedan koji se zove "guzlo" i taj bi moro stajati kao na strazi i veliki prut u ruci držati i na već odredjeno mjesto onaj mali firiz na se = diti. A oni bi svi drugi imali bote i svaki svoje jamice to jest kućice. Tonda po redu bacaju bote najprije jedan pa ako ne potrefi zatepesti onaj mali firiz onda drugi pa i taj ako ne trefi pa opet drugi i tako dok koji firiz zatepe a kad ga koji zatepe onda lete svi svaki po svoju botu a guzlo mora pariti i koga se s onim prutom dotakne taj mora guzlo biti njemu pribli onaj prut pa ode na onoga mjesto i tako su se zabavljali i rekli bi koji će biti bolji "tepac". Sad toga više nema i to se je sve zaboravilo.

Praznovirice

1. Na Badnjak u večer kad se sniće upali prvi trak od sniće ako na kog ne paze onaj će do godine umrijeti.
2. Sijanje one kose da je dobro na djubre baciti da će kose dalje rasti ko iz djubreta.
3. U ponedjeljak da nevalja luk saditi jer da će ga malo biti.
4. Ako nauk po čija detu hoda, da mu sluti nesreću.
5. Na zadušnjak na poklade da je dobro taj dan deset puta jisti, da će cilu godinu sit biti.
6. Na ostali dan dan poklada da nevalja praće jisti jer da će one godine svinje drhtavicu dobiti.
7. Tučane orase da nevalja jisti da će gušu dobiti.
8. U oči sv. Tri Kralja da se moraju svetom vodom sve zgrade i prostori škropiti.
9. Na Vidovo da je dobro odiću stanu na sunce i na zrak iznositi Da onda neće moći doći.
10. Ako se na putu idući kola raztoče da to sluti br = dućoj velikoj nesreći.
11. Kad počimaju zgradu zidati u fundamenat pod prvi kamen novaca svete vode i kokošu glavu metnuti.
12. Na čistu Eridu da nevalja grah kuvati da bude one godine kuća čista od gamadi.
13. Kad kokoš propiva da sluti nesreći i odma da se mora zaklati ta kokoš.
14. U mladi petak da je dobro kupus kopati da će ga više biti.
15. Kad se kruh peče da nevalja gdje je kupus onaj dan tamo zalaziti.
16. Kad se voće kalami da nevalja kalam na zemlju metnuti, da to voće sve na zemlju još zeleno padati.
17. Kad prviput u jesen sijati ide sijati da mora čist od žene biti Da ne bude snitljiv žito.
18. Florianske nedilje da nevalja grah saditi.
19. I do podne nikad grah saditi da je bolje posli podne.
20. Na livu nogu jutrom prije stati da će taj dan nesrećen biti.
21. Da nevalja čorape pletiti i jisti da će se čorape same izjisti.

- 22 Potkovicica na pragu da nosi sreću u kuću
- 23 Na poklade da valja čorake raškom iz sobe izpotati da će bolje lan roditi
- 24 Kad na veliku subotu sa posvećenja sjilom kući dojde da metne onaj peškir šum bi bilo pokriveno onetnuli na ročku u avliji da će ta ročka jako uroditi
- 25 Kad pririput na tase vidi da će onaj koji vidi cile godine gladan biti jer kažu da su ga obrijali gušćeri.
- 26 Ako dite mokri po noći da ga je dobro udariti sa onom šibom što na vodi drže da neće više mokiti
- 27 Da tko se rodi u utorak i petak da mu ne noru nike čarke ni bajke nauditi
- 28 Kad posli nove godine vidiš prvo janje na crno onda one godine neće biti sriće
- 29 Do Djurdževa da nevalja bile luk kopati
- 30 Di kotlica nije da je dobro češljugarinu malati
- 31 Da je mrtvac na straži kad se zakopa sve dok druge mrtvace u groblje dojde
- 32 Ako prazan kanjur čiji prazan ostane da će njegov gost doći
- 33 U staro doba su morale žene zavijene u sprod ići jer da nije dobro gologlave sa. sad to ne pare.
- 34 Kad za sime kukuruz rane onda one klenove prazne na put baciti da ih kolo stane a da bolje urode da u koli tenetac bude.
- 35 Dilelinu da nevalja utorakom sijati da će se maura od nje napinjati
- 36 Salatu u utorak i petak da nevalja sijati da će biti gorak
- 37 U mladi petak rublje pariti da će se razjisti
- 38 Triko puta prilaziti da će onaj nesretan biti ako iz kola ne bari slamku na onoga tko je put prišo
- 39 Na Božić ga blje povući da kokoši bolje nesu
- 40 Na dan sv. Lucie obmč baciti na dvorište i iz njega
- 40 kokoši hraniti da ne idu u tuđu hostar.
- 41 U mladi petak prestiti da će se predja pojisti
- 42 Kad se sprod kući vraću nikog skretati k sobi u avliju jer da će do godine umrijeti onaj koji skreće
- 43 Kad se kupu ona sime nosi praziti da ne stane na grinjsku balegu koji nosi da neće kupus valjati.

- 44 Na svaku travu da nevalja stati da će nagrajsati
- 45 Da nevalja o stolnjak prsti tati da će zanoktice dobiti
- 46 Izprid kola priti da će nesretan biti
- 47 Prvo što od porroca jisti da rekne "Na turčina groznica a na mne zdravica"
- 48 Na svetu Luciju prestiti i šiti da neće onda paja kokoši nestr.
- 49 Na poklade šiti da će onda prsti boliti
- 50 Vrući kruh nožem rizati da će krvarenje ledja boliti
- 51 Ako u žitu kad se sije ostane "Raziv da će jedno u kući one godine umrijeti"
- 52 Vruću lepinju da nevalja jisti da će oboliti
- 53 Prvi dan po mladini počivati djubre voziti da neće od tog djubreta korist biti
- 54 Vočke praznog miseca da nevalja saditi da te vočke neće rodi
- 55 Kad zvizda nebom leti da je dobro sebi sriću želiti
- 56 Na medjašu viditi da će nagrajsati.
- 57 Ako nečista žena u kuću iz porodca dojde da će ona u kuću nečistoću i gamad doniti
- 58 Među Gospama da je dobro krećit sobe da neće gamadi u sobi biti
- 59 Do Vidova majkama jagode jisti ako imaju dice umrijeti da sreću u nebu dio imati kad se budu jagode dilile
- 60 A tako i do Petrova jolube jisti
- 61 Praznu presticu da nevalja držati da neće onda lan roditi
- 62 Na prvi dan po mladini da nevalja žito sijati da će nestati
- 63 Na dan mrtvih dirati u zemlju da će ono biti sve mrtvo što se onaj dan posije
- 64 Prid nosećom ženom da nevalja ništa sakriti da će dobiti "ječmen u oko"
- 65 Gola trpeza na Božićne dane nevalja biti jer da neće lan roditi
- 66 Na čistu sridnu maura viditi još izjutra dobro je i da će one godine biti lagan kao maura.
- 67 Ako idom zasrbi da će dobiti novaca.

- 68 Na zadnji dan poklada u večer založiti napo-
sli kruva da ako te dojde Rixavica sitiš se i
založiš kruva i odma da će pristati rixavica
- 69 Sa mlade vočke prou vočku muški da uzbere jer
ako ženska uzbere otrgne bit će dalje sve pušljivo
- 70 Prvi put u proljeće kad vidiš lepiru ako je žuti
i ti ćeš biti one godine žut.
- 71 Ako kakvu stvar iz mlina kući doneseš kažu
da se stin donese i iz mlina i gamad.
- 72 Kad kašika ispane iz ruke da sluti smrt
- 73 Kad ufatih na ruki buvu kažu da ćeš dobit pismo
- 74 Po noći iz kuće mliko nositi kažu da će nesta-
ti u krave mliko.
- 75 Ako se najde sijuško ja baci ga priko kuće
ili za suncem zalazicim jer da sluti nesreći
- 76 Od luka vrške jisti da ćeš dobiti trolbolju
- 77 Kad pukne pas ili svitnjak kažu da ćeš biti
nesrećan ili sramotan
- 78 Na vašar skonjima ići dobro je stari ulaz
metnuti na konja jer da će prije prodati
- 79 Isto da je dobro kravu i konja kad iz izvodi
iz štale priko brda što se tko privede i
reći "Koliko zubaca toliko kupaca."
- 80 Da je dobro jisti bili luk da vištica ne namole
- 81 Na sv. Barbare smriku i bili luk u penoljev
zataci da ne mogu vištica u solu
- 82 Božićne mrvica kupiti i snjima kaditi
- 83 ~~Vitka~~ nedilje da ne valja snovati jer da će
se sve izjisti
- 84 Da nevalja kad se krava steli do vet da na
štalu čistiti jer da će kravi škoditi
- 85 Balnjari da nasmiju prinociti jer da će
dite umri
- 86 Kad se pri sivemju konac zaveže da će se
ono što šije brzo proderati
- 87 Kad se plete čotape da ne valja jisti jer da
će se ono što plete izjisti
- 88 Mačice ugledati da će nesrećan biti
- 89 Kad kopun prid kućom zapira da će kažu
gost dojti

- 90 Ako se sol na trpezi iz soljenke prospe kažu da će
biti svadje
- 91 Kad se zito žanje onu travu cicu macu doniti u kra-
stavce da će bolje kraslavci roditi
- 92 Kažu kad se prije pije priko praga da će se spiti.
- 93 Kažu kad miš robu pojede da će biti smrt
- 94 Kažu kad se zatepeš na putu da su tamo od oca
novci zakopani
- 95 Kad pri jilu tražiš ili rižeš kruva a već imaš da ti
je netko u rodu željan kruva
- 96 Kad psi po noći viju kažu da će biti motvac
- 97 Kad se lampar sama utrne kažu da će biti motvac
- 98 Kad odića sama spane sklina, da će biti motvac
- 99 Kad tko sidiči maše nogama kažu da zvonu psi-
ma za dušu
- 100 Na karmenu žene da moraju biti zavijene da ne
umru iza spirovoda
- 101 Teglicu neprobusenu da nevalja nositi
- 102 Trudna žena u sprovod ići da će dite joj umri
- 103 Ako jide tučene orase tko da će gušu dobiti
- 104 Ako trudna žena jide orase da će težak porod imati
Ako " " sidi na bundevi da će dite brez
- 105 kosa gole glave biti
- 106 Ako trudna žena puževu jide kažu da će dica
joj balava biti
- 107 Kad se kompir sadi i kući dojde da je dobro ruke
u sol ili u brašno metnuti da će kompiri biti prošli
- 108 Kad vidiš mrtu u snu da će biti kiše
- 109 Kad na opanju izoreš zmiju kažu da će biti
one godine nesreće
- 110 Kad opanak sam spane bit će nesreće
- 111 Kad se ove sisaju da se mora kajgana peći
da vina bolje raste
- 112 Kad sime ne nikne kažu da će do godine umri
- 113 Sime na krevet metati da nevalja da neće nići
- 114 Kažu kad se zdila na trpezi okrece da se netko žuri
na jilo
- 115 Kažu da nevalja mačke voziti radi kobila
- 116 Da nevalja ni one metle što na njivi rastu voziti
da bi se kobile izjalovile.
- 117 Božićne slame da nevalja odneti da će biti nesreće
u onoj kući

118. Dva put putem sudariti da moraju aldumaš piti.
 119. Iz staklene posude da nevalja mavi jisti dati
 120. Da nevalja sobu prikapati da će jedno u kući umri
 do godine
 121. Ako u jednoj kući umru dvije čeljadi kažu da mora
 te godina i treće umri
 122. Da nevalja kuću u natrag proširiti da ne sriće
 u njoj biti
 123. Kažu, ako u dvorištu odhrani bor da neće sino odhraniti
 124. "ko panka ubije da dolije oprost
 125. Nosića žena di se vinje kolju da neomije biti
 Kad Vihar naleti reći, "putem putem gospojo da
 126. onda neće vihar nauditi
 127. Kad se dite rodi muskomu muški alat a ženskomu
 ženskomu ženski alat u rucicu dati da će bit poslen
 128. U crva trudnoj ženi puvati nevalja
 129. Kad se u avliju prvi voz žita dovezu da je dobro
 dite na voz metnuti da će zdravije biti
 130. Da nevalja muški čija perje da će se izjisti
 131. Mačku na putu viditi kad pride put nema sriće ići
 132. Ako susitneš ~~lova~~ i što mu rekneš do on neće
 ništa uloviti
 133. Na dubrenik u večer ići da ne valja
 134. Bosonog ići kažu da će udovac postati
 135. U vatru puvati da će taj brzo umri.
 Ako dite žvake ima da je dobro mačjim repom
 136. potrti da će žvake spasti
 137. Na stani kapu metati da će onda kotica lan
 rovati
 138. Kuka viceu prvi put čuti dobro isati novaca
 kod sebe pa da ćeš cile godine novaca imati
 139. Kad čija kašika sama ostane da će dojt njegov
 gost
 140. Kad prvi put čuješ gromiti dobro valjati po zemlji
 da neće led potući
 141. Kad se kopa da nevalja ušicama buse tući da
 će led potući
 142. Kad se mačka umirva da će gost dojt
 A kad u kog pogleda prviput da će taj provan biti
 143. Da nevalja na vrći siditi da će taj prišati.

Kažu danas mladi da stari ljudi nisu znali i da nisu ra-
 dili koliko sad ljudi rade. Ali treba znati da su stari ljudi
 više radili nego koliko se danas radi. Treba samo primisliti
 kad su naši stari hteli da sagrade jednu zgradu od drveta
 koliko je tamo trebalo truda dok su oni sve pripravili što
 za to treba. Holiko su oni se napatili dok su one debele
 podsike iz sume dobavili a to sve od hrastovine pa ih
 iztesati na čemu zgrada stoji. Pa zatim one stupove na čoko-
 rima i po sidini po više stupova prema tomu kako misle
 drugačku zgradu sagraditi pa koliko su morali kolceva i to
 od rastovine pripraviti i njih u podsike ili balvane učli-
 biti ili zavrtati pa ozgor "vinčance" one su mogle biti ako
 nema hrastovine i od bukovine pa koliko rogova pa one
 onoliki "Lioke" ili letve ravno otesati. Pa na zgradi to sve
 svrdlovi zavrtati i sve sa tvrdim hrastovima klini skopčati.
 A kline kažu stari da još naprovo pripravljali priko zime
 i to da bi po cili jedan sud napravili i pripravili takvih
 klinova. A kad bi duvarove to bi u sumi nasekli dosta
 bukovog pruta i snjim opleli duvarove pa te duvarove
 blatom i ilovačom omazali ali bi u blato i plave stavili
 pa okolo zgrade bi pante ili pajvante metali o hrasto-
 vine da zgrada nebi se najerila ili snišila. Kad bi
 to napravili trebalo je krov pokriti i sve slamom jer u
 prastaro doba nije kod nas bilo cipa. A slama od raži
 omlaćene pa u male snopiće povezane i to bi po više
 ljudi skupili se pa na krovu jedan za drugim vezu
 a žene im snopiće vezu krase i dobacuju ... Pa još
 dobro koje su žene spretne pa znaju dobacivati na
 krov a koje nisu spretne pa neugodno primati. Ali
 znati valja da je to bio teški posao jer bi se ljudi gon-
 na krovu nahućivali sidić na onim žokama ma ili
 letvama. A kad bi pokrili i to je trebalo više dana
 onda moraju na vrhu krova i "Valu" metnuti isto
 od slame i to nije znao svaki čovk valu vezati
 da ju vitar ne skine s krova.

Ako su pravili kuće ili kijere ili koje zatvorene zgrade pa tu redili tavane i to su otišli u sumu i tu bi nasikli ili porušili dobru bukovu pa bi ju izcipali pa pravili daske za tavan. I višti ljudi bi te daske sve lipo očistili izholbali pa u „šipli“ sve složili šipli ili sad kažu folc. Ali to su tako složili da nije nikako prašina mogla padati u sobu ili kjer pa još su te daske i našarali na krajevima a tako i gredice. Pa tavane su onda ilovačom omazali da toplije u sobi ili u kjeru. Sami su naši ljudi pravili i vrata pa i sve u šipli urizano. A kovači naši bi napravili već baglame i skakavice. A pendžere su sami pravili a to nisu bili veliki već toliko da bi jedva glavnu proturilo. A izprid soba i izprid kijera bi napravili stupove i kao male trimove otvorene. A sobe i kjer su okrećili čistim belim krečom. A tako su pravili i hambarove za žito a pojate nebi mazali di nije marva stanovala.

A znati valja da te stare zgrade mogli su stari ljudi razumeti i pritirati na valjcima i šarafima sa jednog mesta na drugo. Još se kod mene nalaze one stari šarafi i kojima su se zgrade pritirivale ali su već oštećeni. Znati valja da te stare zgrade nisu se mogle lako smušiti. Pa da bi se moli i najerile ali se nemogu lako smušiti kao one zidane. Danas više takvi zgrada nema. U momu selu još samo jedna stari kjeri postoji sve do svud sve porušeno i novo uzidano jer je u svemu moda pa je i u tomu. I narod je u tima stotim zgradama bio više zdrav i jak i veselo.

A što danas kad čovik namisli zgradu praviti pripravi kamen ciglu gradju kupi kupi i letve kupi crip pa za dva tri dana već je zgrada uzidana pa dignu za sat dva gradju pa ravne letve ekseri prišiju i zatim za jedan sat pokriju cripom i na vrhu stave kapelaje ili Tulije i gotovo zatim im majstor ofrajka ili omaže pa za dan dva okreci. A Tišljak napravi vrata i pendžere i sve je gotovo. Pa još kažu da im je teško sada živeti a zašto sada čine modu sve tko će lipše i bolje. Pendžere sad izbijaju stare pa stavljaju one široke koji izgledaju kao da ču kbla protiv vati. A oka na pendžeri sve što veća pa kad se jedno oko polupa ode čitava strana jeli to nije budalaština.

A kako su naši stari ljudi radili svakoverstne ručne radove od drveta priko zime onolike škrinje i sanduke pa postelje pa klupe pa bešike pa stanove pa čekrke police preslice stube pa kod kola sve i sva što treba u kući i ženama pa i drugima pa se i sam kad vidim one izradbe čudim se kako su to oni znali. I nisu gledali da zima u ludu projde. Pa pamtim dobro da je bilo ljudi koji su izradjivali one divne svrake i dvojnice a koliko ih je bilo u selu kožara koji su „činili“ kožu to jest izradjivali od kože. Pantalone ili hlače pa torbe pa opanke pa mestve i drugo koje sto. A koji su znali svirati u gajole pa su to sami izradjivali. A gdje su oni lončari što su pravili lonce čipove zdile cripove za loženice pa bukare pa kapke za kazane i drugo kojišto. A koliki su znali peći i petnjake praviti pa oni što su znali vile praviti pa vrata i vrataca na kijere dvore plugove i brnace. A koliki su znali mlinove uređjivati sve što bi u mlinu trebalo i ne treba ni nabrojati što su sve znali raditi. A danas neznaju ništa kao ono što kaže naša poslovice „Da neznaju ni klina u brnacu naciniti ni držalo na vile ili motiku nasaditi. Ali se sada svi čine pametni.“

A što bi reko za naše bake kako su one znale raditi i izradjivati. I od lana i od vune i od pamuka. Koliko su se naše bake naradile i rano i kasno i po danu i po noći. Svaka je u kući žena morala sijati lan i to koliko hoće ako imade simenou. Ali je u staro doba lan i rodio pa kad bi ga počupali bilo je žena koja bi imala po 20. snopova lana ali to tri bala izraditi odrgnuti na Drglac ako nemore po danu one to rade po noći pa onda na livadu ili u moćila. U staro doba svaka je žena imala i svoje „Moćilo“ gdi kraj potoka. Kad bi lan ukisnio onda suše pa tuku i to ako mogu po danu ali većinom po noći do niko doba večeri pa i na jutro. Ali ljudi bi koji bi znao tuko lan svoje žene. A kaže se tko zna igrati da taj zna i lan tuci a tko nema igrati taj „sljaga“ nema ni lan tuci. Kad izsuši onda ga su tuku na stupu pa ručičale pa trle. Mili Bože kako je bilo u staro doba a ja to sve dobro pamtim. Kad u večer stupe tuku a trlice lan trle da bi sve orlo po selu do kasne noći da bi u uši već udarilo osobito one trlice „Lajavice“. Da nebi mogo zaspati. A žene i bake sve koja će brže i više lana otrti a kad opet u rano jutro ero opet one nastave taj poso. Zatim onda lan uvedji vale na grebene i gargle i razstavlje što je bolje a što je lošie. Nisu se naše stare bake nasparivale nego što više radile. A danas jedna majka više se nećuje nigdi ni stupa ni trlice propale su i stupe i terlice po dvorištima i još na kiši mladi neću da rade nego sve gotovo kupuju a ovo sve slabo i tanko pa brzo poderu ali je moda i kažu da im nije sila ni trliti naterati se sa lanom i poslom nego badavdže. A kad bi lan uvedile onda bi bake žurile presti i danom i noćom i na iduć kud bi hodile a rik bi im bila preslica za pasom. Uvečer bi i radimale. Moja majka je bila provokana prelja a i rekla bi više put „Ako neću presti gola ću se tepsti.“

A kako su tkati znale onako divno platno da bi što no se kaže „Da bi na suncu poletilo.“ pa one krasne bezove lanene pa oplate pa jednoštok pa dvojake pa di od pamuka one tanke pamučare pa rozance ili jegmance pa usnove pa čilime pa tronite pa skute pa rubce pa ponjave. A od natka jastučnice pa maramice pa fertunove pa peškire. A od vune obojke pa šebeta pa gurgce pa ponjave pa torbe pa tkanice pa šarenice i drugo koješto.

Moja je druga majka bila tkalja velika i uživala kad bi tkala. I natkala je i seli i drugima ženama. Pa i sada imam još košulje i krevetine što je moja majka meni na tkala jer je bila uputna u taj poso i početi i dovršiti. Znam u staro doba da sam višio u zadrugnim sobama po više stanova. Sve bi lupu bila koja će brže i bolje i prije krpu platna odrezati i na plot ili lečinu nakrasenu vodlom bliti. Danas toga više nemo i ritko gdi da će mo viditi u sobi stan a ako gdi i ima to je na stanu malo i što debelo. Ovo je jedno čudo kako se je naš narod odmetrio od posla. I sve samo kupuje a što se krpi fabrično to je sve kra tkotrajno.

Kad bi naše žene otkale košulju i gaće sa lanom to bi mogo čovk dugo nositi dvj košulje i dvoje gaće godinu da bi nosio i nebi lako poderio. A ovo što se kupi to nek dvaput ili triput opere već je poderano a tako i ponjave su kratkotrajne što se kupe. Naši baki bilo je dosta razumni u snovanju i navijanju a danas još ako se najde u tri sela jedna koja još znaide taj poso. I kažu su stare bake znale krstiti u snovanju. A gle danas vidjamo one snovače i navijače gdi di gool pod striom kisanu i trunu kao i stanovi. I svi drugi predmeti za te radove. Mlade kažu da im nije sila to više raditi da je bolje kupiti.

Gdi bi sada znala koja mladja na vašak pre
dju motati i na vašku brojiti zice pa u kanjux
skidati. Naše bake nisu u subotu u večer
prele nego bi u večer plele svitnjakove pa tragove
pa sapunke kao puceta jer u staro doba nije
bilo puceta za košulje kao sada. Znam kako je
moja baka te sapunke od konaca pravila od
konaca lanenih. Sjećam se kao diti kad vidio kako
je moja baka pravila one sapunke.

A to dobro znam kad je moja majka plela tra-
gove i od petero pa i od devetero i to ona sve prstima
promitala a ja sam moto rukom kao pritucati.
A tko bi to danas znao. I to je ona tako brzo prsti
ma promitala da sam se vrlo čudio kako se nikad
zabunila nije. Pa i ja sam to htio da naučim ali
nikako nisam mogao naučiti. Sad to više nitko ne zna.
Pa kad bi naše bake tkale onake uloge i radove da
sad moramo dirati. I još se i sada pomalo nalazi
tih radova iz starine. A što će ostati iz ovog
naraštaja modernoga. Ama baš ništa jer nogama
ne zna pritiskati podložnike nego znaju samo
bricfle dirati.

Čito sam u jednoj staroj knjizi zvana „Sedmogla-
va“ čitajući koju je napisao u našoj Požezi prije dvjesto
godina. Tada opisiwo mame seljačke i Slavon-
ske.

Bludnost mladost da nagradi. Još nelenam dokle smrti
Još balam nosi bradu. A o bludnom radi smradu.
Muško ne zna vezat gaća. A htio bi biti čača.
Ne zna kruva odizati. Zna se s ženskim materati.
Žensko ne zna plesti kiku. A već misli o čoviku.
Prije kolo zna voditi. Neg u iglu zna uditi.
Ne zna uzet još vretena. A htila bi biti žena.
Ne zna prestići manje tkati. A htila bi biti mati.
Alloga biva mlogim žena prije neg je st izprošena
i tako dalje i tako dalje.

Ovo je on onda pisa a što bi sada g da vidi
kako se sad čini i kako neznaju ništa raditi.

Kako su stari naši bravce klali

Kad bi kuće gospodar namislilo bravce klali na-
javo bi svojim već kornšijama skim su u
a žene bi pripravile kruha i drugo što treba U večer
bi im javili da su sigurni u jutro doći i ka bi u
jutro se skupili odma najprije išli rucati i rakije
piti i onda ajde pustili bi brave pa otkle koji sa
toljagama kolcevima i sikigama i udri po njima
po avliji da bi bila velika buka i tako bi ih tukli
kasnije je to pristalo i klali su bilo je u starim
zadnogama gdi su po pet pa i sedam pa čak neki
i po devet bravaca uranjenih zaklali Ali u staro
doba su u našim selima svi palili pa i sad se
najde još koji pale Dok sad većinom fure u vru-
ćoj vodi ili pounaju pa onda na čengere podižu
i razpravljaju Dok su naši stari razpravljali
na slami Ražeraj na snopićima I to parntim
kad sam bio dte kako je bilo da bi se rado tu
iz sela dica sakupila da dobiju „peku ili pe-
čenju“ A stari bi žudi rekli da dica moraju
biti bospa i balava onda će bolje dobiti pečenju
to jest komadić mesa i onda olica bi letila kuci
da im to matere peku Danas toga nema jer
je samoca pa nitko nema puno bravaca jedva
da ima dva ili tri a slabo tko četiri pa sad
dica i neidu gdi se brave kuhju jer tvrdji narod
Kad bi na slami to su sve radili po starinski
A sad ako tko i radi po starinski taj ne na slami
nego na daskama ili na kakvim vratima A kad
bi razpravili žene odma bi drob prale i onda
bi sicale meso za nadivanje kobasica i to nije
onola bilo mašini nego sikiricama pa na kak
voj niskoj trpezi žene udri koja će brže i to bi
bila velika lupa A kad bi nadivali kobasice i
divenice onda već imale kojekakva stakla od
flasa ili što je zgodno i to je bilo sporo a sad
svi mašine i sprice za nadivanje u staro bi
doba divenice samo od krvi ili od odpadaka
od mesa nadivali pa kad bi se ona krv osušila

nije se moglo jisti od turoloće. Sad se radi sve bolje
a i mirisa u staro doba nisu metalu u to
Kad bi raz. poklali onda bi pili rakiju. A kad bi
razpravili onda bi pržili meso i jili i pili tko
od vino tko rakiju. Ali večera se je spremala uvijek
obilna i u staro doba kao i sada. Sada kad raz
pravljaju drob ono masno stope u mast ali u
staro doba je to bilo žemama i one bito u kući
među se podile da imaju svaka po malo ma
sti i za obuću mazati.

U staro doba kao i sada bilo je vištik ljudi
za taj posao. Ali nisu nikad za dan to sve uredili
nego bi imali i drugi dan osobito mast topiti
i meso soliti. A sad gdi su spretni ljudi za dan
sve svrše. Ali nema to sad ni onoliko ni onakih
bravaca kao u staro doba. U staro doba u jednom
selu u Radovanici skupio gazda ljude i odma
u sobu pa pili i jili kad oni u bratčinjak da
ču klati a bravca ni jednog nema jer priko noći
bili svi pokradjeni. I to se još i sad spominja.
Kad bi poklali morali su ljudi dobro paziti da
gdi nezaprekne neizgori i ne popuca se opet da
ni dlake ne ostane. I to je bilo tečnija slamina
paljena a slame je bilo dosta. I u staro je doba
bilo da bi dugo u večer ostali kao i sada kod
nikih pijanaca. A bilo je i u staro doba kao i
sada da se oni koji su bili na večeri pozivali
u jutro na ručak. I opet svega moralo obilno
biti samo u staro doba nije se kuvala rakija
kao sada. niti su se obake finorije spremale.

Mlatidba

Ja se dobro sjećam i pamtim kako naši stari
žito mlatili tamo kad sam pošao u školu. Znam
da je moj otac skupio oko dvadeset ljudi u selu
pa u jutro prije ručka naložili bi vatru gdi na
zgodnom mjestu izvan armara pa bi sukali iz šume
dovršene žitke tanke bukvice priid taj dan i nje
više mladi ljudi kad se na vatru upari bukvice onda
po dvojica ili i trojica bi zasukivali onake vruće
i pravili „vitljike“. A u Lukacu i Vetovu kažu Vitine.
I kad bi nasukali dosta prama tomu koliko će
biti ljudi a nasukali bi i više jer da imaju akobi
se koja potrgala. Dotle bi žene već natjerale armam
žitom a onda hajd u sobu ručati ali i najprije
rakije pili pa dotle bi ručali. Žito bi se na armam
već nprizalo pa sad svaki vitljiku u šake pa po
deset ljudi sjedne strane a deset sa druge strane
a najvišiji bi bio naprid vodja pa udri po žitu
da sve frca slama u vis. I tako su se oni pomicali
za mali korak kad udari po žitu. Sjedne strane
jedni složno „hu“ pa ona oni s druge strane „hu“
ali to je sve išlo na komandu. A šaljinđizije bi rekli
„Gore dole za rakiju“ jer rakije moralo biti. I kad
bi izašli do kraja po žitu onda bure pa bi redom
pili svaki po malo sa buretom. I onda opet nastave
natrag i tako kad sav armam nasterranog žita
pomlate ona malo sidnu da se odmore i piju.
A sad žene već su tu priprave sa drvenim vilama
I dvi po dvi pa one jedna sjedne strane druga sa
druge strane i vilama počfate onog žita toliko
koliko na obadvoje vile more stati i to složno pribace
i tako redom ope to složno bude. I žene malo pri-
metu s krajeva. Sad ljudi hajd opet kao i prije udri
vitljikama po žitu a žene se odmaraju.

I to je bio vrlo naporan posao pa bi se ljudi vrlo
umnjojili. A bilo je ljudi i lukavi pa bi samo spus-
tio vitljiku a to bi se dobro opazilo pa bi im se i pri-
govaralo i rugali bi mu se drugi ljudi a onda
tako ljude nebi volili na zvati na mlatidbu.

Kad bi tako složno mlataci mlatili to bi toliko jako čula se lupaj čak u drugo selo da podigli i prašinu a i kokoši bi pouticale kud koja zrna. Moj je otac pripovijedio kako bi mu se zajilo pod pazuvom što od teteta što od vrućine a bio je dosta jaki čovek. I pri tom poslu mnogi nebi mogli ni večerati. Pa drugi dan opet ajde k drugom mlatiti žito Kad bi tako mlatec do trikut prošli onda bi žene rastresale slamu i odnosili bi ljudi onda bi smeli a ako još mogu da je daju onda opet na ono žito na sternu drugo žito pa i treće a ako je debelo žito onda bi ga i odgrnili. I kad bi svršili onda bi žito smeli žene li mele a ljudi bi grabljama i lopatama prigrbtali na vrhu. Onda bi opet vrtili ili u prastaro doba vijali lopatama u zrak da vitar razstavi plivu od zrna i to je bio nezgodan posao dok zapravo ja taj posao vijanje ne pamtim jer su naši od davnine u trenažak imali koji je kod mene još i sada u životu jeremda je prvi u selo kažu dovožen iz Bačke.

A moja mi je majka pripovijedala kako je upamtila vijanje i kako su se žene kad taj posao išle raditi u rubce umotale glavu da samo s očima vide.

Ali znati valja da kad bi se mlatilo žito da je moralo biti dobro i ušina i večerom u mrsne plave. A ako bi i u petak mlatili nje se u petak meso jelo jer je naš narod jako do posta držao. Ali rakijske i vina moralo je biti. I spravile bi vedu = se posno i mlično jelo i narod je bio zadovoljan. Pamtim i to kad bi tako radili da na vani u hladu užinali i oko četiri sata lovrali (jauzinali) i to bi prostrle žene debele ponjave a njih stolnjake pa bi ljudi posjedali u okolo redom na zemlji a nisu pili čašom nego redom buretom. A bure bi bilo oko dvije ili tri litre veliko koje su sami ljudi pravili. A mi bi dječaci pa i komšin'ska gledali da dobijemo kolača nisu to bili kolači sa šećerom niti od finog brašna ali su u slast nama išli obično bi za lovru žene pravile kopice na suvo sa sirom ili sa orasima.

Kako su naše bake kruh pekle

U staro su doba bake načinile kvas a to bi u lončicu zamutile u zemljenom lončicu jer onda i nije još bilo lime nog posudja kod nas a to u lončić ili u teglu metnile od kruva od tista metnule bi malo tista pa brašno i vode i to su dobro razmutile i to bi poklopile za drugu kruvarinu za kvas ali to se je lako i brzo znalo pokvariti pa bi morale to baciti jer ili bi prokisnio ili bi poplisknulo. I na dem kad sam bio mali kako me je moja majka poslala u komšiluk u jednu kuću po kvas. I ja sam donio ali kad je moja majka pogledala u taj lončić a to pokvareno poplisknuto odma sam to moro na trag odneti. I tražila je majka brže-godu i napravila bolji kvas. Kasnije su se žene naučile pa su ostavljale od zamisitog kruva po mali kao knjičić i to su metnule u brašno na suvo mjesto i nebi se pokvarilo pa tako još i sada na selu rade naše žene. Ali sada već niko kupuju iz dućana kvasac ali to prije nije bilo. A vina još i sada zena koje neću podriposito uzimati kvasac nego radije sa svojim domaćim kvasom.

U staro su doba u zadrugnim kućama pekle žene po puno kruhova tako da su dvije žene imale jako puno posla. Dok bi u prid taj dan prosijale brašno na sita jer nije onola bilo kao sada fino brašno sa velikog mlina nego iz malog seoskog mlina. Kad prosijale u veliko zadrugno korito i podkuvale kvas i pokrivle čistim stolnjakom i nek stoji do jutra. Onda drugi dan lože peć a tu bilo zamisilo po deset i više kano kruva. I kad bi to zamisile dotle dok nebi bile ruke čiste. I kruh bi metale u korita dugačka jer je svaka žena morala imati takovo svoje korito i kad treba dati u "refen" to jest u potrebu. I uz to dugački peškiri za kruh peškiri su se takvi zvali "Krušnjak". I tako su one metale na peškire u korita i od tog dugog peškira zavrtale bi da se ne slipe kruhovi jedan s drugim.

Kad bi reduša i poreduša novaljale zamisile kruh onda bi išle pec ložiti novaljale bi i kad u koritima kruh se dignu onda ga nose k peći I to bi reki da je kruh na dva kvasa Kad je peć naložena meću kruh u peć jedna bi držala lopatu druga bi uzimala kruh što bi joj treća na ruke natresala ali bi i peć dobro izmole da nema ugljena A rekle bi bake i to da ako i ostaru koji ugljen " Da ima više opurvača nego izmitača " Kad kuvarica kruh i lepinje pomeće u peć onda nad zjalom napravi lopatom kriz I svako korito kad izprazni onda sa peškirom ustoboče tobož da kruh raste Kuvarica ima brigu na lepinje da ne izgore znam kad sam bio diti a bili smo odiljeni kada bi majka pekla kruh da sam joj mora natresati iz korita na ruke Stare bake nisu dale vrući kruh sa nožem rasti da nebi kuvaricu bolila ledja Danas je to sve drugačije i kvas rede i brašno sa velikog mlina samo ga propusti kroz sito a više nema korita ni peškira " Krušnjaka " nego sad imaju male simple i male peškirice pa lako i sama u peć kruh pomeće A i ne peče se više onoliko kruhova jer je samoća pa po 2 ili tri ili baš još koji Ali lakše je sad ženama nego što je prije bilo Asad veći nuke žene neću mi da peku same kruh nego idu u pekarnu i gotovo kupuju a to je veliki razsip Jer je onaj kupovni kruh kao slama i nikad kao onaj domaći da je sit Ali eto i u tome mode. Asad nuke žene i posmarivaju kad peku kruh vodom pa čak i mlikom a to baš nevalja A ima žena i sad koje i neznaju urediti kruh za njih kaže poslovice " Žali Bože pšenice kad su loše ženice Sada žene kruh sole a to prije kad nas nije bilo Pa sad meću i kompire u kruh i to nije prije bilo I onaj sa kruh s kompiri pokvari prije nego onaj bez kompira. Stare su naše bake znale i razeri kruh urediti pa čak i ječmeni a sad o tomu nema ni spomena.

Kako su naše bake Taranu pravile

U staro doba je u našem narodu jako se trošila Taranu ili Omač I to je obično u svakoj zadrugnoj kući za ručak kuvale žene reduše Taranu ili Omač pili to samo za ručak u jutro a za podne za užinu nitko nije kuvao Taranu ili Omač. Taranu kažu svud većinom A omač su rekli samo u nikojim selima kao što i kod nas Kuvale bi žene i na mliku i kadno i zamastili a kad no u veliki post i sa župom

U zadrugnim kućama se je to pravilo dosta i puno i priko lita kad je jako sunce da se brzo izsuši I to bi po dvii ili po tri žene radile i to su odvijale brašna od pšenice pa u veliko miseće korito jedna bi trla brašno a druga bi joj vodom čistom pškala po brašnu a ona bi trla a treća bi dodavala što bi trebalo A kad bi istole onda bi to prosijale na sito A što je krupno jako to bi na stranu i opet ono iztrljale a što je sitno to bi opet ekstra pa to opet izvijale na gusto sito i ono brašno ekstra a onu sitnu Taranicu to bi bilo za malu dicu Kad bi one toga dosta napravile što će biti i izmoći do godine ili barem priko zime Onda bi u kući svaka žena morala u refer dati debelu ponjavu petharu i jedan stolnjak i to bi na zgodnom mestu gdi na ledini ili u ormanu prostrle debele ponjave pa na njih stolnjake i tu po stolnjaci metnile tu frišku Taranu da se na jakom suncu suši A dicu bi veću tirale da čuvaju od kokoši kao i od drugog čega A dica ko dica zaigrali bi se a kokosi dojadu i xolju pa čak i razgrebu A kad dojde reduša eto po dici batina. Priporidala mi je moja jedna rodjakinja u Rapitolu rodom iz Vetova kako je dosta puta dobila batina kad je bila mala za Taranu od kokoši kad bi čuvala i zaigrala se s drugom dicom. Ako Taranu nebi bila dobro suva za jedan dan skupili bi na drugi dan da se dobro osuši da sve zvoni Ali u Taranu ništa se nije metalo dok se je pravila niti soli ni ništa drugo samo čisto brašno. Ako Taranu nije dobro suva ona se lako pokvari poplislivi.

Kad je dobro suvo onda ju spremaju u čupove stare ili u kakve stube ili koje druge posude samo to moraju dobro poklopiti da ne dojde miš i da tamo pojole i pogodi i onda nije više za ništa nego da se baci. A to bi se znalo dogoditi kod neuredni i nepa- metnih žena. Tarana se nije nikad u družini kuvala na godove niti rabota kad je već kad je sama dru- žina i čobanom u jutro.

Osobito Svinjari ma kad su u žirovinu u planinu jer bi svinjari kuvali jako gusto pa još nadrobi kruva i dobro zamastili pa bi to u dr' zdili. Bilo gusto tako da more kašika stojati u zdili. A to se je zvalo „Svinjarska Tarana“. A u našem narodu bila je i poslovice „Brašno i tarana pavarska je hrana“. Brašno se je peklo od kukuruznog brašna i zamasti- to i sa mlikom ali to samo jutrom. Kod nas se zove brašno u Klutiri pura a u Velikoj menda, a svima blizu jedni drugih.

Danas se svuda slabo kuva Tarana u našim se- lima jer je i u tome moda. A na puno sada nigdi više taranu ne prave ne suše i nespremaju. A ako koja i pravi to pravi frišku taranu i ako u nju ne slupa jaje ona se zbrzi i nikad nije tako tečno za jisti kao ona suva Tarana.

Ovo ja dobro pamtim jer sam je dosta pojio kad sam bio diti i kad sam bio čobanin u dobroj kući kod svojih ujaka.

Župa

Kod nas je u staro doba bio običaj da se je svud u zadružnim kućama tukla župa za jilo. I to od spica od bundeva ili mesirača. I svaka je zadružna kuća imala u staro doba Stup u kojoj se je tukla župa.

Spice bi se morale dobro osušiti pa suve opet iztrti i lani pa na rešetko dobro izrijati pa onda u stupu tući i to tko zna na stupu kako treba dobro tući. Poslovice kod nas kaže Da tko znade igrati da taj znade i župu tući. Kad ju dosta iztrče onda se prosije na sito obično kukuruzno sito a ako još onda opet ono što je u situ ostalo pono- vno saspe u stupu i opet tuče ali to drugo već nije onako lipo kao ono prvo.

Onda bi kuvali i obično u jutro za ručak ali i to bi morale zasuti u vruću vodu ali se nesmije mišati jer onda župa ode širom pa kad se ne mi- sa ona se izkurva i budu od župe gvalice i to bude slatko za jisti. I kad je već u loncu župa već skoro kuvana onda redusa zaspe i malo Tarane dakako i prosoli koliko je potrebno.

Sa takom župom je vrlo dobro i salma kupusna kad ju se ne znaju urediti. Ipravo bude lipša i teč- nija nego ona sa mesom ali takvu posnu salmu kuvali su samo u postne dane osobito kada je piljaba dan u pol korizne Srida. Sa takom je župom dobro i borlamača kad se po njoj prospe kad se peče. A i još drugi niki jila kad sprave.

Danas to više nitko kod nas ne radi jer je i u tomu moda pa to nitko više ne tuče niti više igdi ima takve stube. Niti ovaj narašćaj znade što je župa. Jer od kako je počelo se praviti od spica onaj zejtin onda je narod olavo spice za taj zejtin i tako je to pristalo. A ja nikad nisam mogao jisti ništa spravito sa onim zejtinom jer to meni na daleko smrdi i ne mogu blizu biti kad bi kraj mene jio.

Sada već više neupotrebjavaju ni taj zejtin
nego u dućani kupuje golovo ulje ali mi ga nikad
ne mogu jesti a ima i još taki koji nemogu toga
ulja iz dućana jesti a stare su stupe svud po ba-
cane u vatrov i nigdi više toga nema dok samo
stari svit još to pamti kad se je tucala župa
Ja sam svoju staru stupu dao u Osik u muzej
Slavonije ali sam sebi opet načinio drugu stupu
jer ja volim župu pa mi se i čude komšije

Moj Pastirski život

Kad sam bio mladić od 14 godina bio sam kod
svojih ujaka smajkom na njenom očinstvu jer mi
je otac loš bio Nek mu Bog prosti Pa sam kod ujakah
u dobroj kući čuvao njihove svinje u seocu Lukaču
Bilo mi je dobro kod njih volili me i ujaci i ujne
Imali su dobar čopor svinja Imali su i Govedara
i sroga očara Svaki dan sam dobio u torbu kad
je mrsni dan slanine a kad je posni dan sira
ili jajov A bilo je drugih čobana pa bi se skupili
pod podne u plandišće blizu jakog i dobrog
izvora zvalo se Saraičica a kadno i na drugim
mjestima U ono doba još su svi čobani nosili
muškarci u litu široke gaće a u zimě čakšire
madjarskoga kroja Kad bi čuvaguc svinje ticali
na vodu da se kalfaju moro sam jako paziti da
me ne poprskaju onake blatne a tako i drugo
svinjari A bilo je i ženskih čobanica svčarica i
svinjarića pa govedara Kad bi se u plandi sa-
kupili Eh velikog veselja A tu je bilo i zrilik lu-
di i didova ali je uvijek pošteno bilo Kad bi sta-
ni zatražili vode tu nije bilo izgovora nego koji
su mladji pokupe titve i hajd po vodu nitko
nije smio kazati neću a nije mi htio

Kad bi vidili da ide starije čeljadi i kad bi se pribli-
žavalo mi bi svi mladi čobani poustajali i stajali bi dok
onaj prolaznik dalje ode i dakako i Boga bi nazvali
Ali sad toga više nema kod čobana.

U zimě kad bi išli u šumu u bujad sa svinjama da
kopaju ponili bi u rukavu od kaburice malo slame za
izložiti vatrov pa bi se i tu skupili po više svinjara i
grijali se i pazili na svinje

Gospodari bi njih po trojica ili četvorica kupili u
šumi žirovinu žir ili Bukvicu Tu bi ljudi napravili u
šumi na zgodnu mjestu kraj vode svaki gazda svinjac za
svoje svinje i zajedničku kolibu Kolibu bi napravili od
dasaka i dasakama pokrili a svinje prutom opleli i
slamom pokrili

Tu bi garde dovezli hranu za svinjare i osam dana što će biti za sve njih u kolibi pa onda opet za osam dana druge drugi. A dovezli bi kruva masti slanine pa graha Jitarane pa kompira. A kad je red komu da doveze hranu od te kuće moro biti po jedan stariji čovjek koji bi u kolibi kuva jisti i prati za sve i vatru ložite i drva za noć pripravit i tako i vode doniti za put. Ali je samo kuva a jutro rani ručak pa posli večeru. A užine ne. A za u torbu za užinu to je svaki imo od svoje kuće posebno što tko ima. A taj što je kuvo jilo kroz osam dana zvaao se „Kolibar“ jer je moro imati brigu i čistiti kolibu. U toj bi kolibi sjedne i s druge strane spavali a u sredini bi vatru gorila na ognjjašću. Kolibar bi moro paziti da se koliba ne zarija. A svaki bi svinjari sebi od kuće dobario odicu na čem će spavati i čem će se pokriti. A svi bi jili iz jedne zdile. Znam dobro kad sam bio mladić da sam bio tri zime tako u visokoj sumi u žirovini u Bukvici pa bi svinje i podebljale. Ali Bože kad se sada siti m kad sam bio ja najmladji od 14. godine do 19 kako je bilo a oni drugi samnom bili su sve stariji mladi ljudi puni snage i veselja pa bi se posli večere u kolibi veselili pa pivali i čala predali jedan s drugim pa bi se kadno i krtkali svakako šalili i veselili kadno bi se i kartali ali to sve u veselju pri vatru kod ognjjašće. A na kolibi bi napravili i vrata da nam ne puse vitar u natra. **Danas** oni ljudi nijednog nema više na životu. A to su bili Pavo Marjanović pa Mato Marjanović pa Tomo Razumović pa Imo Mitrović pa Jakob Parić. Bog im dao pokoj na onom svetu. Kad sam bio tako svinjar u sumi koliko po lukvama izriko u kori svoje ime i prezime. A i još niki druge znakove. To je sada sve izraslo od godine 1914 do 1917. i do 1920. Od tih mladi ljudi koliko sam lipi pisama čuo koje niki još i sada pamtim. Ali koliko sam puta i ozebo i okisnio i to je prošlo sve jer sam onda mlad bio. I koliko sam se napio da bi se sve orilo po sumi. Kad se toga sitim svega sad mi je to sve kao san. A ono što kažem da sam izriko po lukvama uvek sam ja volio izbariti

A to sam napomenuo da su ljudi smili stušiti lukvu kad bi kupili žirovinu nije onda bilo kao sada iza = brali bi lukvu koju oće i stušili i od nje daske pravili za kolibu a tako i prut su smili sići koliko im treba za svinje a tako i xae ogriv koliko bi trebalo. Kadno bi svinje vodili i u kopavicu ili u Mornjak da bolje jidu žir ili lukvicu. A ako bi pritisla baš priljta zima stidali bi svinje kući a kad popusti zima opet u sumu sve dok ne izajde vime dokle snije biti. Znam da Kolibar kad otpravi ručak i pripravi drva za noć on bi uzeo i sebi kahi poso kao plesti čorape ili što drugo koji bio za rad a koji nije on bionda spavo. Koliko sam se napio u sumi one lije planinske vode kad sam svinjar bio.

U litno doba bi bilo toplije ali teže čuvati svinje jer bi išli snjima i po ledinama izmed kvarova pa još kad bi dosle divje kruške a toga je bilo u Lukacu onda jako puno i po ogradama i po polju. A kako bi teško ako se koja krmaca nauči „Snradljati“ to jest na ljudske izmetine kad xanjsi onda odleti pla ju je bilo teško vratiti. A u ono doba na selu nije nitko imo zahode već za ploto i zidovi i clamuma pa opet bilo je i taki kojeli se naučili i život hvatati i jisti i to je bilo opasno za svinjara. A bilo je i takovih samo ako more torbu ukrabiti kako biži snjom da bi prije potrgala nego ju pustila.

A kad bi došla zetva svi mi čobani teško čekali kad će se požeti i žito izvesti iz polja. A u ono doba kad sam ja bio čobanin još se sve žito želo.

A kad bi se pustilo u stno jer u ono doba nije kao sada. Sada još na jednom kraju žito kosi a na drugom kraju na zemlji posu matoru ali onda nije bilo tako jer dok se sve nesvrši i cilo polje očisti onda bi smili ići u strnišće. Onda bi reduse za čobane posebno rano ručak kuvale i do sunca hajde u polje u stno. A koji bi od čobana kasno izišo tomu bi se spredali da je zaspo a ako rano prid mraak kući ide rekli mu drugi čobani da ide kući pa da će soliti večeru. A kad bi prvi dan pošli u strnišće onda bi se svako čobanče lipse malo opremilo. U jesen ovčari nebi pustili na oranje gdi je podnikla zob jer je to škodilo ovcima. Sad na to nitko ne pazi.

Na Spasovo je uvijek ustaro doba bio običaj da bi u jutro čobanom pekla kajganu i svi bi se čobani malo svećanije obukli. U polarku bi kad pojde u torlu do-
brli slanine jaja ili sira a ako ima pica i u tikvicu malo pica. U podne bi se svi čobani skupili i muškarci bi napravili veliki barjak sličan zastavi u cure bi donile svile ni lagani marama pa bi to naveli na onoj prikoj motke sve jednu do druge da više i na vrhu opet koju maramu da više i taj bi barjak kad u večer idu kući svi čopori jedan za drugim a jedan bi momak od čobana najprije prid svima nosio taj barjak u selo kad bi došli u selo tu bi na pol sela ili na zpodnom mjestu taj barjak u zemlju usadili marnu dakako pustili kućama a čobani bi se pro-
veselili i poigrali oko tog barjaka i kad će da se smrači barjak razpreme cure svaka svoju maramu odnese kući ali još ne reko da su čobani pivojuć barjak u selo nosili. To je pristalo u brzo kad sam ja bio čobanin i tako je to bilo u selu Lukaču našem a čuo sam da taj takvi običaj bio i u selu Golobrdnu a nebi reko da tako nije bilo to i u drugim selima našeg okoliša. Kako mi je bilo veselo kad sam i ja dvaput nosio tako u selo takvi barjak.

Ako čobanin bi imao na čuvanim uz svoje marnu još i tude čije koje da čuva to bi oni čije čuva na Spasovo davali dobru milošću to jest po komad slanine pa nekoliko jaja pa sira pa i kolača a tako i višeput priko godine bi po manje pružili samo da radnije čuva a o Uskrsu bi uvijek uz to još dobro i pevetore Uskrsni. A kad bi bravce krali uvijek su i svoga čobanina na večer zvali.

U prastaro doba kazivali su mi stari da je bio običaj da su u zadružnim kućama gdi je bilo više čobana Beduš na podne nosila žninu u plandišće gdi bi se one kuće svi čobani skupili i to užinu na Spasovo kao žetecima ali eto to je otišlo u zaborav. Kao i onaj barjak što se je nosio sada to više nitko za to ne zna jedino što se stari malo sjećaju.

Nad selom Hrticovom još i sada spominja se mjesto gdi su u prastaro doba skupili se čobani u šumi na visokom brdu gdi je ravno skupili bi se čobani iz mnogo sela kao iz Hrtjeva Bektova pa iz Gradišća pa iz Mitrova od naše strane a oni opet orogor iz Seone Zoljana Motičine Garija i tu bi došli gajdaši i veliko bi kolo tu zavodili i to se mjesto još i danas zove „Holarisće“. I meni je to mjesto poznato jer baš priko tog mjesta vodi glavna stara u Našice kad sam pisice putovo u Našice i to siid samo stari spominju. I sa toga se mjesto vidi sva naša okolica i gore ravna Podravina. Etkako je milinje bilo kad naši stari čobani završavali u one mile dvojnice ili dvojnise to je bilo milinje slušati u šumi i u gajevi sad toga više nema niti itko znade u dvojnice svirati.

Kad sam bio čobanin koliko smo brali gljive pa pekli na vatri pa i puževe što sad nebi htio za mišta jisti. One gljive Alčiće pa Rujnice pa Smrčke pa one ko ambrele. Snadice. Oh kako su dobre bile pa uz to još i Bukovače što na Bukva ma rastu.

A znao sam i ja kao i drugi otići u kukuruz pa otrgnuti i peći pecenjak. A kad sam otišao k svojoj baki u goste a ona me pitala jel li ja uzmem i drugi kukuruz rekoh joj da. Ona mi je rekla da to više nikad više ne činim jer da je to teška griota jer se triput kopa kukuruz i grozd. Nikad više ja nisam mogao ni htio uzeti drugi kukuruz ni grozd. Priporočilo mi je moj ujak kako je kad su ga zvali i po običaju curu čistili u Trutini kad je vošar. A on bio svinjar pa htio i on da bi išao tamo biti ali mu stric reče „E nije svinjara po pararu.“ E on slutio i hajd sa svinjama.

U staro doba su bile svinje zdrave dok je bilo kurjakova. Noja je majka isto bila kod stricova svojih svinjarica i pripovijetala mi kako je jednom kurjak odnio prase ona kaže da je rekla za njim ali badava on odnese. A tako je znao ugrabiti od ovčara i janje.

Had sam ja bio čobanin bilo je velika sramota čobaninu badava biti muškarci bi pleli čorape pa pravili košare ili vunu češljali ili koji je znao razbariti od ženske presti šiti i druge ženske poslove a koja nebi radila zvali bi ju "Muškara". Had je svetac ponili bi knjigu i čitali. O koliko sam puta čito starima a oni su slušali. Uvek sam u crkvi volio ići ali kad sam bio čobanin nisam mogao ići. Ali sam u toj crkvi imao nediljom dobru knjigu osobito "Vinač Bogogjubnih pisama od O. Mariana Jaića" a i zapraviti sam uvijek po msto volio.

Bio sam čobanin svinjaer puni 6. godina i bilo mi je dobro i bezbrižno kod mojih ujaka sve dok se nisam vratio na svoju didovinu.

Još se i sada sjećam onih poruka i pripovijestanja što sam čuo od onih starih didova čobana.

Evo i neke čobanske pismice

1. Ja s govedi dika sa svinjama Od onda je ljubav medju nama.

2. Govedaru medena ti usta
Tiraj kravu gdje je šuma gusta

3. Zvoni zvonce tira čoban ovce
Da je moje tivolito li vole

4. Kozu kita za kozara pita
Kozu Bozra za kozara kaza

Ja s govedi dika sa svinjama
Od onda je ljubav medju nama

Kako je bilo nekada A kako je sada.

1. U staro su doba ljudi svud plotove gradili i dvorista pa bosiće pa livade a i vinograde i drugo a sada nigdi više ništa ne grade pa čak mnogi neću da grade ni avliju pa se zadržavaju i pravolaju i moru jedan na drugoga.

2. U staro su doba ljudi kad bi orali i urotine na svojoj zemlji ne čineć nikom kvara. A sada kad oni makor bio jedan slog on istiriva na tuđu zemlju i skoni potare i tako svoju je zemlju uvećio a komšije skoni poništio. To nevalja.

3. U staro su doba imali na svojim njivama msto jer su bile šikare kud su kad kopa kamenje bacali ili na put a ko je zemlja kraj puta. A danas kad najdu kopajući kamen baci ga na tuđu zemlju pa čak na treću i nemisli da to i drugom smeta.

4. U staro doba nebi htio nitko prilaziti puta kad naidju skolima slok onaj projde. A sada nitko se nikom sklonja.

5. U staro doba su naše bake kud god su išle uvijek im bila preslica za pasom i u rano jutro i u večer do kasno da što više opredju. A dan udade se a nema vremenom zavrtiti.

6. U staro su doba naše i cure i snaše nosile vunene čorape i u crkvi i na poslove što su im muškarci i čobani opleli... A sada nose gospodске od svile ili od najlona pa mnoga i prixebe u zimi.

7. U staro doba su naše cure i snaše pa i starije žene na vratu djerlane i to što više struka pa kada bi igrale sve bi pozvekirali djerlani a danas idu sve golovrate kano i delije.

8. U staro doba kad bi onomak se umivo stidio bi se skinuti košulju. A danas nema slda makar mu prsa i dlakava bila.

9. Još u staro doba kad bi momku počela brada i brkovi rasti stidio bi se i krić bi se kad bi se počeo brižati. A danas još pravo i ne raste a već struže po bradi i ispod nosa.

- 10 U staro kad bi žena dte dojila pa ukobi na =
išo muškarac ili koja starija osoba ona bi se stidila
i brže maramu navlačila a sada nemaju stida pa
makar tko naišo, izvali sisu i što je boga.
- 11 U staro doba svaka je majka svoje dte svoji mu
vlastitim mlikom dojila. A danas kad rodi odma
zapaja tuđim životinjskim mlikom da joj je lakše
i da uživa ne dojci dte svoje i da mirno spava.
- 12 U staro doba kad dte se što malo pobolilo odma
bake traže babe koje bajaju nad vodom i zivaju sad
toga više nema nego kad se dte što poboli odma
bete k doktoru.
- 13 U staro doba naši bi stari pazili i nisu prid
dicom htili ništa samostalno govoriti I kad bi dte
došlo odma bi skrenili na drugi govor. A danas sve
prid dicom govore a dica rado slušaju.
- 14 U staro doba kad momak dojde za ženidbu odma
ga roditelji žene A danas neću i čekaju dok im sin
soldaciju svrši. pa se mlogi pokvari pobećar i tad
se teško nagovori i oženi.
- 15 U staro doba su naše bake i didci nosili u crkvi
velike i debele molitvene knjige A danas nose što
manje i tanje da se u šaku stisnuti more jer se stide
da ih tko vidi kad putem idu.
- 16 U staro doba narod je bio prosto i zdravo i čisto
jilo iz drveni i zemljani posuda. A danas sve izbirano
i gospodsko jilo pa su ipak svi više bolesni i doktora
traže sada.
- 17 U staro su doba stare bake učile one starinske molit =
vece i priporuke u Otcenaši i zdravo Mario A danas više
ništa ne znaju da mlogi neznaju pravo ni prikrstiti
a kamo li virovanje i deset zapovidi Božje.
- 18 U staro doba kad bi u zadružnoj ^{kući} umrla žena čoveku
opet bi se ženio makar i star bio. A danas u samoći kad
čoveku umre žena sin i snaja podripošto nedaju mu se
više ženiti.
- 19 U staro doba u korizmi strogo se je postilo o kruhu i vodi
i o drugim postnim jilom pa su svi zdravi bili. A danas
više ne posti nitko koname a opet ni su zdravi nego kad
nemaju što onda poste.

- 20 U staro su doba nadivali dci obična svetačka imena
pa su bili pametniji i pošteniji A dan izbiraju čudna
nesmislena gospodska imena koja seljaku nepriliče
jer nije nikog ime pokvarilo nega odjava dila.
- 21 U staro doba svaka je žena u kući morala sijati
seli lana i raditi od lana košulje. A danas jedva da
se gdi najde koja samica da je usijala malo lana
a kamoli da znade o lanu što raditi.
- 22 U staro doba bi u večer žene pari ljudi tukli lan da
sve onlo selo kad stupe lupale i žene lan tle kako u
večer tako i na jutro rano. A danas se više ne čuje ni
stupa ni trlica ni u večer ni na rano jutro.
- 23 U staro doba su stari učili mladje svakakome
radu a mladji su i zahtevali da se nauče A danas
kažu a šta su stari znali pa tako sad većina ne zna
što se kaže ni kliša u brnacu ni držalo na sikinu načiniti.
- 24 U staro doba narod je naš mogo živiti u onim veli =
kim zadrugama svi složno slušajući gardu. A danas
nitko s nikim ni brat sa bratom ni sin sa ocem ni
čak čovek sa ženom.
- 25 U staro doba nije se pazilo očeli cura dobiti tala
ili zemlje a danas samo ako ima tala pa maka ka =
kova bila nit je u staro dobo to bilo jer bi sve ostalo
u zadrugi ka divojka ode.
- 26 U staro doba kad bi starije čejade zatražilo vode
mladje bi odma skočilo i vode donilo. A danas to
ne ako stariji tražaju vode, mladi šute nek se sta =
nji sam posluži.
- 27 U staro doba iz poštovanja nije mladji htio
izprid starijeg projde dok stariji projde a danas
na to se više ne pazi.
- 28 U staro doba su muški šišali kosu čim malo po =
raste. A danas muški pusti kosu pa samo zabaci
glavom a još u mlogog brude i uših u kosama.
- 29 U staro doba su naši stari po šikarama i po ži =
vikama svud kalamili voćke kojih se još nalazi i
sada ali se više nigdi na strani sad ne kalamu voće.
- 30 Gdi bi u staro doba čovek u poslu svako košulju pa
gol bio kao sada pa se zapetku nasuncu pa izgledaju
kao pećeni da je čak strašno violiti
I tu su ljudi stid izgubili.

- 31 U staro doba su roditelji na svoju djecu jako pazili osobito na cure i nikad nije cura smjela sama u kolo snjom bi moro biti ili brat ili sestra ili tko iz kuće. A danas puste roditelji k ćerku samu i bude dokle hoće.
- 32 U staro doba su pivali u kolu one ipe dugačke pisme da bilo milinje slušati. A danas o švalerima i druge kratke što se i ne pristojе za divojke.
- 33 U staro doba nisu ljudi u mladnu Nedilju htili da pređu konje pod kola iz poštovanja prema Bogu. A danas i nitko ni nerada za Mladu nedilju.
- 34 U staro doba naši momci nosili domaćeg platna košulje sa izradjenim faldaama na prsi i dičili se. A danas sve gospodsko i svileno fabrično i skupo na njima i još kaže da se je nagrizlo.
- 35 U staro doba imali su naši više djece. A danas na žalost samo jedno ili baš silom dvoje i brzo kuća propadne jer jedno kad umre koliko se jada i žale što ih nisu više imali.
- 36 U staro doba su svatove obavljali sve u prostom i domaćem odijevanju i o jilu. A danas Bože, oslobodi kako se razkoš čini i mlogi se u dug uvale. Ali eto moda je i tako mora biti.
- 37 U staro doba su naše žene podvezivale glavu. A danas nerada se koja je udana koja nije pa svatka bez stida hodi čupava i podišano kano i delija jer sad nose šubare na glavi.
- 38 U staro doba su svi imali posuđe drveno i zemljano u kući i bili su svi zdraviji. A danas mora biti sve limeno stakleno pa i porculan.
- 39 U staro doba ljudi radili opremljeni u kožu = ljama tkanim pa makar da je kakva vrućina. A danas u litu goli kose pa budu zapečeni da ih je strašno gledati.
- 40 U staro doba kad bi se udana ženska češljala ona bi se krila da ju muškarac ne vidi a ako muškarac naide ona bi se brže pokrivala. A eto danas sve i jesu golozglave.
- 41 U staro doba nebi mladji htio piti ni vode ni pica prije starijeg. A danas to se više ne pazi.

- 42 U staro doba su žene pekly proste kolače kako su znale i bilo je dobro. A danas mora biti sve gospodsko sve od šećera i drugih mirodijaja pa ih više boli u želucu.
- 43 U staro doba pekly i razeri i ječmeni kruh jer su stare žene znale urediti kruh. A danas o razerom i ječmenom kruhu nema ni spomena.
- 44 U staro doba bi svatka divojka prije svatova dovezla svoje ruvo u kuću momku. A danas i ne vozi ništa ni prije ni posli glavno da se je udala.
- 45 U staro doba su žene tkale jaglične jastučnice od crvenog natka i bilo je to i jako i trajno. A danas Sve gospodski Sifon pa nek jednom na njima spava već nije uredno i uz to je i kratkotrajno.
- 46 U staro doba su na Božić naši stan prilijevali od mušketa na gredu, Silu križice da znaju koliko su Božića Božićevali u toj kući. Sad toga nema jer su moderne sobe.
- 47 U staro doba su naši stari nakupili više kola iz sela pa bi vozili djubre a danas toga nema svaki vozi sam pa kad izveze.
- 48 U staro doba nosili su ljudi i čobani torbu priko ramena. A danas nose samo na jednom ramenu jer se stide kad moraju ići na pašu s marvom.
- 49 U staro doba nosili su ljudi torbe a kasnije korpe. A danas svatka kukarica nosi taške.
- 50 U staro doba nisu ljudi satove imali ni u sobama. A danas svatka sirolinja i šušca nosi sat na ruki.
- 51 U staro doba imali su zemljene peći u sobi sa petnjacima a kasnije o zidanom sporetima. A danas svatko želi i nabavlja fine šporete brle u neraju ga ni obrisati.
- 52 U staro doba i ljudi i žene nosili su svi putrance opanke i na poso i u crkvi. A dana moraju svi imati fine bokse i cipjele.
- 53 U staro doba kad sam išo u školu nosili smo za knjige "šesce" od jagluka. A danas dica kad idu u školu moraju imati velike Taške za mlogo knjiga a ja kad sam išo imali smo samo 4. knjige.
- 54 U staro doba kad bi snaja u kuću došla ona bi svekrvu slušala kao majku. A danas kad dojde snaja u kuću odma radi sve po svomu.

- 55 U staro doba su naši stari kad bi se tko poboljšio odma bi tražili pomoći u crkvi i zavrite Bogu i Svecima i pomoć dobivali. A danas kad se tko poboli samo malo odma hajd doktoru
- 56 U staro doba nije bilo teško postati našim stari = ma. A danas više i neznaju za post nego kad nema onda zna i posti.
- 57 U staro doba bi svaki mladić učio se svirati na dvojnice i svirale. da bi bilo milota slušati A danas o tomu nema ni govora nego radje nose kad kud idu noževе.
- 58 U staro doba naše bake nisu imale vremena fino čijati perje. nego bi si kirom izsikle i dobro je u gostuku bilo. A danas kad čijaju per = je skupe sve selo i koliko potroše pica i još ča
- 59 U staro bi doba dica kad se smrači odma bi roditelji tirali spavati. A danas roditelji puste dicu po noći i s večera pa se klata i vija sramotne pisme a roditelja briga nije
- 60 U staro doba bilo u mladeže stida kad bi se mo = mah i djevojka zavolili. A danas nemaju stida nego ašikuju po noći dokle oču U staro doba to nije bilo.
- 61 U staro bi doba dite kad bi stariji što upito obavilo bi očice i stidilo se. A danas gleda ti u lice i sve dobro pazi i quita što mu se govori.
- 62 U staro su doba imali male pendžere i vidili bi u sobu. A danas sve što veće i šire i veća sta = kla pa kad se razbije imaju više kvara kupiti drugo staplo. A eto vlada moda
- 63 Prije su dobri bili obični pendžeri na sobama A danas izbijaju stare prozore i meću one široke kao da ču kola protiviti ali i to je luksuz i još se tuže da im je teško živiti.
- 64 U staro doba su sami ljudi kćerima napravili škrinje i sanduke za odliču. Kasnije proste ormire A danas mora bi ti fini ormari dase sjaju makar bili i prazni
- 65 U staro su doba pravili na rod kad se mladi uzimaju da ne budu sakata dica. A danas se to više ne pazi ni na rodbinstvo niti na svaštvo

- 66 U staro su doba kod nas govorili starim naglasom. A danas neruki ako je samo gdi čuo drugčije govoriti odma kad dojde kući govori kako je gdi čuo jer se stidi svoj govor a ne šikuje mu se kad govori
- 67 U staro doba nije htio mladji iz zedile zagrabiti prije dok stariji ne zagradi. A danas se na to nepazi
- 68 U staro doba su jako poštovali kumstvo kao rodbinu A danas se samo prividno poštuje
- 69 U staro su doba svi pravili u groblju križevе sa malim nadkrovom da duže traju. A danas više to slabo se radi tako. jer kažu da je to vlaško i da to više nije u modi.
- 70 U staro su doba mladjarija jako se kitila prostim evičem iz bostana A dana to više nitko neće pošto bi sad mladić za kapu metrio ružu ili ružmarin
- 71 Pošto bi u staro doba tko dicit i sebi sa mašćom mazao kruh osim kajmaka ili pekmeza. A danas mažu dicit i sebi kruh smašćom a kad potroše onda žele masti i oskudijavaju i kupuju toprpe ni bilo
- 72 U staro doba kad bi stari obrizivati vinograd išli ponili bi bukliju i jisti i pazili bi kad je pun misec obrizivati poceli da bolje rodi i u vinogradu malo piti i jisti. Sad toga više nema
- 73 U staro su doba svud bile šipare i stari su ljudi po šikarama kalamili vočke A sad jedva da u svom dvorišću tko što mari na kalamiti
- 74 U staro doba kad tko nebi baš imo mlika a trebalo mu istisn bi u komšuluk koji imaju i dobio bi koliko mu bi trebalo. A danas nitko nikomu nemore dati bradava jer sve prodaju ili svoje svinje hrane.
- 75 U staro su doba naše djevojke i snaše u crkvi uvijek razkasane stajale po cilom sv. misom i pridli kom. A dana čim se udo odma ide u klupe siditi i starijem neće se ukloniti ni ustati
- 76 U staro su doba jako čarali u Mladu ne dilju svaka = ke čarolije. A danas toga više nitko ne čini
- 77 U staro su doba jako virovali da ima vila i vištica a sada to više nitko ne vjeruje i o tom ni spomena
- 78 U staro doba su puno ljudi radilo sve iz drveta A danas neznaju ništa.

U staro doba Bože sačuvaj da bi kod nas u Nedilju
što radio a kamoli žito vozio. A gle danas svi skoro
to rade kao da nije Sv. Nedilja. A to baš nebi moralo
da baš to u Nedilju tako rade.

Ja sam se rodio u velikoj zadružnoj kući koja je još
onda dobro cvala i na glasu bila. Ali uz loše gospodare
već je onda počela opadati. Rodio sam se 19. ožujka
godine 1889. Majka je to jutro rano otišla u crkvu
i isporidila se i pričestila i idući kući shvatila se je
malo k tetki ali ositila da će me roditi dojde kući
i lakim me porodom rodi i odmah me taj dan od-
nesu u crkvu na sv. krštenje i majka je htjela da
mi bude ime Jozo ali baka i kuma nisu dali već mi
dadoše ime Ivan koje ime i sada nosim. Većinom me
svi zovu Ivo. Otac mi se zvao Franjo. Uvijek sam majki
bio miran i lagan odhraniti. Kad sam kao malo dje-
teta prišla su grlo mene i konji i kola i nisu me po-
trli za čudo. Kad sam bio 4. godine Otac se odlio iz
zadružne kuće. Kad sam bio u petoj godini pritesko
sam bolovo da su se zame uplašili ali s milošću Bož-
jom sam ozdravio. Imo sam još dva brata zamnom
jedan je umro mali Djuro. A brat Marko živio je dugo i
odlio se je iz kuće jer se uplašio mojih sinova da nje
gove kćeri neće imati dijelove jer smo bili. Zadruge i
on je već umro. U sedmoj sam godini poše u školu
i iso sam svaki dan i to 5 godina pa još 2. godine
u opetovnici. U školi sam sve znao veoma dobro
samo računarstvo nikako mi u glavu nije išlo ali
ipak sam dobio nagrade u kraju školske godine.
Knjigu sam volio od malih nogu samo ih nisam imo
nego samo stari molitvenik "Vrata Nebeska i Dobardan"
to sam uvijek listio i potrgo. Jer majka mi nije pismena
bila a otac je ali ga nije knjiga zanimala. Krstio
me je župnik Tomo Novaković.
Kadi neurednog i nedobrog Oččinog života morala
mi je majka sa velikog gospodarstva otići k braći
u malo selo Lukač i mene povela a brat je ostao kod
oca ali mu je loše bilo trpio je uz majku svakog
zla a bio je dosta neshroman. Kad sam školu baš
svršio godine 1904 otišo sam s majkom. A majka je
u Lukaču imala svoje stčinstvo jer je bila jedinica
a braća su bili stricunici.

Ujaci su me volili i vrlo mi dobri bile i ja sam njihove svinke čuvao i uvijek mi je bila torba puna. A majka je sa ujnama sve radila kao i one. Ujaci su me poriput i oženili god 1907. ali iz velike glasnoglasne zadružne kuće a ona je bila bolešljiva i brzo umrla a bila je iz Lukača i ona i ja nisam se zatim 2 godine ženio. Kroz to vreme i brata otac oženio sa radnom i razumnom divojkom i nisu mogli dugo skupa biti nego jedne noći na 1. kolovoza godine 1909 dojde brat i nevesta po mene i majku da idemo kući i od oca tražimo svoje dilove i da živimo ja i brat i nevesta i majka u drugom stanu ali otac nije htio ni čuti da nam što dade. U Lukaču sam bio kod ujaka punih 6 godina i bilo mi je dobro i lako u mogućnoj kući ali sam uvijek želio da se vratim na svoju didovinu u Dožanovce. Topčinski mi načelnik uvijek bio na ruku i sokolio me da ja nemogu svoju didovinu i dio nikako izgubiti. Zato Bog mi bio dobar na onom svetu jer je bio pravedan. i uvijek mi reko da se ne bojim dok je on u Kaptolu u općini i da on sve radi po zakonu. I tako sad otac nam daje samo malo i to da idemo iz podkurlince. Ali ja i brat nećemo tako nego sve trojica meni i bratu i ocu jednake dilove. Otac neda a načelnik ga zatvori u zatvor 5 dana i otac nam je moro dati po zakonu. I svaki smo dobili po 9 jutara ali je na žalost zemlja vrlo zapustita i slaba bila pa nam je teško. Bilo zimi. Majka je prodala svoju zemlju u Lukaču pa smo si sagradili kuću i drugo i još konje i krave nabavili. To nije dugo trajalo brat ode u soldačiju tri godine i zatim nastane onaj prvi rat i on ostade još 4 godine. I ja sam sam morao tu zemlju 13 jutara raditi. U soldatu nisam bio primljen radi slabe zdravstva i sitni kosti. Kad se je rat svršio brat je zdrav došao kući ali i on je bio lošeg života pa kad smo se već malo skućili on zatraži slobu i odili se jer sam ja kako prije rekoh imo mušku slobu a on žensku i odliče 1921 god. a ostado u miru u staroj kući sa ženom i sa majkom i svoja dva sina Filipom i Matiom i bilo mi je puno lako i u miru. A drugiput sam se oženio god 1911. iz Kaptola pa smo opet gledali da se skućimo i da imamo sve što nam treba.

I bilo mi je lako raditi onih mojih 9 jutara i još sam malo i prikupio posli su i sinovi priseli pa mi bilo lako medjutim i Ocu umre njegova prileznica i on bi i priseljen k meni prići i ono zemlje što nije protepo 3. jutra meni dade. Ali oprostite što to pišem nije mi drago ali tako je bilo i Majka nije nikad htela ni govoriti a ka-mo li snijim se susritati jer moja majka bila pobožna i Bogabojeća i sicala se onih progona kako je uz njegov troplav. Starijega smo sina hteli oženiti ali se baš nikako nije dalo. I bi uzet u Mornaricu 2 god. i zatim brzo nastane rat i on ode u rat. Medjutim god 1940 umre mi majka 15. og Travnja a odma 19 umre i otac ostado ja i žena i mladji sin i nakupio sam 13 jutara dobre zemlje i kako mi je bilo teško raditi. Skupa su mi roditelji bolovali i prid smrt su se oprostili jedno drugom. I pomrli u isti sat na istom mjestu pri jednoj svieći. I otpravio sam ih kako spada po običaju. Za majkom sam godinu dana kud hodio suze ronio jer mi je bila vrlo dobra i razumna. I to i ja sam se umetnuo posve u naravi kao ona premda gradje telesne kao otac ali čudi majčine. Ali da bude još gore otiraju u vojsku u rat i mladjega sina. I mi dvoje stari ostali smo sami tu je rad tu veliki porez tu i ona obaveza. A to još sve kako tako al mi pogine stariji sin Filip kod Djakova. O Bože kako mi je bilo to nemore se opisati. A bio je zaručen sa poštenom divojkom čekala ga tri godine dana sve misliti kad se rat svrši vinčati se. Ali eto sudbine Božje. Kolege su ga dobavili knji i zakopali smo ga u našem groblju kraj roditelja mojih. Za njim sam tugovo 10 godina kud sam hodio uvijek sam suze ronio ali sve badava a bio je vrlo dobar i pametan i radan i pobožan. A i sada uvijek ga žalim. Posli 5 godina vrati mi se i mladji sin iz rata ali na žalost obolio i na prax a i u pameti pa i oženili smo ga ali nedobrom divojkom koja nije htela dice imati a slabo htela raditi već samo gospodariti i nas stare mreziti. I tako 4. god i najednom on naglo umre a njegov neka dobar Bog sudi kako je to bilo. A bio mi je joeko opak pa ga i ne žalim. Snaja je posli njegove smrti i dalje htela gospodariti i meni zapovijdati i pridamnom zavarati ali ja više nisam dao prida se u njoj je bilo krivo pa zatraži slobu.

Ja joj reko da ide mornom putem bez suda ali ona
kare da će baš sa sudom pa hajde i tako je dobila
manje i samo od zadružnoga a od mogega ništa
i tako je potrgala zadružnu do kraja i otišla je
u komšiluk i tamo živi nevino i cirkveno i sud-
beno. A ja jačlan sam sa svojom bakom. Ali mi
snaha uvijek prkosi jer sa starom dobro živi i stara
joj izdaje svašta. Imam napasti. Ona sam
proble i konje i dao zemlju napola i imo sam
poštenog Napoličara punih 7. godina. Ali porez
sam ja sam plaćao i to me je jako ubijalo. Izatim
prodam i krave o i dadem se dvojicu na dobitanu
polak jednomo zemlju polak drugom i što je na-
redjeno to oni meni pošteno daju i oni porez
plaćaju. I sada samo čekam dok me dragi Bogo
pozove. A njima moje sličovinstvo i muka nek
bude blagoslovno. Ja nemam nikog voga rođje-
noga. Ja sam svoja dva sina dao državi a sada
ja nemam ništa kroz samo su mi ostale suze.
Niko me zna kako je meni teško što ja moram
sve svoje sve tudjinu ostaviti. I što sam ja baš
osto sam od muške loze od nekadanje velike
i bogate familije. I kad ja umrem više našega
u selu prezimena nema.

Mogu vam reći da sam ja od malih nogu
jako volio knjigu i uvijek zapisivati koješta
pa kad sam u školu išo a kasnije kad sam bio
čobanom uvijek sam slovkom koješto zapisivao i
sliko pa tako i kasnije kad sam o zemlji radio
A da je ono sve na kapi što sam ja svega napisao
i danom i po noći. I mislim da bi to bilo puno
togu. i duhovnih i narodnih stvari. Ja bi bio
namoran ali uz knjigu i pisanje ja bi se odmorio
dosta me je majka za to špotala ali ja sam to
volio.

Crice sam volio nigovati od malih nogu. Pa
kad bi došlo sa pranja izpregnem konje dam im
jisti i hajd u bostan pliti i kopati. Pa i sada kad
sam ostario ja imam svih vrsti crica. I sada mi
more biti odgajati i u tomu uživam.

Pismu sam i kolo uvijek volio dok sam bio mladić i
neženjen ali kad bi došlo brige ostavih ga kolo
Ali zapisivat sam uvijek volio osobito za plugom i kad je
klanje svinja ili gdi u svatovi. Ali kad mi je dragi
moj sinak Filip poginuo u ovom ratu više nisam
nikad zapravo i glasa pustio od svetovni pisama
Jedino u crkvi i na prošćenjima a i kod kuće kad
je zgodno.

U crkvu sam volio ići od malih nogu i uvijek sam
svake nedilje kod svete mise. I najradije molim iz moli-
tvenih I karskih knjiga. Na prošćenja sam uvijek išo kud
god sam mogao. A moglo mi je liti jer mi niko zabranj-
vo nije. A imo sam uvijek i scime i procesie sam vodio
kao u Maria-Jud pa u Voćin pa u Našice pa u Hutjevo
i na druga mesta. U Maria-Judu sam bio 8. puta sve
pišice. U Voćinu neznam koliko. U Hutju svake godine
U Hlostru 9 u Sićah 8 u Ahmašu 3. na Trsatu 3. na
Bistrici 3 puta pa u Remetama pa na Brezjak pa Čelu
Pa na 20. Zlatnik misa. I to i na drugih mestah
Nisam žalio noge svoje. Sad više neću moći. A u svetu
Nedilju nisam nikad ništa radio pa nisam nigda
fala Bogu kruva poželio. U Birtlju nisam nikad za-
lazio. Nikad nisam pušio. I nikad nisam pijan bio
premda sam uvijek pića kod svoje kuće imo. Tudjega
nikad ništa nisam primio. Jer sam uvijek zadovoljan
sa svojim bio. Na sud nikad snikim nisam bio.
Nikad tudji nadničar nisam bio. Jer sam svoju lipu
zemlju imo i nju radio.

Rizbariju sam od djetinstva volio pa i do smrti
volim rizbariti.

U zatvoru nisam nigda bio niti kažnjavan.
Bolestan sam bio u životu više puta i to i opasno ali
sam samo jednomo malo doktora imo. Kod marve u
životu svom puno i često sam kvara imo i od kradje
i od crkvarice. A najviše ovog rata kad mi je kobila
ždribkinja u Bosni nestala i 4. krave otirane a
i druge sitne marve. Ali fala Bogu ja sam još živ.
Samo da mi je moj dragi Sinak Filip živ se kući
povratio makar da bi i cekat bio. Sve bi meni lakše
uz njega bilo. Ali valda je i to Božje odredjenje. Pa
fala Bogu na svemu. I on je bio dobar katolik i vrlo
radišan.

Još u mladenačkoj dobi kad sam vidio da ima naših ikavski knjiga vrlo sam ih želio čitati i imati pa i kupovati i tako da nemogu onaj e niti je razgovarati jer mi je to sve tuđje prema mojem starom govoru. I kad čitam koju knjigu ja ju uvijek čitam čisto ikavski kao da nema e. Jer je to onaj naš pravi slavonski starinski govor. I to kad pišem sve pišem ikavski i nitko mi nikad prigovorio nije. I to još sam ja sada zadnji Ikarac u našem kraju. A tako i zadnji koji volim ikavstinu i u crkvi ili u procesiji kad pivam ja čisto ikavski. I Ikarvski molitvenik uvijek u crkvi nosim.

A tako sam ja zadnji u našem kraju koji još kadno u litu obučem našu lipu staru nošnju t. jest široke gaće. A stranu nošnju ne bi htio na sebe metnuti za ništa.

A tako i običaje sve volim u kojem se dragi Bogo ne vridja kako su naši stari vrsili osobito o Božiću i Mskru. I kavstinu je samo štampa iztisnila a naš narod i u govoru i u nošnji i u običajima svoje perje baca a tuđjim se kiti.

To bi moglo sa zakletvom potvrditi da kadgod sam kad kud iso na proštenje Gospi da se za ono vreme dok sam bio odsutan od kuće da se nije niti najmanja nesrića ni kvar kod moje kuće dogodilo. A tko je to čuio nitko drugi nego Bog i Majka Božja. A nesriće sam u životu i u gospodarstvu i radu obilno uvijek imao.

Raditi sam o drvetu sve seli znao raditi što mi je sve kod kuće i kod kola tri bala koliko sam Lajtara ščaga = lja, vrata pendžera, ormaru, stanova za tkati i u gradji načinio i seli i drugima. I kad tko je umro u selu koliko sam križeva načinio a i drugo koješto. A i otac mi je bio vrlo razuman u poslu a i majka mi je bila fina i prela i tkalja.

Doljanovci u prošlosti i sada

Ja pamtim kako je u mom selu bilo prije ~~seдам~~deset godina tako da je bilo samo 25 kuća i to sve sami naši čisti starosjedioci šokci. Od tih je bilo velikih deset zadruga sa više članova i loza u jednoj kući za kratko vreme brzo su se sve zadruge izdilile i posve raspile i sve postali samci. A pamtim i to kad u selu nije bilo ni jednog cripa na krovu u celom selu sve je selo bilo samo pod slamom. Samo su naše zgrade bile pokrivene polutrstikom to jest trstika i po njoj slama a kuća savim trstikom. A trstika je bila vezana na krovu sa onom divjom lozom. Jer su moji prastari bili najveći gazde u selu u staro doba pa su imali i sa šindalom pokrivene zgrade. A je to sve propalo uz loše gospodare. Sada u selu ima još samo tri kuće pod slamom. Uz to su stari oko kuće imali po dvoje po troje kijera sa više kijera pod jednim krovom. Danas više takih kijera u selu i nema samo još jedne postoje ali u ruševnom stanju. Pa koliko pamtim onih velikih dugih i širokih pojata u selu sad ih više nema jer se sad grade ne drve = ne nego velike zidane već kako tko more. A gdi su oni veliki zadržani Ambarovi drveni nema ih više a sad ako tko i ima klambar sad su sve mali.

Znam kad je u mom selu bilo pet mlinova drvenih. Danas ima još samo dva i to jedan je u ruševnom stanju. I moji su stari imali svoj mlin na vodi ali je zapušćen bio još kad sam ja mali bio ali ga dobro pamtim kao se Durdjovic. A otac mi je pripoviedo i pokazivo mesta gdi su bili još i drugi mlinci u staro doba jer se i sad još poznaju mesta gdi su stajali (Nas je mlin bio naliviti mlin). Danas naši ljudi više zato ne more jer sad nitko ne melje žito ma ma = lom mlinu svi voze na velike mline na usor da dobiju fino bilo brašno. Jedino melju za svinje štet.

Ja dobro pamtim kad u mom selu nije bilo ni jedne suknje sve su žene i djevojke nosile krila ili skuta. A danas sve se privlače u uske suknje a odbacuju onu svoju lijpu i divnu nošnju u koju bi se stranci zagledali. A imaju još nika na skladištu složenih krila ili skuta.

Ali se stide da ih obuku. Ali se više ne tka i neizradjuju. Još uz to mogu da pamtim kad u selu nijedna naisih žena nije nosila tako zvani češalj nego sve. Poculice, a danas više nema u momu selu ni jedne poculice dok u drugim selima ima još stari baka koje nose poculice na glavi. Sada mlade odaju gologlave i podšisane i šubare na glavama jer bi sve rada biti gospođe.

Ja dobro pamtim da je u staro doba svud bile livade ograđene i bašče a i mnoge ograde svud su bili plotovi. A danas nigdi plotu nema. Naši su stari svud sadili vrbe i kraj puta i potoka i po livadama a danas više slabo da tko gdi usadi vrbu jer kažu da im ne treba pa zato i nemaju s čim graditi. Kroz Doljanovce kraj potoka svud u selu i po livadama bile su ogromne stogodišnje vrbe sad ih nema.

Pamtim još one stare didove što su nosili bile dvogaće u zimii od predje grube pa i ja sam još nosio kad sam mlad bio. Još pamtim stare kako nosili kožnate čakšire pa mestve velike opranke sa obuvacima pa na glavi nike velike široke kape zvane Klobuke pa čudne šubare. U zadrugnoj kući veliki Čakalića bili su skoro svi ljudi kožari koji su kože činili i seli i drugim a od tih koža su pravili torbe pa čakšire i drugo koješta.

U selu Doljanovci i poveru selu kroz Riku bilo je više izvora i to dobri kroz riku je glasoviti izvor na žlibu zvani „Slavuljak“ pa niže „Malovac“ pa niže „Palčak“ i još je bilo ali ih sad nema u selu je bilo 4. vrlo velika izvora iz kojih su se seljani služili za piti vodu i za kuvanje a bilo ih još iz kojih su samo marnu napajali a i ispod sela u livadama bilo je više izvora od kojih sama dva zapušćano još stoje. Ja pamtim kad je u selu bilo samo dva bunara na točak. A sada ih imo oko 30. ali ima i takvih iz kojih voda nevalja piti. A potok teče kroz selo 2 stari i marni na mlinove. Još pamtim ono silno voće di su stajale velike kruške pa jabuke pa Trišnje i po selu i izvan sela po polju i po gradama sve je to isušeno a mlado slabo se sadi. A što je i usadjeno to slabo uspijeva jer se svud sve pa se žile podkopaju. A i sušne su godine pa kad počnu veći se osuši kad će da rodi.

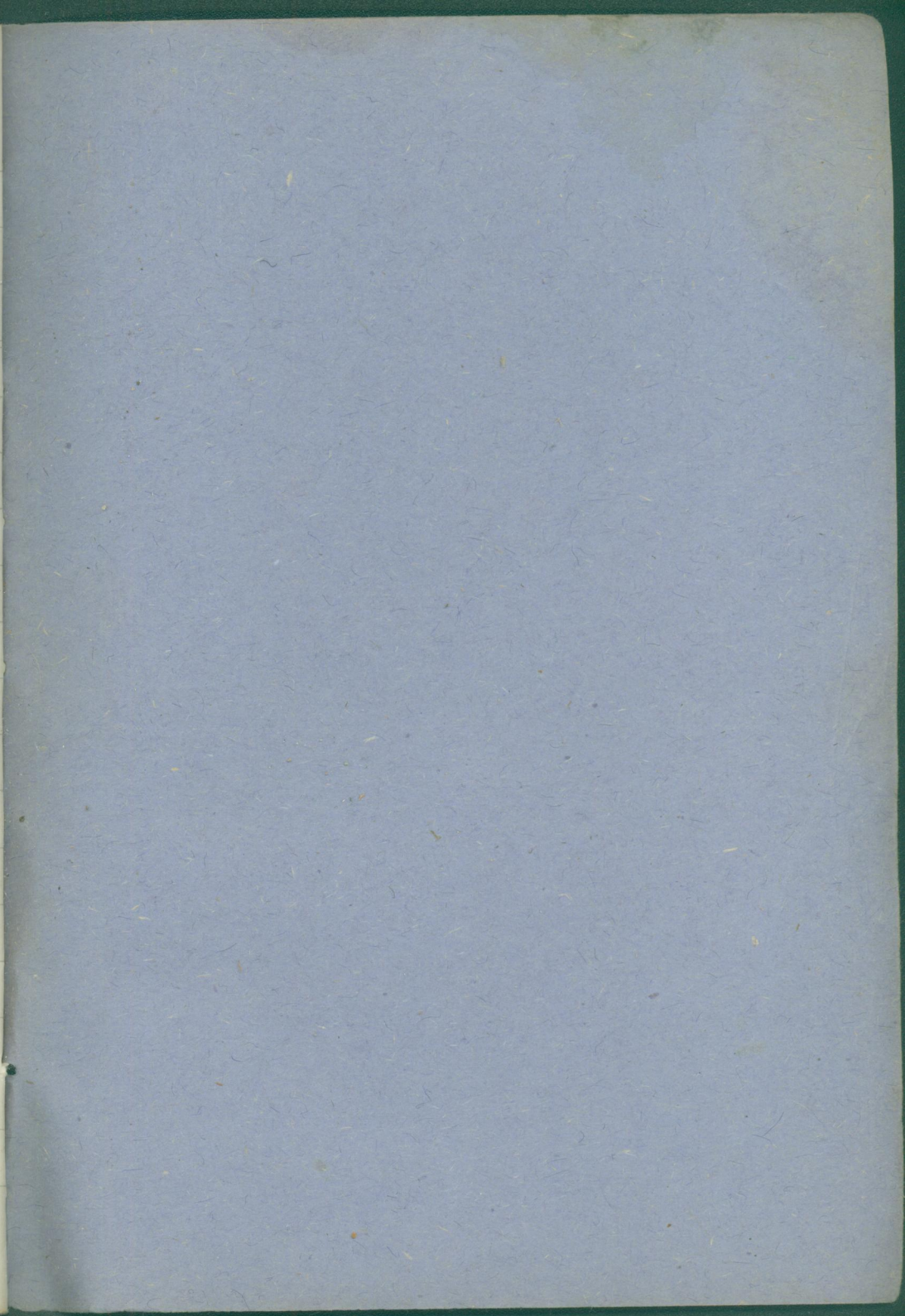
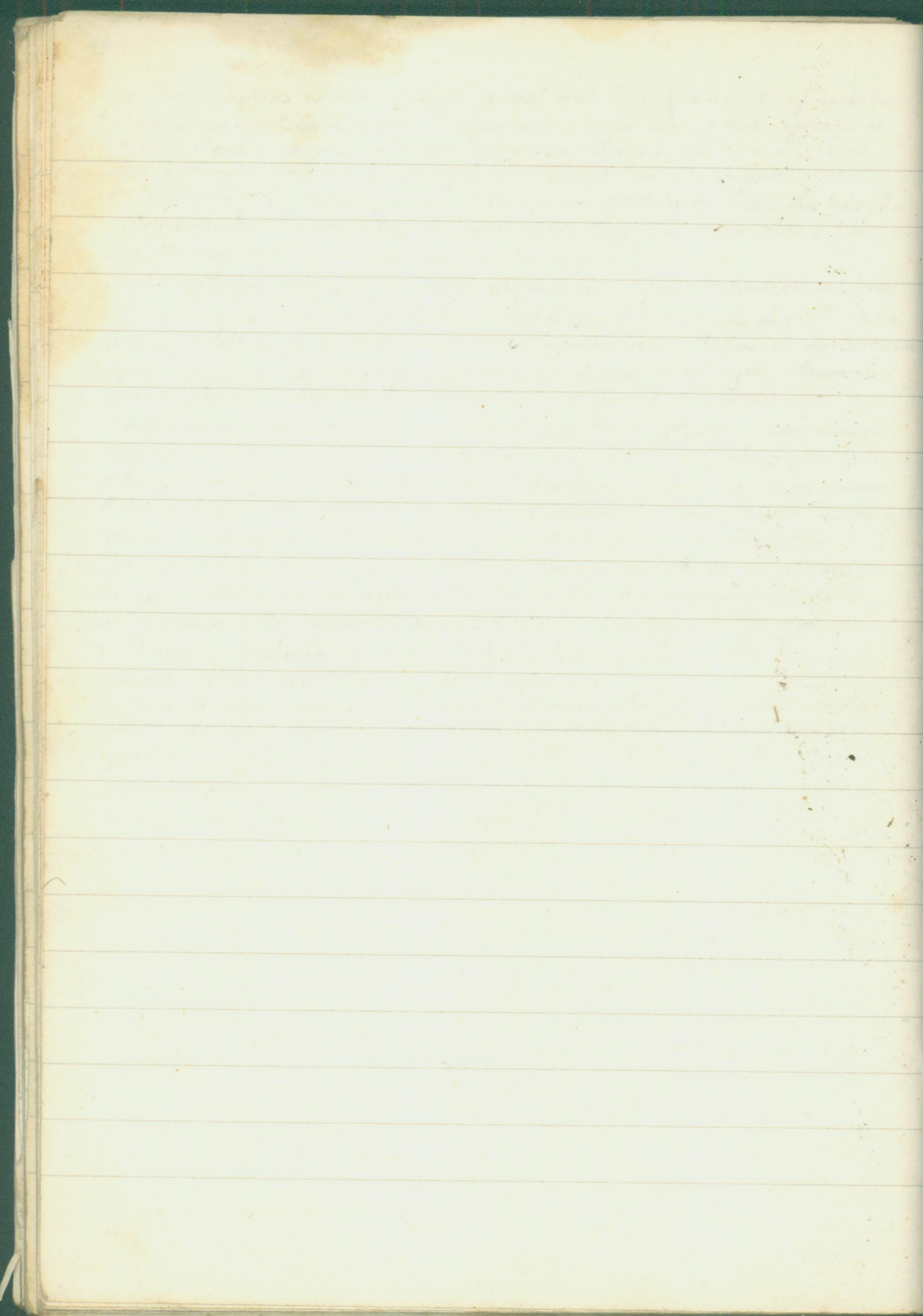
Doljanovci su imali veliki hatar i polje vrlo daleko umisano sa Komarovci i sa Bešinci i po polju pamtim više izvora kao Orašje, Rakite, Topola, Sivac, Zdenčac i još neki sad ih više nema svi su izvori prisušili. Pa sada ljudi na žetvu močaju voziti vodu za sebe i za konje. Do prvog rata sve se je kod nas svpom želo a iza prvog rata sve se sad žito kosi.

U staro doba kroz selo bilo acrasće no poputovi sve sa šikarom da bi jedva kola prošla. Dana je čisto po putu kroz selo su bile ogromne stogodišnje vrbe sad ih nema. Na pol sela je isto stajala velika vrba a pod njom lipa ledina a dalje močila jame goli su žene lani kiselile. Pod vrbu bi nediljom išli komšije i u ladu sidili i razgovarali i to se mesto zvalo „Vrbak“. Sad toga više nema vrba je srušena močila zaravnana i na tomu mestu je god 1911 postavit veliki drveni križ koji još i sada stoji.

Ja pamtim dobro kad se je u momu selu govorilo sve čisto. Ikarvski a danas još samo stari svi govore i karvstinom i onim naglaskom kako su naši prastari govorili. Jer nisu slovo o ni slovo e izgovarali tačno nego e iea a o uon. Svake rečenice koja se spozije izgovaralo to su vrlo začudno izgovarali. I taku govorili posve jednako. Haptol Komarovci i Doljanovci sad to samo stari koji malo ima tako govore dok mladji se stide i narizja i ikarvstine kad bi rekli neću onda niaću. vol dol bol goš vuol duol baol gaol Svet let meso petak zec Svet leat miaso pieak zivac. nož nuaj, Bog Buag, Šest Šiast, moj muaj. tvaj truj. sol suol, a i još niki druge riči a ako se riči brže izgovaraju onda govore čisto naprilihu vol volovi doli goli mesar kroje moje šestoro petkom Bogu Božje soli sveta i tako to sad pristaje.

Doljanovci su prastaro selo pod šumom i u momu selu slabo se tko naseljuje jer smo daleko od drumova i u zalutnom mestu. U Doljanovci je bio narod pošte nog života a sada ima svakakvih ali nažalost bilo je i neurednog života. A bilo je dosta starih koji su i proborni bili. U staro doba su puno držali do prazno virgo a sad to se sve izpušća.

U Doljanovci je bio i stari grad od Rimljana kraj potoka
 I zato se valda i zove Doljanovci selo što je bio grad u
 dolu Sada se još vide od sjeverne strane još temelji od
 kula toga grada a ispod grada je bio Ribnjak vrlo
 velik gdi još i sada stoji nasip od jednog brda do dru-
 gog i tu su baš i moje livade oko tog nasipa Ali i te
 sve livade gdi je bio ribnjak vrlo rade
 Pokraj toga grada su naši gradidovi i svi Čakalićani na-
 stani se a moji pradiidovi baš kraj te starine a pol sela
 kraj potoka a potok se zove Doljanovka. Moja se didovina
 spominja u najstarijima knjigama i med prve starosi-
 dioce jer još prije 350 godina spominju se 4 zadruge u
 Doljanovcima I oni su imali zauzeto najljepše i zgodnije
 mjesto u selu i svi jedni do drugih ja znam da je u selu
 oko prvog rata bilo 17 kuća Čakalića a danas ima samo
 6 kuća koji se tim prezimenom zovemo Sve su druge izu-
 mle ili tujinci naslidili a pet ih je posve nestalo
 Ja pamtim kad je u selu bilo samo 23 kuće a danas
 ima 70 kuća i to 1 kuća čisto Čeka i 6 mislamo Hrvat
 i Bosanac 6 primotaca 1 Mađjar 1 Hercegovac
 i Talijan ostalo su još Šokci starosidioci. Ali eto već
 su pomalo izgubili svi stare običaje
 I kad bi htio pravo reći sad u momu selu nema više čisto
 starosidičkih domaćih kuća gdi su čisti naši slavonski Šokci
 jedva bi našo za koje znam desetak obitelji čisto Stanni-
 ske Slavonske krvi sve iz umira i nestaje a na naša
 ognjišta tujinci naseljuju Ovo je vrlo žalostno

ТАВЛІСА МНОЖЕНЈА ТАБЛИЦА МНОЖЕНЬА

1 × 1 = 1	2 × 1 = 2	3 × 1 = 3	4 × 1 = 4
1 × 2 = 2	2 × 2 = 4	3 × 2 = 6	4 × 2 = 8
1 × 3 = 3	2 × 3 = 6	3 × 3 = 9	4 × 3 = 12
1 × 4 = 4	2 × 4 = 8	3 × 4 = 12	4 × 4 = 16
1 × 5 = 5	2 × 5 = 10	3 × 5 = 15	4 × 5 = 20
1 × 6 = 6	2 × 6 = 12	3 × 6 = 18	4 × 6 = 24
1 × 7 = 7	2 × 7 = 14	3 × 7 = 21	4 × 7 = 28
1 × 8 = 8	2 × 8 = 16	3 × 8 = 24	4 × 8 = 32
1 × 9 = 9	2 × 9 = 18	3 × 9 = 27	4 × 9 = 36
1 × 10 = 10	2 × 10 = 20	3 × 10 = 30	4 × 10 = 40

5 × 1 = 5	6 × 1 = 6	7 × 1 = 7	8 × 1 = 8
5 × 2 = 10	6 × 2 = 12	7 × 2 = 14	8 × 2 = 16
5 × 3 = 15	6 × 3 = 18	7 × 3 = 21	8 × 3 = 24
5 × 4 = 20	6 × 4 = 24	7 × 4 = 28	8 × 4 = 32
5 × 5 = 25	6 × 5 = 30	7 × 5 = 35	8 × 5 = 40
5 × 6 = 30	6 × 6 = 36	7 × 6 = 42	8 × 6 = 48
5 × 7 = 35	6 × 7 = 42	7 × 7 = 49	8 × 7 = 56
5 × 8 = 40	6 × 8 = 48	7 × 8 = 56	8 × 8 = 64
5 × 9 = 45	6 × 9 = 54	7 × 9 = 63	8 × 9 = 72
5 × 10 = 50	6 × 10 = 60	7 × 10 = 70	8 × 10 = 80

9 × 1 = 9	10 × 1 = 10	I = 1	XI = 11	XL = 40
9 × 2 = 18	10 × 2 = 20	II = 2	XII = 12	L = 50
9 × 3 = 27	10 × 3 = 30	III = 3	XIII = 13	LX = 60
9 × 4 = 36	10 × 4 = 40	IV = 4	XIV = 14	LXVI = 66
9 × 5 = 45	10 × 5 = 50	V = 5	XV = 15	LXIX = 69
9 × 6 = 54	10 × 6 = 60	VI = 6	XVI = 16	XC = 90
9 × 7 = 63	10 × 7 = 70	VII = 7	XVII = 17	C = 100
9 × 8 = 72	10 × 8 = 80	VIII = 8	XVIII = 18	D = 500
9 × 9 = 81	10 × 9 = 90	IX = 9	XIX = 19	M = 1000
9 × 10 = 90	10 × 10 = 100	X = 10	XX = 20	MCM = 1900